

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228300

UNIVERSAL
LIBRARY

در خراباتِ مغال و خدائی بنم وں عجب سیرک لور نیے کجائی بنم

آر اسٹہ

سید محمد حسن بلگرامی

صند محاسبہ کا عالی

مطبوعہ دارالطبع جامعہ عثمانیہ کازہ عالی حیدر آباد دکن

ہوے میں نے اس خدمت کو انتہائی عرق ریزی اور بے پایاں
کاوش و کاہش سے انجام دینے کی سعی کی ہے۔ بڑی فکر و محنت سے
کام لیا ہے اور اپنا بہت سا غریزہ وقت صرف کیا ہے۔ اور
حتی الوسع کوشش کی ہے کہ یہ مجموعہ حسن قبول حاصل کرے۔

اپنی جانفشانیوں پر نظر ڈالتے ہوئے مجھے اُمید ہے کہ یہ
تالیف ملک میں پسندیدگی کی نظر سے دیکھی جائیگی اور اہل دل کا
طبقہ اسے خصوصیت کے ساتھ غریزہ رکھے گا اور میری محنت کی داد دے گا
انتخاب رباعیات کے بعد انتخاب رجال کا مسئلہ پیش تھا
یعنی یہ مجموعہ کس کے نام پر معنون کیا جائے۔

یہ بھی کوئی آسان بات نہ تھی اس لئے کہ حکیمانہ کلام کی
نسبت بھی کسی ایسی ہی سہتی سے ہونا چاہئے جو خود بھی مرکز
معارف و حکم ہو۔

اس مقصد کو پیش نظر رکھ کر میں نے اپنی نگاہ ہندوستان
 کے تمام قریب و بعید گوشوں میں دوڑائی۔ حافظہ نے بہت سے
 نام یاد دلائے۔ تخیل نے صد ہا تصویریں پیش کیں اور آخر کا
 اُن تمام ہستیوں میں سے میری قوتِ انتخاب نے ایک روشن
 ستارے کو چن لیا۔

عالمِ بناموئی سیدین صاحبِ کرامی المناطیب بنو ابی موہب بن عمار الدؤ
 عمار اکمل بہادر سی۔ اس آئی

کے اسم گرامی کو ہندوستان میں کون نہیں جانتا۔ آپ کی شخصیت
 افضل و کمال کسی تعارف کا محتاج نہیں۔ آپ کئی مستند
 زبانوں کے مسلم الثبوت ادیب ہونے کے علاوہ سخنِ سنجی
 میں بھی خاص مرتبہ رکھتے ہیں۔

آپ کی معمولی باتوں میں بھی وہ حقائق ہوتے ہیں
 جو زبردست تصانیف میں نہیں مل سکتے۔ آپ کی تھوڑی
 دیر کی صحبت بھی انسانی دماغ پر وہ مفید اثرات ڈالتی ہے کہ
 پھر وہ تمام عمر ٹہی نہیں سکتے اور آپ کی زبان مبارک
 اکثر ایسے ایسے ادبی نکات سننے میں آتے ہیں کہ چشم بصیرت
 روشن ہو جاتی ہے۔

راستبازی اور اصول پسندی آپ کی سرشت میں داخل ہے
 جو دراصل اس عصر کے واسطے چراغ ہدایت سے کم نہیں۔
 حقیقت یہ ہے کہ اس مادی دور میں جبکہ فساد اور طاقت
 کی قوتیں ابھر رہی ہیں اور انسانی دماغ و ملکی تعلیم کی رو
 کسی دوسری طرف بہہ رہی ہے ایسی ہستی کا وجود بہت
 نعمات میں سے ہے۔

چنانچہ یہ انتخاب جس کا نام میں نے "خیابان عرف" رکھا ہے۔ جناب مدوح کے اسم گرامی سے معنون کرتا ہوں۔ اور امید رکھتا ہوں کہ اس ناخیر پیشکش کو جسے میں نے اس ذوق کے تتبع میں آپ کی ترأسویں سالگرہ کی مبارک یادگار میں ترتیب دیا ہے شرف قبولیت بخشا جائے گا۔ فقط

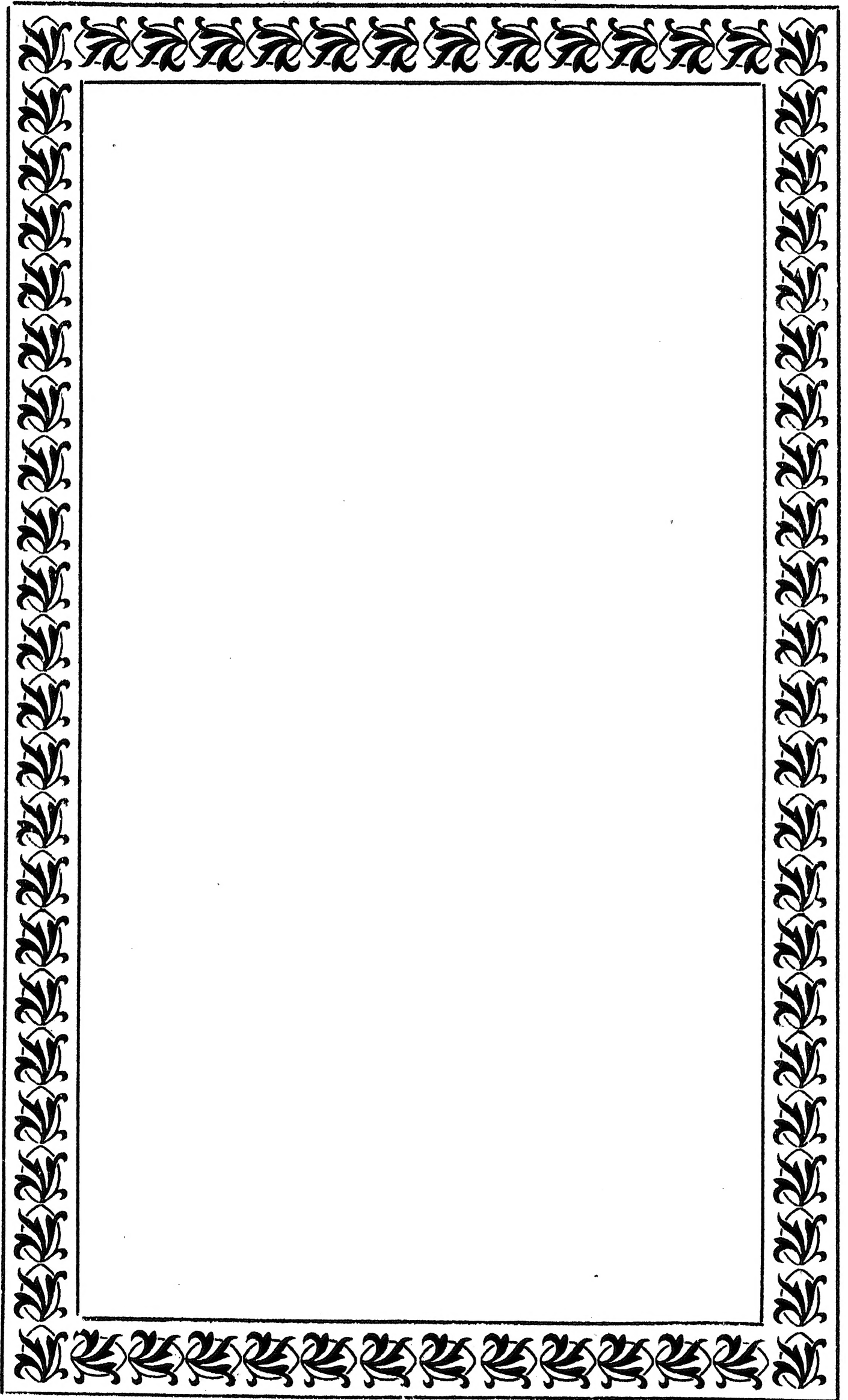
سید محمد حسن بلگرامی

پانچ ۱۹۲۲ء

خیرات آباد

حیدرآباد دکن

طبقات خیابان عرفان

ردیف	تلفظ و تفسیر	مضمون	تعداد ابیات	صفحات
۱	طبقه اول	توحید و معرفت	۲۱۵	۱ تا ۷۲
۲	طبقه دوم	نعت و مناقب	۴۷	۷۳ تا ۸۰
۳	طبقه سوم	شرف انسان و صفت آفرینش	۱۵۸	۸۱ تا ۱۳۱
۴	طبقه چهارم	علم و ادب و خودشناسی	۶۲	۱۳۲ تا ۱۶۲
۵	طبقه پنجم	کبر و پستی و ریا و سالوس	۹۸	۱۶۳ تا ۱۹۶
۶	طبقه ششم	بے ثباتی دنیا و عزت	۲۲۱	۱۹۷ تا ۲۷۱
۷	طبقه هفتم	مشق حقیقی	۲۷۹	۲۷۲ تا ۳۶۵

ردیف	تجلیات	مضمون	تعداد بیتها و خطها	صفحات
۸	طبقه هشتم	سخن و خاموشی	۳۵	۳۶۶ تا ۳۷۸
۹	طبقه نهم	آزوا مل و ترک هوا و هوا	۱۰۱	۳۷۹ تا ۴۱۳
۱۰	طبقه دهم	طاعت و ورع و لطف و کرم	۵۳	۴۱۴ تا ۴۳۲
۱۱	طبقه یازدهم	جوانی و پیری و حیات و ممات	۵۶	۴۳۳ تا ۴۵۲
۱۲	طبقه دوازدهم	جبر و اختیار و گنه و توبه	۴۷	۴۵۳ تا ۴۶۹
۱۳	طبقه سیزدهم	آخرت و رحمت الهی	۶۸	۴۷۰ تا ۴۹۳
۱۴	طبقه چهاردهم	مناجات	۲۱	۴۹۴ تا ۵۰۱

فہرست اسماء شعرا جنکے کلام سے یہ مجموعہ
— انتخاب کیا گیا —

الف

ابوسعید مہذبہ	ابوالحسن خرقانی	ابوالفتح روحی
ابوالحسن وحی	اوحد الدین مراغی	اوجی نظیری
امیرغوث محوی	اشیر الدین آختگی	ابن یمن
اشراق صفہانی	امامی خلجالی	آزاد بلگرامی
ابوسعید اعلیٰ	امیر خسرو	آقا حسین خوانساری
القاص میرزا صفوی	الفت کردستانی	ابوالقاسم شیرازی
ابوزراعی حسینی	آقا عبدالباقی ندوی	امیر ابوالفتح
ارشاد سمنندی	اوحد الدین کرمانی	ابوالحسن لمخنی

ابوالحسن بیکانه	ابلی شیرازی	ابوالوفا خوارزمی
انگر کرمانی	احمد ملاطی	ابوسعید برغش شیرازی
انوری ایبوردی	ابوسلحک گرگانی	ارشدا ماوراءالنهری
اسکندر	ابوالفوارس شامی	ایزدی یزدی
ابونصر فارابی معلمانی	ابراهیم اردوبادی	ابوطالب ترشیری
ادائی یزدی	امید همدانی	اشرف مقدسی
ابوالفتح مزاجی	شیخ آوری	انسان
اشرف	امیر حسینی سادات	آسن بلگرامی
امیر محمد یوسف شامی	دکتر محمد اقبال	احمد حسین امجد آبادی

بابا افضل کوهی	بوعلی قلندر شرف	بوعلی سینا بلخی
بهاء الدین آملی	بابا افغانی شیرازی	باقر شهدی
بنیوادلهوی	بکیسی غزنوی	بهار آملی

بخشی   بخنجر   بیاض

باعث بهدانی   بایزید بطامی   بدیع سیستانی

پندار رازی   بدیهی سجاوندی   بهاء الدین بغدادی

میر باقر داماد اشراق   بیرم خان خاننآل   باقر لکهنوی

باقی نا اینی   بنیوالتی بدخشان   سلطان بایزید

تاراج اصفهانی   تکمین شروانی

شنائی کشمیری   شاقب کاکوری

ج

جامی   جعفر کاشی   جلال الدین اکبر شاه

مولانا جلال الدین بیوم   جهانگیر بادشاه   جلال الدین ابوالخیر عاشق

جمال الدین عبدالرزاق   جمالی اردستانی   جنئی

ح

حکیم سنائی	علی حسین	حکیم نظام الدین علی کاشانی
ملاحیات گیسلانی	حکیم کنائی کاشی	حکیم قاضی
حکیم سید زامحمد	حالی پانی پتی	حکیم خاقانی
حاجی	حسین یزدی	حافظ شیراز
حق خوانساری	حمیدی بلخی	حفظ آخا بن سعد شجاع
حافظ جالندهری	حسن دهلوی	حسن علی یزدی
حکیم کنائی سیح	حکیم فغفور لاهجی	حسرتی دهلوی

خ

عمر خیام	خواجه معین الدین شتی	خواجه عبداللہ انصاری
خلیف سلطان	خواجه حسین مری	خفی خوانساری
خان اعظم موسوم بغیر کوکا	خاکی شیرازی	خواجه فضل الدین محمد ترکہ
خلیفہ اصفہانی	خانان علی قلی خان سلطان	خواجه علی نسیم

خلیل بیگ گیلانی خوشنود گوپاموی مدراسی

ر

در د

ز

ذکی شیرازی ذره اکبر آبادی

ر

رضی آرتیمانی	راهب	رشیعی
رضی نیشاپوری	رشیدائی گادرونی	رستم مرزاندائی
رکن صائین	رفیع واعظ	رفیقائی نیرودی
رافعی نیشاپوری	رودکی سمرقندی	روزبھان شیرازی
راقم شہدی	رضائی شیرازی	.

ز

زین خاں کوکہ

زائر

س

سجائی استرآبادی	سرد	سدیدالدین اعور کرج
سیری غزنوی	سید حسن غزنوی	سلطان ساوجی
سیف الدین باخرزی	سلطان قاجار	سید شترالدین اشرفی سمرقندی
سلطان حسین میرزا	سلطان سنجر سلجوقی	سلطان ولد
سعد الدین جموی	سائر ارد و بادوی	سالک یزدی
سید گیلانی	سلطان علاء الدین سلجوقی	سیف الدین آئینی
سید محمد جامه باف		

ش

شیخ عطار	شاه بخشی	شفیع خراسانی
شهاب الدین مقتول	شیخ فخر الدین	شیخ روزبهان صوفی
شیخ نظام الدین صاحب ^{ملک} صنایع	شیخ عماد فقیه کرمانی	شمس الدین کرمانی
شاپور	شیخ شاه نظیر قمشه	شیخ عبدالسلام سیاهی

شاه طهاسپ	شاه نعمت اللہ ولی	شیخ سعدی شیرازی
شرف یزدی	شاه سنجان خانی	شیخ شفیق بلخی
شمت بازندانی	شاه ولایت اللہ	شیخ نجم الدین کسری
شہید بلخی	شیخ عراقی	شیخ رباعی شہیدی
شریف سرجانی	شیخ نظام الدین گنجوی	شیخ عماد الدین فضل اللہ
شوقی یزدی	شرف یحییٰ میری	شیخ مغربی تبریزی
شمس الدولہ محمد بلخی		

ص

صالح شیرازی	صدر الدین نیشاپوری	صائب
صدر	صفی رازی	

ط

طالب آملی	طالعی

ظ

ظهوری
ظہیر الدین شہزادہ
ظہیر فاریابی

ع

عرفی شیرازی	عاقل	عبدالباقی نہاوندی
عبدالرزاق فیض	عجم قلی بیگ و القہ	علی رضا تجلی
عہدی ساوجی	عاشق اصفہانی	عماد کرمانی
عبسیدزاکانی	عین القضاۃ بہدانی	عیشی لکھنوی
عارف	غایت تبریزی	غایت اللہ خاں آشنا
علامہ الدین اوجندی	غزیر کاشی	عبدالرحیم خان خاناں
علی قلی خاں والہ		

غ

غلام قادر گرامی	غالب دہلوی	غیرت محمدانی
غیاثانی حلوانی	غزالی مشہدی	غیوری کابلی

غربتی

غنی کشمیری

ف

فخر رازی

فردی اردبیلی

فکری خراسانی

فانی

فیضی هندوستانی

فیضی تربتی

فصاحت خانانی

فضلی جریادقانی

فیض کاشانی

فیاض لاهیجانی

فدائی لاهیجی

فوقی نیرودی

فرخی

فائض

فریدالدین احوال سنقرانی

ق

قاسم

قاسم الانوار تبریزی

قاضی عسکری

قزلباش خاں محوم

قتالی خوارزمی

قابوس دسگیر

قاضی میرسن

قاسم مشهدی

قادری هندوستانی

ک

کمال الدین سمعیل

کابلی کابلی

کمال

کنخسرو خان کمال الدین صفهانی کوکب کشمیری
کاوس جرجانی ولبی

ل
لطفی تبریزی لکزی داغستانی لطف علی بیگ شامی چرس

م
مومن نیردی محمد امین خادم اشتر آبادی مغربی
مرشد نیرد جردی محمد جان قدسی مرزا عرب ناصر تبریزی
میر سبزه کاشی مرزا عبد القادر بیدل مجلدین محمد تاشیر النوی
مرزا حسن واسب متین مرزا انیسع دستور

مرزا جلال امیر میر علی جردی اتقانی میر معصوم کاشی
مظفر حسین کاشی میرزا مقیم مہمت میرزا شریف تجرید
منصور و امغانی ملا محمد سعید اشرف محمد فضل سرخوش
مسعود سعد سلمان ملا حسن فیض ملا محمد صادق

محمد عنبرالی	منصف قاجار	لما رشیدی ستم واری
مقیمی	مراد شیرینی	مخبر بلیقسانی
مهدی کوب	معین شیرازی	مظفر کرمانی
ملا یاقوتی	مشتاق	میر تربتی
لما محمد صوفی	میرزا نصیحی هروی	میر کریمکافوس قابوس
مجدالدین بغدادی	میرزا حنیف امین	لما شرف الدین علی یزدی
ملک شمس الدین کرت	محمد قاسم شهیدی	محمد سعید حکیم تنها
محمد قلی سلیم	محمود	منهبی زواری
مومن دهلوی	مجدوب	میر خستوم
میرزا جمال الدین صلاهی	میرزا مهدی عالی	مولوی یوسف علی
میرزا محمد تقی نصیری	مؤمن الدوله اسحق خاں	میرزا خلیل
میرزا حسن خاں الفت	لما محمد رضا شانی	مهدی اصفهانی
مرتضی قلی خاں شاملو	مرزا محمد حسن نورس	مرزا صالح الرضوی

میرزا محمد تقی	میرزا حیدر رضوی	مختشم کاشی
میرزا عبداللہ نشی	معین اشرآبادی	میر محمد ضیف الفت
میرزا فصیح	میرزا مہدی خان کولک	

ن

نعمت اللہ کرمانی	نقی کسره	نصیر الدین طوسی
نظیری نیشاپوری	نجم الدین دایہ رازی	نساخ
نصرت اللہ خان شاد	نجم الدین خوارزمی	نیازی اشرآبادی
نواب صدیق حسن خا	نوال الدین محمد فراری گیلانی	نصیر الدین اصفہانی
نجم الدین رازی	نشاط اصفہانی	نزاری قہستانی
نظیری	نامی	نصرت
نظقی نیشاپوری	ناظر کازرونی	ناظم ہمدانی
نواب شاہ جہاں بیگم		

واله زردجردی   وحشت نختیاری   دلی دشت بیاهی
وقوعی سمنانی   واقف دلهوی

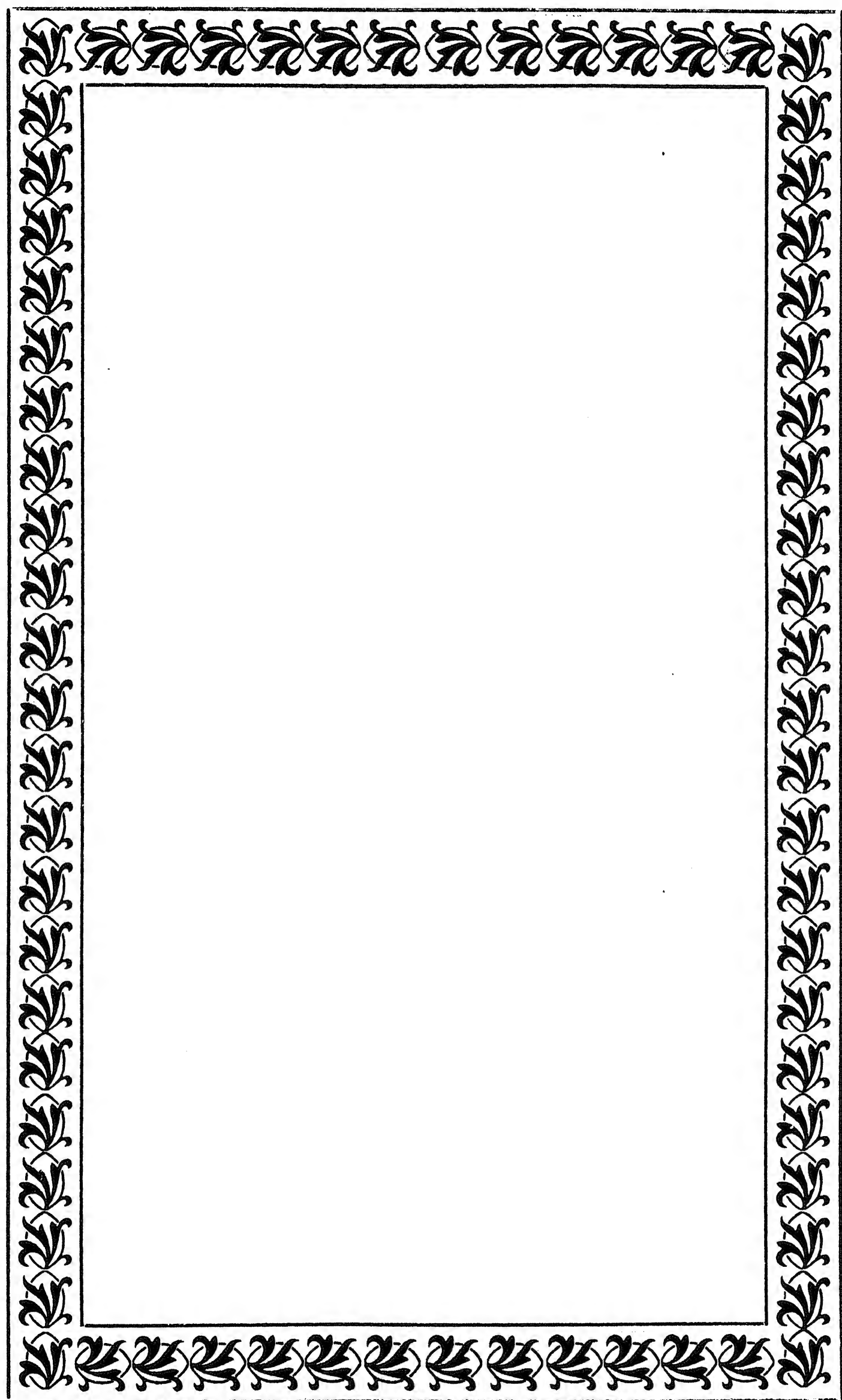
ه

لهامی ابرقوی   بلالی   ماتف اصفهانی
باشم کشمیری   همت اردیلی   هدایت طبرستانی
همایون بادشاه

ی

یقینی لاسجی   یوسف علی بیگ انسی نظیری
یحیی کاشی   یعقوب ترکمان   یوسف بلگرامی
یحیی نیشاپوری

بابا افضل کوہی

اے ذاتِ توسر دقیر اسرارِ وجود
نقشِ رقت بر در و دیوارِ وجود
در پردہ کبریا نہاں گشتہ خلق
بنشستہ عیاں بر سر بازارِ وجود

بابا افضل کوہی

اے نسخہ نامہ الہی کہ توئی
اے آئینہ جمال شامی کہ توئی
بیرون از تو نیست ہر چہ در عالم
از خود و طلب ہر چہ خواہی کہ توئی

بابا افضل کوہی

دیرس منگر دے ودریں مباحش باخویش مباحش مخالی از خویش مباحش
خوایی کہ غریق بحر توحید شوی مشنو - منگر - گو - میندیش مباحش

بابا افضل کوہی

ناکرده دے انچه ترا فرمودند خوایی کہ چناں شوی کہ مردان بوند
توراہ فرستہ از آں ننمودند ورنہ کہ زدایں در کہ درش نکشوند

بابا افضل کوہی

اے آنکہ شب و روز خدامی طلبی کوری اگر از خویش جدای طلبی
حق با تو بہر زمان سخن می گوید سرتا قدمت منم کرامی طلبی

شیخ عطار

یارب چه نہاں چہ آشکارا کوئی   نہ عقل رسد نہ علم آنجا کہ توئی
آخر بکشائے بر دل بسته   تا غرقه شوم در آن تاشاکہ توئی

شیخ عطار

نہ عقل بہ سرحد کمال تو رسد   نہ جاں بہ سراچہ وصال تو رسد
گر جملہ ذرات جہاں دیدہ شود   ممکن نبود کہ در جبال تو رسد

شیخ عطار

عقل کہ بے رہ بر خود شمش   در معرفت خدا بے بگد شمش
عزم برید تا بدین عقل ضعیف   بشا ختم اینقدر کہ نشا شمش

شیخ عطار

دل عاشق روی تست با عهد درست   جان طالب وصل تست از روست
آنکس که نه جُست وصل تو هیچ نیافت   و آنکس که ترا یافت دگر بجست

شیخ عطار

در ذات خدا فکر فراوان چکنی   جان را ز تصور خویش حیران چکنی
چون تونرسی به کُنه یک ره تمام   در کُنه خدا دعوی عرفان چکنی

شیخ عطار

می پنداری که جان توانی دیدن   اسرار همی پنهان توانی دیدن
هرگاه که سنی شس تو گرد بکمال   کورئی خود آں زمان توانی دیدن

شیخ عطار

اربابِ نظر بے بنیدیشیدند   ہر یک بدتِ راہِ دگر بگزیدند
حالِ نجر از عجزِ نیامدیم   را   و آخر ہمہ از عجزِ طمع بُریدند

شیخ عطار

پروانہ بشمعِ گفتِ یارم باشی   گفتا کہ اگر شتہ زارم باشی
خود را بمیانِ آتشِ پاک بسوز   گرمی خواہی کہ در کنارم باشی

شیخ عطار

اے آنکہ کمالِ خردہ دانانِ دانی   خاصیتِ پیرانِ جوانانِ دانی
گردِ وصفِ زبانم از کار شد   دامنِ کہ زباں بے زبانانِ دانی

۴
ابوسعید مہمند

مجنون تو کوہ راز صحرانشناخت دیوانہ عشق تو سر ایشناخت
ہر کس تبورہ یافت ز خود کم گردید آئینہ کس کہ تراشناخت خود ایشناخت

ابوسعید مہمند

اے دردِ دل من اہل تمنائیم تو وے در سر من بایہ سودایم تو
ہر چند بہ روزگار درمی نگرم امروزیم توئی و نہ دُرایم تو

ابوسعید مہمند

گفتم کہ کئی تو بدین ریبائی گفتا خود را کہ من خود کم یستائی
ہم عشقم و ہم عاشق و ہم مشوقم ہم آئینہ ہم جمال ہم بینائی

ابوسعید مہمند

اے آنکہ کشانیدہ پرست توئی بیروں ز عبارت چہ و چند توئی
ایں دولت من بس کہ منم بندہ تو ایں عزت من بس کہ خداوند توئی

ابوسعید مہمند

در عالم اگر فلک اگر ماہ و خور است از بادہ مستی تو پیمانہ خور است
فارغ ز جہانے و جہاں غیر نیست بیرون مکانے و مکان تو پر است

ابوسعید مہمند

رفتیم طیب گفتیم از دور دنیاں گفتا از غیر دوست بر بند زباں
گفتم کہ غذا گفت ہمیں خون جگر گفتم پرہیز گفت از ہر دو جہاں

ابوسعید مہینہ

اے آنکہ تو حالِ دلِ نالانِ دانی احوالِ دلِ شکستہِ حالانِ دانی
گر خوانمت از سینه سوزانِ شہوی و ردِ مہ نہ زخمِ زبانِ لالانِ دانی

سحابی استرآبادی

صاحبِ نظر آنکہ زندہ جاویدند وارثِ زیم و فارغ از امیدند
در ہر چہ نظر کنند اور اینند ذراتِ جہاں آئینہ خورشیدند

سحابی استرآبادی

آں گنجِ خفی نہ کرد ظاہر شان را تا خلق نہ کرد حضرتِ انساں را
شمع است نمایندہ کس و شب تار ہر خند کہ خود ساختہ باشد آن را

سجالی استرآبادی

عالم بہ فغانِ لا الہ الاہوت جاہل گمان کہ دشمن است ایریادوست
دریا بوجہ و خوش مو بے دارو خس پندار کہ این کشاکش باادوست

سجالی استرآبادی

ہر چیز کہ جز خدائے نامے چندا نامے چندا ست و ہر نامے چندا ست
تکلیف و نماز و حج و ہر چیز کہ ہر چہ ز پئے بختن خامے چندا ست

سجالی استرآبادی

در تاقہ است آفتابے احدے ہر ہر ذرہ ز آفتابے احدے
خفاش و شان ازیں ندارد بخر نور از لی کجا و نور احدے

سجالی استرآبادی

از خویش امیدہ را چہ مسجد کُنشیت توحید گزیدہ را نہ خوب است نہ شیت
خلقے ز پئے بہشت بے آرماند ویں طرفہ کہ نیست جز در اہم بہشت

سجالی استرآبادی

دیروز بہ بازار شدم لشکفتم آئینہ آونخت و دیدم گفتم
آخر چہ گناہ داری اے آئینہ گفتا کہ جمال دیدم و نہ مہفتم

سجالی استرآبادی

بیتاں از دستِ ساقی مابادہ تاست ازل شوی زیرِ گِ آزادہ
عیسیٰ آنت کو دلے زندہ کند کاین زندہ تن بہر دہست آماؤ

سحابی استرآبادی

گرچوں مہ و خور بنور باشی باشی   ہچوں بُت گر بہت تراشی باشی
موجود بحق باش و عدم خود راہی   تا آن روزے کہ ہسم نہ باشی باشی

جامی

یارب۔ دل پاک و جاں گاہم   آہ شب گریہ سحر گاہم
در راہ خود اول خودم بخون   آنگاہ ز بخودی بہ خود راہم

جامی

ایماں ہمہ شیشہ ہائے گوناگون بود   کا قناد برآں پر تو خوشید بود
ہر شیشہ کہ بود مسخ یا زرد و کبود   خوشید درآں ہم بہمان گنود

جامی

ہمسایہ و شیش و ہمرہ ہواست در دلق گدای و افس شہ ہماست
در انجمن فرق و ہیا نخانہ جمع باللہ ہماست شہ باللہ ہماست

جامی

نہ در مسجد گزارندم کہ رندی نہ در مینخانہ کایں خار خامست
میان مسجد و مینخانہ را ہے ست غریم عاشقم آں ہ کد امست

جامی

چوں دلبر من زیرہ دہ رونماست کس نتواند کہ پردہ زو کشاید
گر جملہ جہاں پردہ شود باکست آنجا کہ پئے جلوہ جمال آباد

جامی

در مذہب اہل کشف و ارباب ساریت احد دریمہ افراد عدد
زیرا کہ عدد گر چه برون بست احد ہم صورت ہم مادہ اش است احد

جامی

معتقہ یکسیت لیکہ بنہادہ پیش از پیر نظارہ صد ہزار آئینہ پیش
در ہر یک از آل آئینہ ما بنمودہ ہر قدر صقالت و صفا صورت خویش

جامی

اے دل طلب کمال در مد پر چند تکمیل اصول و حکمت ہند رہ چند
ہر فکر کہ جز ذکر خدا و سواست شرعے ز خدا بدار این سو چند

جامی

ایک نخطہ اگر دلِ خرنیت بندم آسودگیِ روئے زینت بندم
گر میر خداست نقشِ برخاتم دل عالم ہمہ در زیر گنیت بندم

جامی

تایا خدا در دلِ انسان باشد اندیشہ کیش ز نفس و شیطان باشد
خفاش نیارو کہ بر آید در روز ہر چہ کہ آفتابِ پنہاں باشد

جامی

از کعبہ و اں سپر کایں محکمیت ایں بانگِ جرس نیت صد اول کسیت
آں کہ خا نہ خدایت بجابت ایں کہ جلوہ میکند منزل کسیت

جامی

اے فضل تو دستگیرِ دستم گیر سیر آمدہ ام خموشی تن دستم گیر
تا چند کنم توبہ و تا کے شکم اے توبہ درہ توبہ شکن دستم گیر

جامی

چوں قدر نیستی ستیستی کم کن ہستی بت تست بت پرستی کم کن
انہی نیستی چو فاع گشتی مینوش شراب شوق وستی کم کن

جامی

گر نیک نیم نیک پرستم بے گراہ نیم زیادہ مستم بے
گراہل مناجات نیم اینم بس کز اہل خرابات تو ہستم بے

نعمت اشکرمانی

دل من حقیقت است متن بویت به در کسوت روح صورت دوست به
هر زده که او نشان هستی دارد یا پر تو نور اوست یا اوست به

نعمت اشکرمانی

اے آنکه طلبگار جهان جانی جانی و دلی و بلکه خود جانی
مطلوب توئی طلب توئی طالب تو در یاب که خود هر آنچه جوی آنی

نعمت اشکرمانی

تا جامع اسرار الهی نشوی شایسته تخت بادشاهی نشوی
تا غرق دریا نشوی همچون داننده حال ماکامی نشوی

نعمت اللہ کرمانی

سازندہ اگرچہ ساز نیکو سازد اما بے ساز ساز چوں نبوازد
من آئینہ ام کہ می نمایم اورا او خالق من کہ او مرا می سازد

نعمت اللہ کرمانی

کو دل کہ بد اند نفی اسرارش کو گوش کہ بشنود ز من گفتارش
معتوق جمال می نماید شب روز کو دیدہ کہ تا بر خورد از دیدارش

بوعلی قلندر شرف

اے آنکہ ز نور تو دو عالم روشن پنهان تو بہ عالمی چو جاں اندزن
ناظر جمال وحدت باشیم پس پرده کثرت از رخ خویش فگن

بوعلی قلندر شرف

نماند بکس که از گنجایم هم   وزیرِ پسر در حیاتِ مایم هم
چون در تهِ خاک می رویم آخر کا   پس با پسرِ خاک چو مایم هم

بوعلی قلندر شرف

یادش به دلِ کافر و دیندار یکست   چون رشته که در سبزه و زَنار یکست
گر چشمِ بصیرت تو باز است شرف   در دیر و حرم جلوه دیدار یکست

مولانا جلال الدین رومی

رو دیده بپوش تا دولت دیده شود   زان دیده جهانِ دگر تپیده شود
گر تو زیند خوشن سیرِ آبی   کارت همه سر بسر پسندیده شود

مولانا جلال الدین رومی

عشق از ازل است تا ابد خواهد بود جویندہ عشق بے عدد خواهد بود
فردا کہ قیامت آشکارا گردد ہر دل کہ نہ عشق ست و نہ خواہد

مولانا جلال الدین رومی

بے روی تو لبلاں گلستاں چہ کنند بے یاد تو عاشقان بیتاں چہ کنند
یک جرعه شراب شوق و جامہ زہ و انگاہ نظارہ کہ متاں چہ کنند

مولانا جلال الدین رومی

رستم بکلیہ ترساید و بہود ترساید و بہود جملہ راروئے تو بود
از شوق جمال تو بہت خانہ شدم تسبیح بیتاں ز مرمرہ ذکر تو بود

مولانا جلال الدین رومی

ہجر تو اگر نہ آفتِ جاں بودے بے رے تو زندہ بولن آساں بودے
ز رنگونہ جدائی کہ میانِ من و توست اے کاش میانِ ما و ہجر آں بودے

مولانا جلال الدین رومی

چوں بیتِ رخِ تست بتِ پرستیِ خوتر چوں بادہ ز جامِ تست مستیِ خوتر
از ہستیِ عشق تو چنان نیست شدم کانِ سیتی از ہزار ہستیِ خوتر

مولانا جلال الدین رومی

کمالِ نشوی بہ ہم نشینِ ناقص ناقصِ مانی تو از مسترینِ ناقص
مستانِ شرابِ عشقِ گفتنیہ کفرے بکمالِ یہ زوینِ ناقص

مولانا جلال الدین دمی

گرواں بہ ہوا یا رچوں گردونیم بیچوں دانکہ مادریں غم چونیم
ماخیرہ کہ عاقلاں چراہم شیانہ ایشاں حیراں کہ ماچرا مجنونیم

عمر خیام

ہر نقش کہ بر تختہ مستی پیداست آں صورت آں کسرت کا نقش آراست
دریائے کہن جو بر زند موجے نو موجش خوانند و حقیقت دریاست

عمر خیام

ساتی قدحے کہ بہت عالم ظلمات جزوے تویت در جہاں آب حیات
از جان جہاں ہر چہ در عالم مقصود توئی و بر محمد صلوات

عمر خیام

یک جرعه می ز ملک کاوس است   وز تخت قباد و ملک طوس است
ہر نالہ کہ رندے بس گاہ زند   از نالہ زاہداں سالوس است

عمر خیام

قوے ز کزاف در غر و افتادند   قوے ز پئے حور و قصور افتادند
معلوم شود چو پردہ ما بردارند   کز کوی تو دور و ورافتادند

عمر خیام

کس را پس پردہ قضا راہ نشد   وز شر خدا می چ کس آگاہ نشد
ہر کس ز سیر قیاس خیرے گفتند   معلوم نہ گشت و قصہ کوتاہ نشد

عمر خیام

من بے مئے نابے یستن توانم بے جام شیده بارتن توانم
من بنده آن دم که ساقی گوید یک جام دگر بگیرد من توانم

عمر خیام

من باده خورم ولیکستی کنم بالله بقبح دراز دستی کنم
دانی غرضم ز پیستی چه بود آتمچو تو خوشی پستی نه کنم

عمر خیام

ما خسته ز پیر سر خم کردیم وز خاک خرابات تیسریم کردیم
باشد که درون میکده ما دریاییم عمری که دریں مدرسه ما گم کردیم

عمر خیام

تومی متفکر اند در ندیم بویں جمعی متحیر اند در شک و یقین
ناگاه منادی برآمد ز کمیس کامی بخیران راه نه آنت نه ای

عمر خیام

پیری دیدم بخواب مستی خفته وز گردش خورخانه تن رفت
می خورده و مست خفته و آشفته الله لطیف بعباده گفت

عمر خیام

مایم به لطف تو تو لااقرن و طاعت و معصیت تیرا کرن
انجام رعایت تو باشد باشد ناکرده چو کرده چون ناکرن

عمر خیام

اے در رہِ بندگیت یکساں کہ وہ در پر دو جہاں خدمت در گاہ تو
نمیت تو ستانی و سعادت تو یارب تو فیض خویش بتاں بد

عمر خیام

اے دل ز غم جسم اگر پاک شوی تو روح مجرّدی بر افلاک شوی
عرش است نشیمن تو شمرت با دا کائی و مقیم خطہ خاک شوی

نقی کرہ

پر سیدم از و چو باعثِ ہجران گفتا سببِ ہست - بگویم آں را
من چشم تو ام اگر نہ بینی چہ عجب من جان تو ام کسے نہ بیند جان را

سرمد

سرمد جسمے ست جانش دوست گئے تیرے ست دلے کمانش دوست گئے
مینخواست کہ آدم شد از دام جہد گاہے شد و ریمانش دوست گئے

سرمد

انجیب از زمستی خود همچو کتاب در جلد تو آیات الہی بہ حجاب
یعنے ز توحق پدید و تو از اثرش آگاہ نہ شویش از بوعے کلاب

سرمد

شہور شدی بہ دلربائی ہمہ جا بے مثل شدی در آشنای ہمہ جا
من عاشق این طور تو ام می بینم خود را نہ نمائی و نمائی ہمہ جا

سرمد

نابود شدم بودنمیدانم چسبیت   انگر شده ام دودنمیدانم چسبیت
دل دادم و جان دادم ایمان دادم   دوست - دگر سودنمیدانم چسبیت

سرمد

سرمد که ز جام عشق مستش کردند   کردند سرافرازش و پیش کردند
مینخواست خدا پرستی و میثاری   مستش کردند و بت پرستش کردند

سرمد

دنیا کنم طلب که کمتر ز خس است   بے دولت دیدار تو دین بهمن است
خوایم این صالم و بهمن است سخن   در خانه اگر کس است یک حرف است

سرد

سرد - تو حدیث کعبہ و دیر مکن در وادی شک چو گمراہاں سیر مکن
روشیوہ بندگی ز شیطان آموز یک قبلہ گزین و سجدہ بر غیر مکن

سرد

اے خانہ خراب از خدا بے خبری اے موج سراب از خدا بے خبری
اے سستی مویوم تو نقش ست آرب اے جوش حباب از خدا بے خبری

جعفر کاشی

چوں نوبت میکشی بہ منصور افتاد از بادہ کہنہ در سرش شور افتاد
در گفتن را ز عشق بیتابی کرد کم حوصلہ را شراب پُر ز ورافتاد

جعفر کاشی

حاجی بر کعبہ گر رنج مشو در باد یہ لبیک زناں ہرزہ مدو
ستانہ بینخانہ در آنیم شبے یک نالہ کش و نہار لبیک شنو

میرزا ابوالحسن وحی

عرفاں بخدا کسے ندارد بخدا نہ جاہل از او باخبر نہ دانا
در دیدہ مور کے در آید گردوں در حوصلہ قطرہ نہ گنج بدیا

علی خریں

جمعیت خوش اپریشاں کریم دل بر سر چشم تیرہ ویراں کریم
از کعبہ تمام عمر دزدیدم خشت تعمیر کلیسا کے گہراں کریم

علی خریں

یارے زباں کو کہ شنائے توکنم   توصیف کمال کبریائے توکنم
چیرے یہ بساط ماتمید ستانیت   جانے کہ تو دادہ فدائے توکنم

علی خریں

غفلت زدہ ام خاطر آگاہم   افسردہ دلم آہ سحر گاہم
عمریت کہ رواز و جہاں تا قلم   اے قبلہ مقبلاں بخود راہم

حکیم سنائی

ہر ذرہ کہ بر رو زمینے بودست   خورشید رخ زہرہ جبینے بودست
گرد رخ از آستیں بازرم فشاں   کانہم رخ خوب مازینے بودست

حکیم سنائی

کوراه روی کہ رہ نوروش گویم   یا سخته کہ اہل دروش گویم
ہر کہ میان شغل دنیا نفسے   با او باشد ہزار مروش گویم

مومن نرودی

خواہم دے از تنک تمنارستہ   جانے ز تعلقات دنیا رستہ
بر تخت جم و کلاہ کے خذہ زند   رند سرو پا برہمنہ رستہ

ابو علی سینا بلخی

اے کاش بدائے کہ منیستے   گشتہ بعالم زپنے چیتے
گر قبیل آسودہ و خوش ریتے   ورنہ ہزار دیدہ بگریستے

یقینی لاجبی

در مذہب یاسجہ و زنا رکسیت بت خانہ و کعبہ ست ہشیارکیت
گر ہچو یقینی ز خودی باز پری دانی کہ دریں چمن گل و خاریکیت

نصیر الدین طوسی

موجود بحق واحد اول باشد باقی ہمہ موہوم و مخیل باشد
ہر چیز ہزاو کہ آید اندر نظرت نقش دویمین چشم احوال باشد

رضی آیتمانی

شوخی کہ تمام پائے بستم اورا بے منت جام و بادہ بستم اورا
گفتا پرستید بہ غیر از من کس غیر از تو کہ کو کہ پرستم اورا

عرفی شیرازی

عرفی کله سر کن که جالے گل نیست   توفیق رفیق ہر تنگ صدمیت
ہر چاہ کہ نیست یوسف در وقت   صاحب نظر ایک ہر غلہ نیست

عرفی شیرازی

آنا کہ غم تو برگزیدم   در کوی شہادت آرمیدم
در معرکہ دو کون فتح از عشق است   با آنکہ سپاہ او شہیدم

محمد امین خادم استرآبادی

ذات واحد کہ نیست یکتا و وحید   از فرط ظہور خویش پناہاں گردید
از غایت نزدیک شدن پناہاں   از چشم تو آں چیز کہ نتوانی دید

ہمت اربلی

در عالم ایجاد اگر خواہ تو ام   بقدر متاعم وہ بازار تو ام
مخلوق تو ام اگرچہ طاعت کنم   در کار تو نیستم ولے کار تو ام

شاہ بخشی

یاسے کہ ترا خود را ماند و گریست   کاریکہ ز تو ہیچ بماند و گریست
مانگر راہ سجد و کعبہ نہ ایم   راہیکہ بقصود رساند و گریست

شاہ بخشی

آخر یابد ہر کہ ز صدش جوید   تنخے کہ بجاقاد آہن روید
گویند کہ ہر کہ یافت حرفے نہ زند   نے نے غلط است ہر کہ یابد گوید

شفیع خراسانی

دُرّی کش باده محبت مایم   پیانه گسار بزم الفت مایم
آینه هفتاد و دولت مایم   باینمه معنی تو و صورت مایم

منسربی

من مست و خراب و پرست آدهم   مدبوش ز باده الست آدهم
مان طن بری که باز گردم شیاً   هم مست روم از آن که مست ام

فخر رازی

هرگز دل من ز علم محروم نشد   کم ماند از اسرار که مفیوم نشد
هفتاد و دو سال فکر کردم شب و   معلوم شد که هیچ معلوم نشد

ابو الحسن خرقانی

اسرارِ ازل را نہ تو دانی و نہ من   و میں حرفِ معمانہ تو خوانی و نہ من
ہست از پس پردہ گفتگوئے من تو   گر پردہ برافندہ تو مانی و نہ من

ابوالفرج رونی

تاک یک نفس از حیات باقیست مرا   در سر ہوس شرابِ ساقیت مرا
کاریکہ من اختیار کردم ایں بود   باقی ہمہ کار اتفاقیت مرا

شہاب الدین مقبول

ہاں تا سرشتہ خرد کم نہ کنی   خود را ز برے نیک بد کم نہ کنی
رہ رو توئی و راہ توئی بنزل تو   بشدار کہ راہ خود بخود کم نہ کنی

سید الدین اعور کرماج

قلب تو ز نور معرفت عور چراست   بنی تو بروئے توچوں کو چراست

ایلیں اگر نیستی اے مرد کن رشت   پس است بگو چشم حیت کو چراست

خواجہ معین الدین حشتی

یل رانعرہ آراست کہ از بحر جدا   وانکہ با بحر در آیمختہ خاموش آمد

نکتہ دوش لبم گفت و شنید از لبیاء   کہ نہ ہرگز بزبان رفت نہ در گوش آمد

میر مستوم

آنکس کہ جزا نیست بہ عالم موجود   قیوم وجود است وہم از آل وجود

در ہر اسمی اگرچہ خود را بنمود   از اسم کہ باشد سنی معبود

سیری غزوی

سیری بہ حریم جانِ دل منزل کن   قطع نظر از صورتِ آبِ گل کن
 بزمِ معرفتِ الہِ میبچ است ہمہ   بگذر ز ہمہ معرفتِ حاصل کن

حکیم نظام الدین علی کاشانی

جانے کہ بود قابلِ انوارِ کجاست   و اں دل کہ بود محرمِ اسرارِ کجاست
 گیرم کہ ز رخِ پردہ کشاید معشوق   چشمے کہ تو اں دید رخِ یارِ کجاست

ملاحیاتی گیلانی

صوفی گوید کہ دوست در خانہٴ ما   زاہد گوید کہ در دم و دانہٴ ماست
 سانی گوید بہ جام و پیمانہٴ ماست   عاشق گوید بہ کوئی جانانہٴ ماست

قاسم

آن عقل کجا کہ در کمال تورس   آن روح کجا کہ در جلال تورس
گیرم کہ تو پرده برگزفتی ز جمال   آن دیدہ کجا کہ در جمال تورس

اشرف

اے آنکہ جمال تو بہ عالم مشہود   انوار وجود تو بہ ہر شے موجود
ہر نفس کہ بر صفحہ ہستی بسیم   نظارہ رخسار تو باشد مقصود

عادل

تا زہت یکرنگی اشیا کریم   از شیشہ ہے بنگ پیداکریم
یک جلوہ بہ ہر ذرہ تجلی دارد   آئینہ شکستیم و تماشا کریم

غزلی

غزلی گر روی به شهر و دیار   روی در سجد مصفا کن
دوست را اگر نیست توانی دید   خانه دوست را تماشا کن

غزلی

این سستی بین و آب خاک است   وز آتش و آب انجم و افلاک است
چون درک کند زاهدی پاره مرا   کاین تهیت من کُنه وجود پاک است

خان زماں علی قلی خاں سلطان

عینِ نفسی که دار و حیرانم کرد   چون طره خوشین پریشانم کرد
از کفر سزای خودم کافر خست   و از مصحف روی خود مسلمانم کرد

ظہوری

زاہد بحرِ کعبہ جامیخواہد   رامب صنم و کلیہ سیا میخواہد
غمناک طرب خستہ شفا میخواہد   خوش حال دل آنکہ ترا میخواہد

ظہوری

یارب نظرے کہ چشم جاں باز کم   یارب جگرے کہ رزم خود ساز کم
یارب عشقے کہ شور در ملک نیم   یارب حُسنے کہ بر جہاں ناز کم

ظہوری

یارب مددے کہ نفس راست کم   وز بادہ عشق عقل راست کم
ہم بخودے کہ از تو آگاہ شوم   ہم نیستے کہ خویش است کم

ظہوری

اے کامش زار ہاں قہارئی تو   مے نارش عاصیاں بغفارئی تو
درپردہ ازیں نیم کہ رسوائی ما   دستے زودہ درد امن ستارئی تو

حکیم رکنائی کاشی

روزیکہ تم زیں دہ ویرانہ برند   تابوت مرا عاقل و دیوانہ برند
ایں نقل مکانے ست کہ بیماراں را   زیں خانہ بد شکوں آتخانہ برند

نظیری نیشاپوری

تو ہیچ بدی کہ جسم و جانست دادند   برکسب و عمل تابُ توانست دادند
از دادہ و نادادہ شکایت چہ کنی   کاں چیز کہ ہست رایگانست دادند

عبدالقی نہاوند

کو منصور وانا الحق ودارچہ شد کو ابراہیم گلشن و نارچہ شد
از آمد و رفت عالم بے سرو بن ز بہار پیرش کا خرکارچہ شد

شیخ فخر الدین

اے در طلب تو عالمے در شر و شہو نزدیک تو درویش و تو مکر ہمہ مور
اے باہمہ در حدیث و گوش ہمہ کر وے باہمہ در حضور و چشم ہمہ کور

شیخ فخر الدین

حال من خستہ گدای دانی ویں در دہل مراد و امی دانی
باتوچہ کنم قصہ در دہل خویش ناگفتہ چو جملہ حال مامی دانی

بہاء الدین آملی

آہنگ جازمی نمودم من زار کاسحری بگوش دل این گفتار
یار بے چہ روی جانب کعبہ و گبرے کہ از و کلیسیا و اردعا

بہاء الدین آملی

مخمر و دریکہ جامی طلبم میخانہ نشینم و خدا می طلبم
ایں طرفہ کہ با این سر آلودیم تاثیر اجابت از دعا می طلبم

عبدالرزاق فیاض

دور از تو ام ای نگار خاکم بر سر سیلی خور روزگار خاکم بر سر
از شعلہ جدا چو اخگر مزنم ہنوز خاکم بر سر ہنر خاکم بر سر

عبدالرزاق فیاض

بارہ صواب از خطامی گردیم   ہر چند کہ رفت ایم و امی گردیم
 او در دل مادر طلبش کوی بکوی   مشوقہ کجا و ما کجاسامی گردیم

مرشد یزدجروی

گفتم ز درت بہ کعبہ آرم بخیر   شاید شویم دل از آلائش غیر
 گفتا کہ چو محروم شدی از در ما   خواہی در کعبہ کو بخواہی درید

محمد جان قدسی

آں نور کہ زد در شجر طور آتش   افروخت ز دابر ہر منصور آتش
 رسوای حلاج نہ دارد حیرت   ہرگز نہ شود بہ پنبہ مستور آتش

محمد جان قدسی

وصل تو بکام غیر دیدن مشکل   وز دیدن تو طمع بریدن مشکل
گفتی کہ بیز تابه و سلم بری   مردن آسان لے رسیدن مشکل

محمد جان قدسی

اے جانِ جہاں - جہاں جانِ ہمہ   یارِ ہمہ و مہربانِ ہمہ
عشاق بہ ہر کنارہ می جویند   با آنکہ ہمیشہ در میانِ ہمہ

نجم الدین اہی رازی

شمعے ست رخِ خوب تو پروانہ نم   دل خویش غم تو گشت بیگانہ نم
زنجیر سہ زلف تو در گردن بست   در گردن بندہ نہ کہ دیوانہ نم

نجم الدین دایہ ازی

ایدل تو بایں مفلسی رسوائی   انصاف بدہ کہ عشق راکھے شائی
عشق آتش تیزست و ترا آجہ نہ   خاکت بر سر کہ باد می پائی

راہب

خواہم کہ شراب بے غمے نوش کنم   با دختر ز دست در آغوش کنم
طبعم بہ نشاط سخت مائل شدہ است   ترسم کہ غم ترا فراموش کنم

زین خاں کوکہ

در ہجر من از طرب کنائے دارم   بآمالہ وآہ روز گائے دارم
غم بر سر غم ز غم گسائے دارم   بایں ہمہ غم خوشم کہ یائے دارم

سید حسن غزنوی

کے ہو کہ قدم ازیں جہاں برکیم چوں عینی راہ آسماں گیریم
وین ست دل از دامن غم باکنم ویں بارتن از گردن جاں گیریم

طہیر الدین شفرہ

خاک در تو چو سرمہ در دیدہ برم وانکہ بنظر پردہ گردوں بدم
تو با من رحم نے کہ در من نگری من با تو وزہرہ نے کہ در تو نگرم

بابا فغانی شیرازی

یارب سببے کہ آب حسرت نخورم و ز جام ہوا شراب غفلت نخورم
از نعمت معرفت غنی سازمرا تانان خساں بہ زہر نیست نخورم

باقر مشہدی

آشفۃ چوزلف غنبر افشان توام افتادہ چو کاکل پریشان توام
گفتی کہ مرا بہ درد منداں نظرت من نیز کیے ز درد منداں توام

مرزا عرب نامح تبریزی

از عشق رسید کار ہم کس بہ نظام بے عاشق عشق ست ہو بہا بخام
درد عشقت بہ کہ بود در عقل در خانہ چراغ بہ کہ مہتاب بہ بام

میر سحر کاشی

گنڈشت بہاران و شرابے نہ زدم در سایہ گل یک شترہ خوابے نہ زدم
یار آمد و جلوہ کرد و ما بہ خبر ۶ برویدہ بخت مشت آبے نہ زدم

شیخ اوحہ الدین مراغی

اے جاں موافقت سہنداری کن اے دل تو دیرِ اقعہ دساری کن
اے صبر تو تابِ غم نداری گیر اے عقل تو کو دکی برو بازی کن

اوجی نظیری

بالا ترا زانی کہ بگویم چوں کن خواہی جگرم بسوز و خواہی غم کن
من صورتی از خویش ندارم خبر نقاش توئی عیب برابر کن

امیرغیت محوی

اے موسیٰ جاں از نہانی بشنو از ماسخنہ بہ بیزبانے بشنو
بر طور مرو کہ لن ترانی شنوی باز آہ خرابات و ترالے بشنو

رسمی

زاهد کند گنه که قہساری تو مانع گناہیم کہ غفاری تو
اوقہارت بخواند و من غفارت یارب بہ کدام نام خوش داری تو

شیخ روز بہان صوفی

دل داغ تو دار دار نہ بفروختی در دیدہ توئی و گر نہ برداختی
جاں منزل تست ورنہ روز صبار در پیش تو چوں سپند در سوختی

شیخ آوری

در کوئے فنا اگر درے یافتی با خود بہ عدم رہ گذرے یافتی
بگرختی ہزار منزل ز وجود گر سوی عدم را بہرے یافتی

کمال الدین ایل

در بندہاں مباحث و آزادی و از بادہ خراب گرد و آبادی
تازندہ از مرگ نباشی این یکبار میر تا ابدشادزی

میرزا عبد القادر بیدل

دریازہ کشتی اگر نہنگی نہ کنی بر کوہ نہ تازی ارسنگی نہ کنی
یک قطرہ تست قلزم کون مگا اے حوصلہ خیال تنگی نہ کنی

میرزا عبد القادر بیدل

بیدل عمریت کر طلب ریدم در معنی تحقیق ہماں بے خبرم
صد پردہ سگافیم و چیزے نکشو اکنوں بر خیز تا گریباں بدم

فردی اربدلی

در عشق دلاچہ قیاسی حیرت کش در و انتظار مزاری
تو حوصلہ غمش نہ داری رسم بردگرہ دوست شرم ساری

طالب آملی

مابادہ ز دست در جوانی ندیم یک جرعه بکاف جاودانی ندیم
زاں مے کہ خمارش چو خمار اجل است یک قطرہ آب زندگانی ندیم

طالب آملی

دل بے رخ تو دامن پر خوبین گل چوں نبود سرشاک گلگون بیند
از دیدہ خویش گز قدام عجیب چشمے کہ ترا دید مرا چوں بیند

طالب آملی

کو دست که قفل استخوان بکشایم   وزهر بن مو آه و فغان بکشایم
دریم شکینم تار و پود تن را   دیں رشته ز پای مرغ جان بکشایم

طالب آملی

ماییم که جام عیش بر لب داریم   خون در دل صد هزار مطلب داریم
بر تافته از صوغه مذیب رو   سر در سر منجانه مشرب داریم

طالب آملی

بابل مست نغمه پرواز غمسیم   بر شاخ فغان نشسته و غمسیم
هرگز دل ماصفیر عیشی نزدست   ماسینه خراشیده آواز غمسیم

میر غلام علی آزاد بلگرامی

اے بحرِ چر احباب را بند کنی بر صفت خوشین شکر خست کنی
دعوای نفخت فیہ من روح زنی این شیشہ گری گو کہ تاجپ کنی

میر غلام علی آزاد بلگرامی

اللہ بروں ز عالم ایجاد است اپسیدایہ جملہ افراد است
شک نیست کہ واحد نبود از اعدا لکن موجود دہم اعدا است

غلام قادر گرامی نجابی

سر جلوہ ذوق رمزِ ہستی مانیم سر خط کتاب عشق و مستی مانیم
سر بر خط باطل چہ نہیم اے غافل مجموعہ درس حق پرستی مانیم

غالب بلوی

یارب یہ چہاںیاں دل خرم دہ در دعویٰ جنت آشتی با ہم دہ
شد او پسنداشت باغش است آن مکن آدم بہ بنی آدم دہ

غالب

چر کر کہ ز زخم زخم بر چکند پیداست کہ از ہر چہ آہنگند
در پردہ ناخوشی خوشی نہایت گازرنہ ز خشم جامہ برنگند

غالب

قانع نیم اربہشت نیز خم بشند از بخش خاص تا چہ خیرم بشند
امید کہ صرف رونمایی تو شود جائے کہ بروز رستی خیرم بشند

غالب

اور است اگر ہزار چیز مخم بشند اور است اگر بہشت نیز مخم بشند
بر دوست فدا کنم بعد گونہ نشا جانے کہ بروز رستم مخم بشند

زار

درد اکہ غم زمانہ بس جانگاہ است اول قدم بسوی دوزخ راہ است
فاغ نہیں و غم مخور شاد بزی این معنی لا الہ الا اللہ است

واقف بلوی

نے خوب مراقبول اردنے رشت نے در حرم راہ نہ رویم بہشت
یار بہ کجا روم بفرمے کن نے در خورد و زخم نہ شایا بہشت

واقفِ ملوی

در دیده دیدہ دیدہ می باید و از ہر دو جہاں بریدہ می بآید
تو دیدہ نہ داری کہ بہ بنی اورا عالم ہمہ اوست دیدہ می بآید

واقفِ ملوی

در مجلسِ دوست زیرِ پیمانہ کیمیت آہ سحر و نالہ ستانہ کیمیت
در مسجد و در حق پرستی غرض اگر خانہ دو است صاحبِ خانہ کیمیت

نساخ

نہ تخت نہ من تلج شہاں منجم نے خاتم و نے مہر و نشان منجم
مہر تو بدل زمان زمان منجم در دو غم تو جہاں جہاں منجم

مینواد ملوی

در صورتِ قطره سر بسر دریائیم تو ذره مبس مهربان آرائیم
گویند که کنه ذات حق نتوان یافت مایافته ایم اینکه کنش ما نم

شیخ نظام احمد صانع بلگرامی

بگذار که من گزیده ام ملت عشق عشق است رسول من من عشق
بر تافت ز دیر و کعبه وی دل من زیر پس من آستانه حضرت عشق

سید احمد حسین امجد حید آبادی

تا چند به کوپسار و دریا بینی تا چند فضای باغ و صحرا بینی
تا زینت وحدت الوجود ابر کی در خود همه و در همه خود را بینی

درد

گر باد نسیم است بوئے تو گذشت در فصل بهار محروم تو گذشت
یارب چه قدر خالق نزدیک تری هر کس که ز خود گذشت سو تو گذشت

درد

ز د شعله چو حسن لفرورش خوانند گل کرد چو نار عشق سوزش خوانند
خلق ست عبارت از ظهور خالق خورشید چو جلوه کرد درورش خوانند

درد

مارا نبود گزرداں کو که توئی تو هر سو و کس ز رفته آنسو که توئی
گو آینه وجه تو باشتم خلق نتوان دیدن ترا از آن کو که توئی

درد

اے آنکہ بخواب صد تماشا دیدی   باغ و چین و بہار گلہا دیدی
 نیز گئی عالم مثال گل کرد   پنہاں تو بود آنکہ پیدا دیدی

درد

خواہی کہ ہمہ راز الہی مہمسی   چیز کیہ بروں ز فہم خواہی مہمسی
 اے بخیر از خویش چہ امکان دارد   اسرار الہی تو کما ہے مہمسی

درد

چوں آئینہ باید کہ مصفا باشی   تا منظر نور حق تعالی باشی
 اے درد اگر قرب خدای خواہی   دور از خود و نزدیک بہا باشی

درد

اے درد دے کہ راز حق را نہمید
ہر بحث ہماں محبت مولیٰ نہمید
عارف است آنچه عارف دانست
ملا نہمید آنچه ملا نہمید

درد

فرمود پس حضرت محی السیوم
در گوش دلم کہ اے طلسم موہوم
ہمیشہ دار کہ در عالم کثرت ہرگز
تامن نہستم تو ہم نگر دی معدوم

درد

ما صاف دلائل نامی ہو ایم
فی بحث بکس نہ گفتگوئے ایم
خز جلوہ اوزر مانیاید طلبید
ما آئینہ ایم و عکس روئے ایم

درد

یک عمر ز دور می شنیدم اورا در بر خیال می کشیدم اورا
اکنون که چو آئینه رسیدم پیش خود را اودید و من ندیدم اورا

درد

گر زنده ام آلوده با فکارتیتم در مرده ایمان بهشت و دوزخ و ظنم
یارب تو بگو بذات پاکت گوئد کز دوش چگونه بارستی فکنم

درد

اے درد میرانچه در وجود است اینجا تبعیت حکم او نمودست اینجا
گردوش پستی که خم شد از بهر کوه خورشید سری که در وجود است اینجا

درو

در بزم جہاں کہ وہم بست آئیں از آمد و رفت خلق فارغ نشیں
چوں آئینہ میر کہ پشت آید آئے در اورا تو باد و نما و خود و سیج سبیں

مرزا محمدی خاں کو کب

در چشم بصیرت ہمہ نور تو بود ہر ذرہ نشانے از ظہور تو بود
آں سر حکم کہ ہست بے سود آیت بادل کہ بھی تہی ز شور تو بود

درو

اے درو چرا بہ کنج باغش جوئی فزیر چہ در میان راغش جوئی
من در رہ اوقادہ چوں نقش قدم از من جوئی اگر سر اغش جوئی

درد

اے کردہ تلف عمر گر انما یہ خویش در صحبت ہر مرد فقیر و درویش
از عالم غیب اپنے خواہی قسمت اے مخزن اسرار الہی اندیش

درد

ہر جازئی و چنگ صدامی شنویم آہنگ ترا امام خدامی شنویم
گر چشم کشائیم تو مدظنری در گوش نہیم ہم ترا می شنویم

درد

در بحر تو اے جباب گم خواہی شد در باد تو ای سحاب گم خواہی شد
اندک اے ذرہ سعی دیگر کا خر در پر تو آفتاب گم خواہی شد

درد

هر گوشه فضا صدیابان دارد هر غنچه بهشت خود گلستان دارد
گر عقده خاطر کشاید مینے هر قطره بحیب خوش طوفان دارد

درد

عمریت که وابسته به تار نفسم یعنی به تشنگی به هوا و هوام
معلوم نشد مرز فهمیم ناقص یارب ز کجایم به کجایم چه کنم

درد

هر چند که ورت و صفارایابی لکن نتوان که عسارایابی
گوست طبعی و آلهی فهمی ممکن نبود اینکه حسد ارایابی

درد

اے آنکہ تو ہر زشت نکور ایابی حیف ست نہ آں جلوہ رور ایابی
آئینہ بہ برداری و معلوم نہیت دل را دریاب تاکہ اور ایابی

درد

دریا چو فرو رفت بخود شد گرداب و قتیکہ کشود چشم گردید حباب
ایں موج پھورست و گرنہ اے درد گرداب و حباب موج باشد بہ آب

درد

یناست اگر سر نیازست اینجا جام ست اگر دیدہ بازست اینجا
ایں محفل درد جا بدستی نہیت ہشدار کہ بزم امتیازست اینجا

درد

ز دجوش جنون عشق زمینخانهما جا کرده بدل صورت جانانما
در دیده تصویرش دل می آید از شیشه پری چکد به پیمانما

درد

مستی و عدم خراب میخانه است امکان و جوب مست پیمانما است
چشم دل تو اگر حقیقت بین است هر ذره خلق روزن خانه است

درد

ای درد نفهمی تو زبان شعله آگه نه از راز پنهان شعله
یعنی که خسته نسوخت او بلکه آتش افکند خن بجان شعله

درد

برخاستم چو از خیمه ناگاه ہر سو جہنم آہنگ شدہ نالہ و آہ
 دگر سرخ آں بصر اے عدم صد قافلہ ریک و اگشت تباہ

درد

اے درد اگر محرم راز قدمے باشادی و غم عبث چراستہ
 اے ہیچ ترا بایں خیالات چہ کما جائے کہ وجود ست تو انجا عدم

درد

اے درد اگر عارف ضارازے بادید فنا مدام باید سازے
 در چشم تو ہر چہ رنگ صورت گیر چوں آئینہ جملہ را در آہندانے

درو

در آل چو خلق غفلت آثار شدی آگہ نشدی اگر چه بسیار شدی
تا حال یہاں غافلے ایدر وچہ شد در خواب اگر ز خواب بیدار شدی

درو

گا ہے ہشیارو کہ سیست شدی گا ہے کم زور و کہ زبردست شدی
چوں سستی بے بود تو جز و ہمیت منست ای میج عبث تو اینہم سیست شدی

درو

ای سادہ دل این نقش پذیر تکی بر روی بساط جای گیری تکی
چوں آخر کار مات خواہی گردید بس ناز بشا ہے و وزیر می تکی

درد

کل کردم و راز من نفہید کے آگاہ ز جلوہ ام نہ گردید کے
ظاہر شدم وہاں نہفت باندہم ہچوں سخن کہ درد نشیند کے

ڈاکٹر محمد اقبال

بہ نیردان روزِ محشر رہم گفت فروغ زندگی تاب شر بود
ولیکن گزنجی با تو گویم صنم از آدمی پائندہ تر بود

ڈاکٹر محمد اقبال

شیندم در عدم پروانہ می گفت دے از زندگی تاب و تبم بخش
پریشاں کن سحر خاک سترم را ولیکن سوز و ساز یک شہم بخش

ڈاکٹر سر محمد اقبال

سکندر باخضر خوش نکتہ گفت   شریک سوز و ساز بحر و بر شو
تو ای جنگ از کنار عربی   میر اندر نبرد و زنده تر شو

ڈاکٹر سر محمد اقبال

چو ذوقِ نغمہ ام در جلوت آرد   قیامت افکنم در محفلِ خویش
چو می خواهم دے خلوت بگیرم   جہاں را گم کنم اندر دلِ خویش

ڈاکٹر سر محمد اقبال

سفالم رائے او جامِ جم کرد   درونِ قطره ام پوشیدہ یم کرد
خرو اندر سرم بت خانہ نخت   خلیلِ عشق دیرم را جسم کرد

نعت منقبت

علی حنین

پیام خدا نخست آدم آورد انجام بشارت ابن مریم آورد
با جلد رسل نام بے خاتم بود احمد بر نامه خاتم آورد

میر غلام علی آزاد بلگرامی

سلطان رسل شمع شبستان یقین پروانه او چرخ سراغ ماه و پر
نخل قد او دریں چمن سایه کند برفرق جهانیان بر روی تری

میر غلام علی آزاد بلگرامی

لے آگہ شہان تو نگرا زما یہ تو وز جلد بلند آخیں پائے تو
برشت صحیفہ نبوت ایزد خاتم زودہ از سیاہی سائے تو

میر غلام علی آزاد بلگرامی

ہر خیز نہ برگے نہ نوائے دارم در زاویہ غمخو جاے دارم
اما رحمت رسول الثقلین در سینہ بہشت دکشاے دارم

میر غلام علی آزاد بلگرامی

از معجزات چساں نمایم آغا کر نطق تو بحر مسیح بنود ہمار
ہر ذرہ در گہت بخورشید زند پہلوی انا الشمس زوے اعجاز

میر غلام علی آزاد بلگرامی

از روز ازل تاج رسالت بر سر ہم تا به ابد خلعت صفوت در بر

ماکان محمد به شانت آمد بیرون بود این مراتب از شانِ شتر

میر غلام علی آزاد بلگرامی

اے سرورِ انبیاء و سالار ملک ذاتِ تو بود منشاءِ ایجاد فلک

حق جلوه نمود در لباسِ تو بخلق بے میم تو احمد منائی لاشک

میر غلام علی آزاد بلگرامی

تحقیق نمودم ز الف با تا یا سیریت نمیتوان نمودن افشا

ہر حرفِ تمجیدیست طومارِ رموز در وصفِ تو اے ابجدِ آلاء

یوسف بلکرامی

گر مہرِ رخ تو جلوہ پیرانشدی یک ذرہ ز کائنات پیدانشدی
ورنقطہ نورِ تو نگشتی مرکز نہ دائرہ فلک ہویدانشدی

یوسف بلکرامی

اے درچمنِ پمیران تازہ گلے درمخمل ساکنانِ لایموت لے
یوسف تو اندکہ کنذعت ترا آغاز دو عالمے و ختم رسلے

درو

اے بہر شفاعتِ دو عالم لایا دارم ز جناب تو امیدِ واثق
بشہرہ ز خورشیدِ حقیقت بہما تو مخبر صادق چو صبح صادق

درو

خواهی که شود در دو جهانیت بهیو در بندگی رسول باشی به سجود
گرفتم کنی و گرنه منسی بشک حقست ممال هر چه سیمیر فرو

شیخ غلام قادر کرامی پنجابی

خاور چکد از شسم باین تیره شبی کوثر چکد از لبم باین شنه لبی
اے دوست ادب که در حرم دل است شام شسم ابنیا رسول عربی

خرو

از نور محمد ارتو داری اشے کن از سر صدق در شهادت نظر
الله و محمد است پیوسته بهم اعنی که میان شان نگنجد در

حفظ اللہ خاں بن سعد اللہ خاں فرید

در انجمن دیر نخواست آمد زانگونه که شایسته تست آمد
لے ختم رسل اگر چه در بزم وجود دیر آمد و لے درست آمد

غالب ہلوی

شب چیت سوید ادل ال کمال سرمایہ وہ حسن برف و خطا
معراج نبی شب ازاں بود کہ وقت شایستہ ترز شب بہرصال

عارف

در خلوت خویش چوں ترا کرد بفرقہ ز تو ماندہ قاب تو سین برب
ایں رتبہ بہ ابنیا نباشد عارف حق خاتم ابنیا ازاں کبر و لقب

عارف

نقش قدم تو افسرِ افلاک است نعت تو فزوں تر ز حد ادراک است
کے لاف سخن بکنہ ذات تو رسید چون ات تو پاک ہمچو ذات پاک است

عارف

مخلوق نشد بشر دین نیلی کلخ برکسی و عرش تا کند دست فراخ
جائے ادبے کہ عقل کل محرم نیست اُمی لقباً چہ خوش تو رفتی گستاخ

عارف

آراستہ گرد چو قیامت اصف عالم شود از سر دگی جلد تلف
واللہ باین شگفتہ روی آندم آئی چو گل و گل شفاعت برف

عارف

روند بیا بوس تو فخر اہل زماں محروم ہم اہل سماں نیست ازاں
 خاک در تو سر جز چشم عارف اے احمد مجتبیٰ عسیم الاحساں

عارف

کتوب بہ لوح دیدہ ام خطبہ تو زماں کعبہ شمرده است دل عقبہ تو
 حق وعدہ نمود آنکہ مثلت نکند انجام پذیرفت بتو مرتبہ تو

عارف

ذات تو بود در انبیا ستثنیٰ اسماء ترا بود صفات حسنیٰ
 مثل تو مغیرے نگر و نجیبے اے خیر بشر خیر سل خیر و رمیٰ

عارف

اے احمد و حامد و وحید و محمود   بر خاک دے تو بہت عارف بسجود
آشفۂ روزگار و انجام خود   بنواز اور ابحق رب المعبود

شیخ غلام قادر گرامی پنجابی

رفتہ زبہاں ولی ولی میگویم   بردم ایماں جلی جلی میگویم
من حلقہ بگوش اہل بیت زل   جاں میدیم و علی علی میگویم

شیخ غلام قادر گرامی پنجابی

زود آمدہ ام اگرچہ دیا آمدہ ام   سر بر خط حضرت امیر آمدہ ام
در یکدہ ساقی کو تر رستم   پیانہ کش خم غمیدر آمدہ ام

شیخ غلام قادر گرامی پنجابی

حرف ز علی بگوایم این است پیدا و نهفته در ضمیر ما این است
آن دست خداست و تکیه می کند دستم گیرد که دست گیرم این است

میر غلام علی آزاد بلکرامی

دوشینه بنحو اب حشر دیدم بر پا در بان ارم ستاده در دست عصا
رفتم که اجازت طلبم گفت که گفتم که غلام علی ام گفت بیا

میر غلام علی آزاد بلکرامی

در راه خداست شیر نردان بلیم از حکمت آنجناب آید مردم
گرفت فرو میان خم افلاطون من فتم و در غدیر خم غوطه زوم

میر غلام علی آزاد بلگرامی

حیدر کہ فشر و پادشہ دین در خاتم بے نظیر جا کر گئیں
آن وقت جہانیاں ندا در داند سبحان اللہ ہے مکان و چکیں

میر غلام علی آزاد بلگرامی

آں شاہ کہ بارسلو کیتا کر دید بر دوش شریف جلوہ پیرا گریڈ
در گلشن دین ز بسکہ جوشید بہا نخل قداحمدی دو بالا کر دید

میر غلام علی آزاد بلگرامی

از روز انزل فدائے نام علی ام در راہ عقیدت نقش گام علی ام
در حشر جواب خویش گویند ہمہ ایں ست جوابم کہ غلام علی ام

نعمت اسد کرمانی

آں شاہ کہ اوقیم ناست و جناب در ملک و مل صاحب سیف و سنا
ملک و جہاں سحر اوست بلے این ابنائ گرفت و آنرا بستہ

مولانا جلال الدین رومی

روزیکہ علی زغیب آمد بہ شہود از بہر علی خدا در کعبہ کشود
در بستہ بداد خانہ خود بہ علی یعنی کہ علی ست خانہ را و معبود

مولانا جلال الدین رومی

رومی نشد از سر علی کس آگاہ زیرا کہ نشد کس آگاہ از سر الہ
یک ممکن و اینہ صفت واجب لاحول ولا قوۃ الا باللہ

بو علی قلندر

اولاد علی خلاصہ ابرار اند چون الدخوش محرم اسرار اند
تحلیل مواد فاسد کفر کنند در منفعت مزاج دین جدوار اند

شاپور

از بہر محبت علی ہستی ماست گلچینی این بہار تر دشتی ماست
دل ساغر و مہر ساقی کوثرے از میکدہ غدیر خرم ہستی ماست

خواجہ معین الدین چشتی

اے بعد نبی بر سر تو تاج نبی اے داد شہان صولت بنی
آنی تو کہ معراج تو بالاتر شد یک قامت احمدی ز معراج نبی

عارف

از حب تو مومن است در حب سوز و بسقر منکر تو روز حساب
از معجزه رسول شوق قمر است قلعه در خیبر ز تو ای فتح الباب

عارف

در منکر مناقب علی رفتم دوش این ادب گوش دلم آواز سروش
در نقبش که مل اتی گفت خدا عارف تو چه دانی و چه خوانی خاموش

عارف

تا چند توان نمود عارف املا در نقبش که نیست مقدور اصلا
فرمود چو کشف شد حجاب کونین آن عارف من عرف سلونی بلا

عارف

گردید ترا چو دوش احمد پایه در کعبه شکستی بت سنگین پایه
کرار بغیر قید نسر اتوی چو گفت بنی لاعطین رایه

عارف

در سزل صبر سمره ایوبی در بیت حزن تو همدم یعقوبی
یونون نموده حق به ثنات نال در کسوت انساا شرف کردی

عارف

روزی که شوند ایل مشر مشور خورشید علم شود بفرق جمهور
خلقه که طیند ز العطش چون بسمل سیراب کنی تو آن دم از جام طموم

عارف

خواهی که رسد نصرت و امداد علیؑ رود در دل خود ثبت نماید علیؑ
آنست علی بفهم زین رتبه داد شد آل نبی حصر در اولاد علیؑ

ابونصر فارابی معلم ثانی

آباد ده عشق در قبح ریخته اند و اندر پی عشق عاشق آگشته اند
با جان روان بونصر مهر علی چون شیر و شکر بهرسم آگشته اند

نساخ

در گلشن اسلام بهارست علیؑ تا بنده خور نصف بهارست علیؑ
او مورد دل اتی و باب علمست نساخ خدیو ذوالفقارست علیؑ

شرفِ انسانِ صفتِ انبش

اشیرالدین خستکی

گر طعمِ موراژ دماے سازی گز از پریشہ ہماے سازی
دریم شکنی کاٹھ صد کمرے را تادستہ کوزہ گداے سازی

بابا فضل کوہی

یارب! چہ خوش است بے دین خدیدا بے منت دیدہ خلق عالم و دین
نبش و سفر کن کہ نہایت نیکو بے رحمت پاگردہاں گردین

بابا افضل کوہی

چنداں بروایں کہ دوئی برخیزد گرمست دوئی زره روی برخیزد
توانشوی ولے اگر بہد کنی جائے برسی کز تو توئی بخیند

بابا افضل کوہی

برہر کہ سدبری امیر تو شود وزہر کہ فرد خوری اسیر تو شود
تا بتوانی تو دستگیری میکنی کان دست گرفتہ دتگیر تو شود

بابا افضل کوہی

از کبر مدار میچ در دل ہوسے کز کبر بجائے ز سیدست کسے
چوں زلف بتاں شکستگے عادت کن تا صید کنی ہزار دل در نفے

ابوسعید مہمند

آن وقت کہ این انجم و افلاک نبود
وین آب و ہوا و آتش و خاک نبود
اسرار یگانگی سبق می گفتم
وین قالب و این نوا و ادراک نبود

ابوسعید مہمند

کی حال قتادہ ہرزہ گردی داند
بی درد کجا لذت دردی داند
نامزد بچہ نخر و مردواں را
مردے باید کہ قدر مردی داند

ابوسعید مہمند

گر قرب خدامی طلبی و بجا باش
اندر پس و پیش خلق نیکو گو باش
خواہی کہ صبح صادق القول شوی
خورشید صفت باہم کس کمر و باش

ابوسعید مہمند

معمورہ دل بعلم آراستہ بہ   مطورہ تن بکیمہ پیراستہ بہ
ازہستی خود ہرچہ توان کاستہ بہ   ہرچہ زیر کہ نسبت ناخواستہ بہ

عمر خیام

ما لبثک انیم و فلک لبثت باز   از روئے حقیقتہ نہ از روئے مجاز
باز پستی کنیم بر نطع وجود   رستم بہ صندوق عدم یکجا

عمر خیام

احمد خوی کہ عالمی بندہ اوست   یوسف روی کہ ماہ شرمندہ اوست
عیسیٰ نفسی کہ جان و دل زندہ اوست   موسیٰ لقبی کہ دوست خواہمند اوست

عمر خیام

بیشی طلبی زیچ کسش سباش چو مریم و موم باش و چونش مباحش
خواهی که ز میسج کس تو بد نرسد بدگوی و بد آموز و بد اندیش مباحش

عمر خیام

صد سال در آتشم اگر محل بود آں آتش سوزنده مرا مهمل بود
با مردم نا اهل مبادم صحبت کز مرگ بتر صحبت نا اهل بود

عمر خیام

اندر ره حق تصرف آغاز کن چشم بد خود بعیب کس باز کن
سز دل میرنیده خدامی داند خود را تو درین میان نه انباز کن

عمر خیام

گرمی نخوری طعنه قرنستان را   اگر توبه دید توبه کنم نیرداں را
تو فخر بدین کنی که من می نخورم   صد کار کنی که می غلام ست آں را

عمر خیام

می بر کف من نه که دلم در تابست   وین عمر گر نیر پای چوں سیاست
بر خیز که بیداری دولت خوابست   دریاب که آتش جوانی آست

عمر خیام

نیکی و بدی که در نهاد بشرست   شادی و غمی که در قضا و قدرت
با چرخ مکن حواله کاندلر عقل   چرخ از تو هزار بار بیچاره ترست

عمر خیام

جانم بفدای آنکه چون امل بود   سر در قدش اگر نیم سهل بود
خواهی که بدانی به یقیں دوزخ را   دوزخ بچنان صحبت نامل بود

عمر خیام

در دهر هر آنکه یسم نانی دارد   از بهر شست آستانی دارد
نه خادم کس بود نه مخدوم کس   گوشتاد بزی که خوش جهانی دارد

عمر خیام

آورد باضطر اجم اول بوجود   جز حیرتم از حیات پخیری نفوذ
ز نسیم باکراه ندانیم چه بود   زیس آمدن بودن و رفتن مقصود

عمر خیام

یک نان بدور و زگر شود حائل و زکوزه بشکسته دم آبی سرد
 مامور کسے دگر چسپ را باید بود یا خدمت چوں خودی چرا باید کرد

عمر خیام

با مردم پاک باز و عاقل آئین و زنا اطمینان برار فرنگت گیز
 گزیر وید ترا خردمند بنوش در نوش رسد دست نایل بریز

عمر خیام

با نفس منیش در بنوم چه کنم و زکرده خوشی تن بدروم چه کنم
 گیرم که زمن در گذرانی بکرم زین شرم که دیدی که چه کردم چه کنم

عمر خیام

مقصود ز جملہ آفرینشس بایم در چشم خرد جو ہر بنشس بایم
ایں دائرہ جہاں چو انگشتی است بے میچ شکے نقش بگنیشس بایم

سجالی استر آبادی

جز عین تو نیست ہر چہ خونی اورا در از نظر متبول رانی اورا
تا کہ کوئی ایں بدو آں نیکست ہر کس کہ تو نیستی چہ دانی اورا

سجالی استر آبادی

در ہر کہ رسی نکوبیں کونیا کوست کو ساختہ و خواستہ حضرت اوست
بر بے سرو سامانی من عیب کن شاید کہ مراد دوست چنین مراد دوست

سحابی اتر آبادی

کہ نورِ علامتِ مقامِ بینم خود را کہ ظل و گہِ ظلامِ بینم خود را
چشمِ ز فلکِ برونِ شخصم خاک یارب؛ چہ کنم کہ امِ بینم خود را

سحابی اتر آبادی

توحید بہ میر کہ پردہ راز کشود یک امِ سر و سیمہ کیے دید و شنود
من می گفتم کہ حال خود می گویم چوں داد دیدم حال سیمہ عالم بود

سحابی اتر آبادی

از خلقِ جہاں و مستی فانی ما دانستہ نشد غیبِ سزا دانی ما
حیرانی ما بود مراد از ہمہ سپہ خیز یارب! چہ مراد است از حیرانی ما

سحابی استرآبادی

آئینه صفت به دست او نیکوئی   زین سحے نمودہ ولے زان سحئی
او دیدہ ترا کہ عین سحی تو اوست   زانش تونہ دیدہ کہ عکس اوئی

سحابی استرآبادی

عالم ہمہ در دست دوا میخواید   از خوان کرم برگ دنوا میخواید
کس بی حاجت نمی تواند بودن   درویش غذا شہ اشتہا میخواید

جامی

گردول تو گل گذر و گل باشی   در بلبل بے قرار بلبل باشی
تو جزوی و حق کل است اگر روزی خند   اندیشہ کل پیشہ کنی کل باشی

جامی

اے بردہ گماں کہ صاحبِ حقیتے   و اندر صفت صدق و تقیص صفت

پہر مرتبہ از وجودِ حُکے دارد   گر حفظ مراتب نکنی زندیتے

خواجہ عبداللہ انصاری

عیب است بزرگ بر کشیدن خود را   و ز جملہ خلق برگزیدن خود را

از مرد مکئی دہ بہ باید آموخت   دیدن ہم کس را و نہ دیدن خود را

خواجہ عبداللہ انصاری

شرط است کہ چوں مردہ در دشوی   خاکی تر و ناپائیز تر از گردشوی

سے کوز مراد کم شود مردشود   بفگن الف مراد تا مردشوی

خواجہ عبداللہ انصاری ہی

دی آدم دنیا دازمن کاسے د امروز من گرم نشد بازے
فردا بروم نخبه از اسرے ناآمده به بوے ازین سارے

ابن کلین

کریم زاده چون فلس شود بدو پیوند که شاخ میوه دگر بار بار و رگردد
لیم زاده چون منعم شود از و بگریز که مستراح چو پرگشت گنده تر گردد

ابن کلین

باید اں کم نشین که صحبت بد گرچه پاکی ترا پلید کند
آفتابے بایں بزرگی را لگنه ابرنا پدید کند

ابن مکیں

بود چارہ پسند از کمال حماقت کمن پس یک از نہما تصور
بہ مفہ سخاوت بہ احمق محبت بہ نادان تواضع بہ دانائے کبر

ابن مکیں

نان و سرکہ گریہ پیش کسے لفظ خود شیریں کنی چون انگہیں
بہ کہ حلوا و شکر پیش آوری دانگہے سرکہ بمالی برہیں

ابن مکیں

برائے نعمت دنیا کمش مذلت خلق کہ نزد اہل خرد زین سبب خرے ہاشی
ز خون دیدہ غراگر کنی از ان خم شتر کہ زیر منت احسان نما کہے ہاشی

جلال الدین محمد اکبر شاہ

از بارگنہ خمیدہ پشتم چہ کنم   فی راہ بہ مسجد نہ کنشتم چہ کنم
فی وصف کافر نہ مسلمان جایم   فی لایق دوزخ نہ ہستم چہ کنم

عرفی شیرازی

تا از نظر افتادہ عالم نشوی   الفت بخشی بہ خلق و ہمدم نشوی
ہر چیز کہ میشود خریدارت بہت   ز بہار وریں زمانہ آدم نشوی

شیخ عماد فقیر کرمانی

گر خدمت ہر تنے کنی جاں باشی   در جان باشی در خور جان باشی
مہاں سرے تو اگر باشد مود   زاں بہ کہ تو مہاں سلیمان باشی

نصرت اللہ خان تھار

گیرم پیرا کہ رستم و سام شہی یا خرو نمیر و زیا شام شہی
نہ زور بگور سیستوان بُرد نہ زرد افسوس کہ کھیاے او ہام شہی

میر خستم

تا طن نبری کہ من بخود موجودم یا ایں رہ خو نخواستار بخود پیہودم
ایں بود نہود من ز بود او بود من خود کیم و کجا بدم کے بودم

میرزا ابوسعید اعلیٰ

ہر کس کہ خدا شناس شد آزاد است ورنیک و بد زمانہ دایم شاد است
ہستی خویش دل چہ بندی چو جانا بنیاد وجودت گریہی برباد است

کابی کابی

آزاکہ ہمیشہ لطف حق ہمراہ است شامش چو کدایت و کد اچوں شاہ است
از صورت خلق معنی حق می بیند آئے آدم بہ صورت اللہ است

غیرت ہمدانی

اے ہمنفساں! کہہ درو نا کہیم ہمہ در اہل زیک گویم ہمہ پاکیم ہمہ
غیرت! دل یک دگر چہ را بخیم تا چشم ہمہ ز نیم خاکیم ہمہ

سردکاشی

آنکس کہ ترا تاج جہان بنانی داد مارا ہمہ اسباب پریشانی داد
پوشید لباس ہر کر لیبے دید بے عیباں را لباس عریانی داد

نجم الدین خوازمی

زاں باده نخورده ام که پیشار شوم   آن مست بنوده ام که بیدار شوم
یکت جام تحلی جمال تو بس است   تا از عدم وجود بیزار شوم

نجم الدین خوازمی

حاشاکه دلم ز تو جدا خواهم شد   یا یاکس دیگر آشنا خواهم شد
از مهر تو بگذر و کرا دارد دوست   و ز کوی تو بگذر و کجا خواهم شد

نظیری نیشاپوری

تو مسیح بدی که جسم و جانته دادند   هر کسب و عمل تاب و توانته دادند
از داده و ندادده شکایت چینی   کاس خیر که هست را انگانت دادند

عجم قلی بیگ ذوالقدر

انسان که شریف تر از مخلوقات است در شان شرفش و جهان آیت است
درستی غیبتش پستیهاست چون نفی شود نفی همه اثبات است

بهائی آملی

یارب! تو مرا مژده وصلی برسان برهانم از این فرع به اصلی برسان
تا چند از این فصل مکرر دیدن بیرون ز چهار فصل فصلی برسان

بهائی آملی

ای دل قدمی در ره حق نهادی شرمت بادا که سخت دور افتادی
صد بار عروس توبه را بسته عقد نایافت که کام از و طلاقش دادی

ہدایت طبرستانی

بحر لیت وجود و این تعین مایہی مامای و بحر را بہ مائہ مایہی

میر چند کہ مایہی شدہ غرق اندر بحر از بحر چہ گونہ باشد شس آگاہی

فکری خراسانی

بر صغیر مستی چو تسلیم می گذریم حرف غم خود کردہ رسم می گذریم

زین بحر پر آشوب کہ بے پایاں پیوستہ چو موج از پئے ہم می گذریم

رضی نیشاپوری

در جستن رازِ فلکِ دائرہ دار بسیار گشتیم بہ سرچوں پر کار

در کار شکستِ این تن چوں سوزن در دا کہ نیافتیم سر رشته کار

اشراق صفائی

چشمہ دارم چو ل شیریں ہم آب   بختے دارم چو چشم خسرو ہم خواب
جسے دارم چو جان مجنوں ہم درد   جانے دارم چو زلف لیلی ہم تاب

سلمان ساجی

اے ابرہہ خار پروردہ تست   اے خار ورون غنچہ خو کردہ تست
اے غنچہ عروس باغ درپردہ تست   اے باد صبا اینہما آوردہ تست

ہمایون بادشاہ

ایزد کہ فلک بقبضہ قدرت است   دادست ترا دو پخیر کان ہر دو کو
ہم سیرت آنکہ دست اری کس را   ہم صورت آنکہ کس ترا دار دو دست

یوسف عادل شاه

آنحضرت که علم به نیک نامی افراشت در مریع و بحر سم نیکوئی کاشت
نیکو نامان زنده جاوید اند مرد آنکه بر دو نام نیکو نه گذاشت

امامی خلجالی

با خلق خدا سخن به شیری کن اظهار نیاز و عجز و مسکینی کن
تا بر سر دیده جاویدت مردم چون مردم دیده ترک خود بینی کن

زائر

اے مولوی مدرسه گفت و شنید فکر توبه مشکلات پیر علم رسید
چشم تو گرفتار سپیدست و سیاه میدیدی کاش آنچه می باید دید

مرزا بیدل

حیف از تو دور وزی که مقیم با غمی از بلبل غافل حریف زرا غمی
صحبت اینجا موثرست آگه باش در آب روی تری در آتش دُغمی

مرزا بیدل

آواز کریم را صلامی خوانند سایل چو می زند دعای میخوانند
یک نغمه شوق است چه فقر و غنا کز پرده پیر ساز جدای میخوانند

مرزا بیدل

گر مردی ز طبع خود کام برآ ازیچ و غم و سوخته خام برآ
لے منکر کیفیت پرواز گس بے زینہ تو نیز تا میر بام برآ

مرزا بیدل

گر سایه شخص باز گردید چه شد در عکس ز جلوه دور بالید چه شد
حق از عدم و وجود مستغنی است خورشید اگر شعاع فهمید چه شد

شاپور

ای عمر بابر نو بهاراں ماند ویشن سیل کو بهاراں ماند
ز بهار چناں بزی که بعد از مرد انگشت گزیدنی به یاراں ماند

شاپور

ایکه امروز ترا فرصت کار خویش توشه بردار که فردا سفری دیر است
توشه راه فنا تا بتوانی بردار که تهید است دیرن مشیه بسی لیش است

شاپور

دشنام اگر دِرخسے چارہ نہود بجز شنیدن
گریپے کسے گزیدہ باسگ نتواں عوض گزیدن

شاپور

خاک نشینی ست سلیمانیم تنگ بود انہ سلطانیم
مست چہل سال کہ می شمس کہنہ نشد جامہ عریانیم

شاپور

پیانہ چو من دی بہ میانہ گریست گفت از پی آں مرا کہ این گریز
امروز گل من ست پیسانہ تو تا خاک تو فردا گل پیانہ است

شاپور

گر آدمی ترا بنسربایستی قول تو بلوغ و مستبر بایستی
 جز خوردن و خواب چندان کاری کار گوش تو ازین دراز تر بایستی

شاپور

که ناز کند فرشته بر پاکئی ما که دیو کند عار ز ناپاکئی ما
 ایماں چو سلامت بلب گوریم احسنت بریں هستی و چالاکی ما

شاپور

یک نیمه عمر در بطالت بگذشت یک نیمه به تشویش و خجالت بگذشت
 عمری که از دول جہانی آزد بنگز چہ حلیت و حوال بگذشت

امیر خسرو

یارب چو بعقل خود بتایم چکنم   وز گیسو و زلف و سیاهیم چکنم
گیرم کبرم گناہ من عفو کنی   زیں شرم کہ دیدہ گناہیم چکنم

رشید الی گادڑنی

اے دل چو ہوا خاک آن در دار   شرم ت باو اکہ میل اندازی
گر سرنگداری اندرین ہ باری   از سر بگذار انچہ در سر داری

مجدالدین محمد تائیر النوی

خواہے کہ میان خلق قاضی باشی   باقی مانی گہے کہ ماضی باشی
با خلق خدا حکم چیاں کن کہ اگر   ایں بر تو کسے کند تو راضی باشی

بیکیسی غزنوی

اے دل تو غناں بغضہ و غم بڑی یک نخطہ خوشی مملکت جم نہی
یارے اگر ت بدست افتد زہا خاک قدش بہر دو عالم نہی

مرزا حسن و امشب

بے برگ طلب بعد عائے زری تا نگذری از خودی بجا زری
از کوچہ فی ہمیں صدامی آید تا صاحب برگی بنوائے زری

شیخ شاہ نظیر قمرشہ

شد عمر ندیدیم بمبید اں گردی مردیم در آرزوی ہم نادری
مرداں بگریاں زناں سہرزد شاید ز زنے سری بر آرومزی

شیخ شاہ نظیر قمش

اے خواجہ دو گام رہ زانندی ماندی خود را بر فقاں نرساندی ماندی
 ایں راہ نہ راہ کعبہ آب و گلست یک گام ز کارواں چو ماندی ماندی

شیخ عبدالسلام سامی

جمعہ ز سفلگان بعالم شستے عاقل نہند بحر فشاں انگشتے
 خالی شدہ دیر و حرم از مرد و مال در آن خیلے نہ دیریں رودشتی

کمال

گر در پئے قول و فعل سنجیدہ شوی در دیدہ خلق مردم دیدہ شوی
 با خلق چیاں مری کہ گر فعل ترا ہم با تو عمل کنند رنجیدہ شوی

مرزا عرب صاحب تبریزی

گاہ از تقصیر بندگی می ترسم گاہ از غم سر فکندگی می ترسم
 اینانے زمان زمرگ ترسندیم این طرفہ کہ من زندگی می ترسم

سید محمد جامہ باف

کردیم بہ بزم دیدہ چوں شمع مقام بردیم بسر عمر در اندیشہ خام
 چوں شمع تمام گشت می میر و و ما افسوس کہ مردیم و نگشتیم تمام

طالب آملی

از میکدہ ساختم جہاں دگرے در طام تاک آسماں دگرے
 گر عرماں دید چوستان نام از رشتہ آن کا ہکشان دگرے

طالب آملی

آسودہ لبے کہ ساغر خم نکشید خوشدل زخمی کہ نازمِ نرم نکشید
بیلِ آں گلم کہ درگاشن بہر پڑمرده شد و منتِ شبنم نکشید

مومن نرودی

دلِ صیت؟ دروں سینه سوزِ وقفے تنِ صیت؟ غم وینج و بلارِ ایدنے
القصد بہ قصدِ جانِ مابہ صفے مرگ از طرفے و زندگی از طرفے

مومن نرودی

با آنکہ یکے گام بہ منزل دارم صد تخمِ موس مینوز در گل دارم
در خاک ندانم بچہ ساں میگنم با ایں ہمہ آرزو کہ در دل دارم

نواب

گر پیر شدم جوش شبابم دادند از خمدۀ حدیث آبم دادند
گر یورسیه شد ز خرد باکی نیست در روزیاه آفتابم دادند

حکیم خاقانی

بے آنکہ شبیہ چ غدر رای آورم صدره بتو غدر جانقراے آورم
گر غدر مرانی پذیر می پسیر من بندگی خوش بجای آورم

شاه طہماسپ

یک چند پئے ز مرد سودہ شدم یکچند بہ یاقوت تر آلودہ شدم
آلودگے بود ہر رنگ کہ بود شستم آب توبہ آلودہ شدم

شاه نعمت اسدی

معاذت خود بهانه جوی نکنیم جز راست روی و نیک خوی نکنیم
آنها که بجائے مابیدها کردند گروست دید بجز نکوئی نکنیم

شیخ سعدی

در خاک بیلقان برسیدم بعباد گفتم مرا تبریت از چهل مالکین
گفتابر و چون خاک تحمل کن ای فقیه یا هر چه خوانده همه رزیر خاک کن

شیخ سعدی

سودی کند فراخائے برودوش گر آدمی عقل و منیر باید و موش
گماؤ از من و تو فراخ تر دار چشم پیل از من و تو بزرگتر دار گوش

محمد جان قدسی

در پرده محسوب شراب ولی تر پوشیدن کار ناصواب ولی تر

فعل بد خویش را نهان می دامن باشد رخ زشت انقباض ولی تر

رستم مرز افدای

پای آبد از کفش بمنبت بهتر گرمیت وفاترک محبت بهتر

در ندیم من و بد و زخمتن بسیار ز انتظار جنت بهتر

متین

گر بهر رفاه خلق کوشی مردی در جوش غضب گر نخر دشی مردی

مردی نبود پوشش خفتان و جنگ عیب گراں اگر پوشی مردی

طہیر فاریابی

باخار قناعت از بازی یکبار در بر قدم برویت صد گز
باخار کشاں نشین کہ در کفایت صد برگ بساخت گل ز یک تنہا

نساخ

وزیر سپہر کہنہ دیوار محسب غافل ز فریب چرخ خونخوار محسب
و خواب سفر ضرر نہاں می باشد نساخ نگاہ دار مشیاء محسب

نساخ

سرا بگذشت و ماہ ماہ نیم ہاں گرا بگذشت و ماہ ماہ نیم ہاں
این روز و شب سال و مہ شام گاہ برا بگذشت و ماہ ماہ نیم ہاں

قلندر

ہیچ دانی کہ شیر مردی چیست شیر مرد زمانہ دانی کیست
آنکہ بادشمنان تواند ساخت آنکہ باد و ستاں تواند زیست

قلندر

اے خورده شراب غفلت از جام من مشغول مشو بحر ص چون بانگ جرس
ترسم کہ از اں خواب چو بیدار شوی مستی رود و در دست ماند و بس

قلندر

امر و زکر را زق و باب است اشدر پست در جہاں کیاست
تا چند چو مردور در رزق زنی بر زن دل کہ نقد فتح اباباست

یوسف قلی بیگ انسی نظیری

بت می شکنی که نگاه دینست   می میگفتی که آب فسق و کینست
خود را بشکن که بت شکستن سہلست   دنیا بفکن که می فکندن است

رکن جہان

فانوس خیال پر دو عالم مایم   جوش دریا سکون شبنم مایم
آئینہ صورتیم بے صورت خوش   چیز کیہ ندیدیت آں ہم مایم

میر نسیم دتو

قومی گوید کہ با خدا پیوستیم   قومی گوید کہ از خود بہار ستیم
ہر کس خبری دید ز خود بینی خوش   اعنی عرض انیت کہ با ہم ستیم

بخشی

بخشی خیر بازمانه بساز ورنه خود را نشانه ساختن است
عاقلان زمانه می گویند عاقلی بازمانه ساختن است

میرزا جلال امیر

داویم بیک نشه شراب همه را یکدل کردیم شیخ و شاب همه را
خواندیم ز یک نقطه کتاب همه را داویم ز یک حرف جواب همه را

انسان

که با صنم شفیق می باید ریت که تنها بے رفیق می باید ریت
انسان این بزم جای شکر و گلست یک چند بهر طریق می باید ریت

انسان

کہ قصہ شیخ و شاب باید گفتن   کہ شکوہ نان و آب باید گفتن
انسان تا مرگ گفتگو لا بدست   افسانہ برائے خواب باید گفتن

غالب

ہر چند زمانہ جمع جہاں است   و بہر حال شاں بیک منواں است
کو دن ہمہ لیک از یکے تا دگرے   فرق خر عیسیٰ و خر و جال است

غالب

اے دوست بسوی ایں فرومایہ   از کوچہ غیر راہ گردانہ دہ بیا
گفتی کہ مرا محواں کہ من مرگ توام   برگفتہ خوشن باش و ناخواندہ بیا

غنی

بی فہم اگر چشم بدوزد بکتاب نتواند دید روی معنی در خواب
کی غور کنند در سخن بے مغراں غواصی بحر نیست مقدور جناب

غنی

ہر کس کہ بخویشتن گمانے دارد چوں وز نگری عیب نہا دارد
عمریت کہ در باغ جہاں گردیم ہر میوہ کہ دیدم استخوانے دارد

غنی

اے در طلب کمال سرگرم شتاب در صورت کس میں معنی دریا
میرچند عقیق ست آتش ہرنگ دارد بدمان تشنہ خاصیت آ

غنی

هر کس که میفرزند زید در عالم هست از میسر خویش دلش اصد غم
دید که بوقت رشته تابی خیا می ساید دست از تاسف بریم

واقف بلوی

ای عشق گراں قدر یک سیریا تا چند نزاع حرم و دیر بیا
کفر و اسلام جنگ با هم دارند ای صلح ده ثالث با نخب بیا

واقف بلوی

از ایل جهاں وضع جدائی دارم عیش و گمراهی فیض خدائی دارم
شرمنده یک قطره نیم زین یا مانند صدف رزق یوالتی دارم

حالی پانی پتی

سر بر منقراز و خاک پائے ہمہ باش
دلہا منخراش و در رضای ہمہ باش
با خلق نیا میختن از خامی تست
ترک ہمہ گیر و آشنائی ہمہ باش

درو

ایں گور پرستان پے باطل باشند از نجب علم سوئے ساحل باشند
خود زنده و بامردہ نیاز آورده از زنده لایزال غافل باشند

درو

میر حیدر کہ ایں جامعہ گور پرست فرداست جزا ما میر دست بست
ایں فرق نہ کم تو ان تصور کردن مازندہ پرستیم و شامردہ پرست

درو

ادراک مراد دعوت بیداری کرد   فریاد که رسوائی شناسائی کرد
زین شپس نداشتیم دماغ صحبت   علم است که این انجمن آرائی کرد

درو

گامی سحرست و گاه شامست اینجا   از کون و فساد انتظامست اینجا
ماند شر ز شورستی غافل   در چشم زدن کار تمامست اینجا

درو

مطرب فانی و بزم و ساقی فانی   بایر که شدی در و ملاقی فانی
بردار دل از کثرت بی بود و بیا   هستی بود باقی و باقی فانی

درد

شخص انسان که شان اعظم دارد   دارد بخود آنچه هر دو عالم دارد
لیکن نتوان یافت بحسب کونین   آن گوهر نایاب که آدم دارد

درد

در عجز بساز کبر یابیم   در کسوت فقر با عنایتیم
مادر و پشایان کبر ایدرد   خاکیم اگر چه کیمیا یابیم

درد

انسان که جناب و جناب عالی   ای درد عجب رگه فارغی است
در بزم خیال او که رشک خلد   چون آئینه جای بر که آید خالی است

درد

که در طلب کمال علم و سیریم گاهی ز ره سیه‌گی مادر بدریم
داریم هجوم بر لب بحر خیال هستی پل لبه ست و مای گزیم

درد

مانده آسین و جالیم به و ارسته زیر فکر و خیالیم به
مستقبل و ماضی علمای انند مادر و شیم مست حالیم به

درد

آس نور کز و ارض و سماروشن شد از حضرت انساں همه جاروشن شد
پوشیده مانند میسج از جلوه او چون عینه تا دیده ماروشن شد

درد

ای کرده خراب فکر چون چنت آورده هوا و حرص اندر بندت
همواره به همواری خود کوش کن غیر از تو کسی نیست که گوید نیت

درد

گاهی سخن از دینش می گفتم که از دین خود بخش می گفتم
افسوس ز علم ناشناس یک عمر او بود که در دینش می گفتم

درد

هر چند بعلم و فضل ممتاز شوی مشکل که بفقر نکستی به و از شوی
بوی نشنیده ز عرفان تا حال مدت باید که واقف را از شوی

درد

گرد عویستی است بهمان است این در شکوه نیستی است کفران است
ای حضرت انسان تجسیر انجام خود را شناختی چه عرفان است

درد

پیر دل که چو گل شگفت آخرت پیر مرد طبعی که چو شعله گرم گردید و سرد
اینجا بیکس بطرز خاص ای درد پیدا شد و شاد گشت و غم خورد و بمر

درد

کردیم تماشا چو جهان من و ما گشتیم درین بادیه مانند صبا
بر بر که نهاد دل بفرافکوشی پُر بود چونقاره ز شور و عوی

درد

ایں امل مانه دردناکم کردند بی هیچ عبت عبت ملاکم کردند
از چار طرف غبار و لپا چندان برخاست که زنده زیر خاکم کردند

درد

درد دل باید همیشه اری خلاص پیوسته میان سینه کاری خلاص
از شرک و نفاق سخت پر سیرنا مخلص نشوی تا که تیار می خلاص

درد

کردی شب روز کامرانی بانقر دیدی همه خیر این جهانی بانقر
مرگ و پیری دو چار گرد و آخر صد سال اگر زنده بمانی بانقر

درد

انسان آگاہ تا بفرماں نبود از تعلق لسانی انسان نبود
مہر چند برائے خود زبانے دارد ای درد دلی شمع زبان ان نبود

درد

دوں ہمت اگر مال و سر پیدا کرد چوں موہ برائے خود پری پیدا کرد
کی تربت سفلہ فزاید اسباب عیسیٰ نشود مہر کہ خرے پیدا کرد

درد

شہ نیست کسے کہ تخت عاجے دار تا آنکہ نہ شامانہ فرا جے دارد
یعنے کہ خروس پیش ارباب شعور سلطان نشود اگرچہ تا جے دارد

درد

گر شمت دولت ست و ہم ست و پس
در فضل و منر شعبه باشد و پس
اے درد اگر میت عالی داری آں باید شد کہ آں نیکر دوس

درد

گو خلق پراز شور و شر و غوغا باش
تو از بیم کس کی طرف و تنہا باش
بر صورت بے معنی عالم گرد بر معنی بی صورت حق شیدا باش

درد

ایں تیرہ دلاں کہ تیر بار ند چوینغ در جور و ستم نمی نمایند دیرغ
بر ایل گداز دست ظالم زرد سیاب نگشت کشته از خنجر قتیغ

درو

آنکس که خمیر کرد آب و گل من آراسته در صدق و صفا منزل من
در خدمت خویش اعتقادست مرا از من پوشیده نیست راز دل من

درو

ای با همه آشنا و بیگانه من داری خبری از دل یوان من
گفتی من افسانه ات مرا خواب آمد در خواب شنیده باشی افسانه من

درو

ای درد کجا ساقی و صبا و سبو در گوش صدای قلقل مینا کو
چون شیشه ساختند این هم نفسا ریزند بجای آب خاک به گلو

درد

از فکرِ معاشیکہ پریشان شدہ گاہے زغمِ معاد حیراں شدہ
ایں مرد و با اختیار تو نیست و مشکل ہمہ امنیت کہ انسان شدہ

درد

پیغامِ کرم بہ تندخو یاں نہری و ز صلح سخن بجنگ جو یاں نہری
اظہارِ صفا بغیر جنساں ہیاست آئینہ بہ پیشِ زشت و یاں نہری

درد

ہر دمِ روم از خویش و ندانم ہی کو ہے ستم بکن و زن کا ہے
عمر ہمہ در سیرِ گزشت و لیکن چوں سایہ بیائے خود ز فرم کا ہے

درد

درمیکده از بسکه فراغت سببی آزاد شود هر که نشیند نفس
ای درد نه بست هیچ کس دست زنجیر بپایے خم نکرد دست کس
بوعلی سینا

کفرے چو منی گزاف آسان بود محکم تر از ایمان من ایمان نبود
درد هر چو من یکے و آں هم کافر پس در پیوسته هر یک مسلمان نبود

علم حمل و شناسی

بابا فضل کوہی

در حینِ جامِ جم ز کوتہ نظری ہر لحظہ گمانے نہ بہ تحقیق بری
رو، دیدہ بدست آر کہ ہر ذرۂ خاک جاہست جہاں نمائے چوں رنگری

بابا فضل کوہی

تا چند روی از پے تقلید و قیاس بگذر ز چہار عنصر و از پنج حواس
گر معرفتِ خداے خود می طلبی در خود نگر و خداے خود را بشناس

بابا فضل کوی

گفتم همه ملک حسن سرایتست خورشید فلک چو زره در سایه
گفتا غلطی ز ما نتوان یافت از ما تو هر آنچه دیده مایه تست

بابا فضل کوی

دنیا مطلب تا همه دینت باشد دنیا طلبی نه آنت اینت باشد
بر روی زمین زیر زمین دهری تازیر زمین روی زمینت باشد

بابا فضل کوی

در ملک خدا تصرف آغاز کن چشم سر خود بعیب کس باز کن
سر دل هر بنده خدامی اند در خود نگر و فضولی آغاز کن

مولانا جلال الدین رومی

یک خط اگر نفس تو محکوم شود علم همه انبیات معلوم شود
 آن صورت غیبی که جهان طالب است در آئینه فهم تو مفہوم شود

نصیر الدین طوسی

آن قوم که راه بین قیادت شدند کس ابه یقین خبر ندادند و شدند
 آن عتده که بچکس ندانست کشاد برکت بندے بر آن نهادند و شدند

ابوسعید مہمند

بر چہرہ ندارم از مسلمانی رنگ بر من دارد شرف سگ ابل و فرنگ
 آن روسیہ ام کہ باشد از بودن دوزخ رانگ ابل و دوزخ رانگ

ابوسعید مہمند

گر فضل کنی نہ دارم از عالم پاک و رعد کنی شوم بکیا رہ پلاک
روزی صد بار گویم ای صانع پاک شتہ خاکم چہ آید از شتہ خاک

عطار

ما یم بقتل ناصواب اقدان دل از شر و شور و شراب افتادہ
آزادہ ز نام و ننگ سر بر خستہ در کنج خرابات خسرا ب افتادہ

ابن مہین

بغفار اگر دُشاند کسے خموشی بہ بسیار این خوشترست
خردمند خاش بود چوں صد اگر چہ دروش پُر از گوہرست

علی خَرین

ای مطرب عاشقانِ نوای تو کجاست   ای ساتی جانِ آب بقای تو کجاست
گیرم دل ما از نظرت افتادست   گیرائی ترگانِ سائی تو کجاست

علی خَرین

هر چند که حسن و عشق مستور است   آیاتِ نیاز و ناز مشهور است
پیرسینه که داغِ غیبت خشتِ لحدت   زان لب که نالید لبِ گور است

علی خَرین

از ره گدرد و دست صبا نرسید   چشم بوحالِ خاکپائے نرسید
دردا که ز دردِ ما کس آگاه نشد   فریاد که فریاد بجائے نرسید

علی خیز

حسنش بمن از حجاب بیرون آمد
عریا آتش ز آب بیرون آمد
آمد سحری بر سر بالینم و گفت
بر خیز که آفتاب بیرون آمد

علی خیز

دنیا طلب دنی به دنیا ارزد
مفتون تمنایمتنا ارزد
در عالم ایجاد ندیدیم خیز
چیزیکه بدل بستگی ما ارزد

سحابی استرآبادی

با کس نه سوال و نه جوابت باید
با مردم چشم خود خطابت باید
چشمه داری و عالم جلوه گراست
دیگر چه مسلم چه کتابت باید

سحابی استرآبادی

گر جرعه ز جام معرفت نوش شود   دین کشمکش یوا فراموش شود
قلب عارف زیر فلک گے گنجد   کے دریا را حباب سر پوش شود

سحابی استرآبادی

دل مسکن عشق است نہ ماوے عقل   چون خانہ عقل ساختی گشت ملول
تحقیق بیاں کہ زود ویراں گردد   یہ خانہ کہ غیر صاحبش کرد نزول

سحابی استرآبادی

در دیدہ معرفت اگر کوری نیست   بروجہ خدا حجاب ستوری نیست
دورئی تو از مطالب مختلف است   مطلوب اگر خدا بود دوری نیست

سحابی استرآبادی

عارف سخن ارچه مختصر ساز کند چشمت بنیاء عالم راز کند
میش دار که پرخند که خرد است کلید هر خانه بس بزرگ و بار کند

سحابی استرآبادی

من ربط کتاب عقل بگسیخته ام اوراق فسانه راز هم نمیتام
هر چند که وصف خود کنم می شاید من میدانم که با که آمیخته ام

سحابی استرآبادی

آدم چون بر او بهر جان پاکش برداشت بصد مهر ز خاک افلاکش
بیچاره می که زوازا کار افتاد در بزرگرفت میچ کس خبر خاکش

سجالی استرآبادی

نی شاد نشین باش و نہ غمناک نشین گرتوانی ز غل و غش پاک نشین
من میدانم ترا و مفت دار ترا تو خواه تہمت و خواه بر خاک نشین

سجالی استرآبادی

کامل گوید جہاں تمام و اہل است ناقص گوید کہ کوتہ است و اہل است
شطرنج جہاں - عرصہ جہاں رخت ہما ایں بردن با حقن ز علم و اہل است

سجالی استرآبادی

موجود یگانہ است پاک از ہر رنگ چہ کفر و چہ ایماں چہ فخر و چہ ننگ
خورشید ہماں کیے و بے تغیر است خوابی در روم مین خوابی در ننگ

جامی

دوش آئینه خویش صیقل دادم روشن کردم پیش خود بنهادم
در آئینه عیب خویش چندان دیدم که عیب کسان هیچ نیاید یادم

جامی

عمر بهیوس باد میوای میوادم در سیر کاسے خون جگر پالوادم
در سیر چه زدم دست ز غم فرسودم دست از نیمه بازداشتم آسودم

عماد کرمانی

مردم بر دیگرے نمی باید رفت جز پیش منبرے نمی باید رفت
چوں آب بہر زمیں نمی باید شد چوں باد بہر ورے نمی باید رفت

غیاثی حلوائی

اے یافتہ سمجھو خط وصال کاغذ باہرہ ولے زخا و خال کاغذ

از علم کتاب کس ترقی نکند آئے پیرد کسی سبال کاغذ

طہیرا

از دانش مبدا و معاد اشیا بشنوسخنے کہ شنوی حسرا زما

عالم ز ازل تا بہ ابد یک سخن است گویندہ آں خدا نیوشندہ خدا

علی رضا تجلی

آزاکہ منزه نبود ذات صفات در درس کلام حکمتش نیست ثبات

در طبع بد اس نہ چل برگرد عسلم در طینت مار سم شود آب حیات

میر علی بسریاقانی

علی کہ در او عمل نباشد عار است   ہر سجدہ کہ بے ذکر بود زنا است
ہر کس کہ بہ علم بے عمل می نازد   عالم نبود اعمی مشعل دار است

بو علی سینا

دل گرچہ در این باد یہ بسیار شتافت   یک موئے نہ دانت لے تو گشت
اندر دل من ہزار خوشی دید یافت   و آخر بکمال ذرہ راہ نیافت

بو علی سینا

لے کاش! بدانے کہ من کیستے   گزشتہ بہ عالم ز پے چستے
گر مقبل و آسودہ و خوش زیستے   ورنہ بہ ہزار دیدہ بگریستے

کینخسرو خاں

در عشق غم انداخته می باید   و ز غیر نظر دوخته می باید
تا دل نشود داغ نگیس و آرام   این سوخته را سوخته می باید

نورالدین محمد فراری گیلانی

کو میمنه که این قدر کار کند   از من سخنی به مجلس یار کند
گر باعث آشنائی من نشود   از درد دل منش خبردار کند

محمد صالح شیرازی

دریا طلب آدم سر اجم کردند   تعمیر طلب شد مسمراجم کردند
گفتم بنمایید من خصم را   هم صحبت آئینه و آبم کردند

ذکی شیرازی

در عالم بے وفاد ویدیم بے بیچاره تر از خویش ندیدیم کس
تازانہ روزگار خوردیم بدیر از دست دل خویش از دست

ابوالفتح مزاجی

گیرم کہ فلک یرمدم و ہمساز آید ایام نشاط و طرب و ناز آید
یاران موافق از کجا جمع شوند دیں عمر گذشتہ از کجا باز آید

بنخبہ

سودا ز دہ حب وطن میگردی گہ مومن و گاہ برہمن میگردی
ای بر تو نیز ارباب باشم قرباں تو خود چہ کنی کہ ہمچو من میگردی

بیاض

صبح ست جهان شگفته از باد شمال آفاق ز فیض سحری مالا مال
زایش که دست خود بکالی میزد بر خیز ز خواب و دیده خوش مال

فانی

وادی دادم تو عشوه من تو دل هستی هستم تو شاد و من خوار دل
بردی بردم تو دل من من تو غم کردی کردم تو جور و من حکم دل

شیخ روز بجان صوفی

ای تازه جوان شنو از این پیر کهن یک نکته که هست مایه مغربین
یارے که درو معرفت نیست گیر کاریکه درو منفعت نیست کمن

میر معصوم کاشی

اینخواجہ کہ از عقل بہ مجنوں نرسی   فرود اگر شوی بگردوں نرسی
ز بہار فرود مرو بہ دنیسا کہ اگر   صد سال فرود می بقارونی سی

منظف حسین کاشی

ای دل کہ بہ آزادی خود در بندیا   غافل کہ اسیر خود بصد پیوندی
چوں مرغ قفس کہ با قفس گردانند   عالم گشتے و پیمچیاں در بندی

مرزا بیدل

برز و سناسازی کہ ز بوس سنازندت   گردن نفرانی کہ بنید از ندت
ای قلب بلای امتحان در شپست   بگذار از ایش کہ بگذار ندت

صدرالدین نیشاپوری

گردیدت وز کار دست زبان نبیاً دست مزاری مجوی حیره زبانی مکن

بایمہ عالم بلاف بایمہ کس از گزاف ہرچہ ندانی گوی ہرچہ توانی مکن

غنی کشمیری

بے فہم اگر چشم بدوزد بہ کتاب نتواند دید روئے معنی در خواب

کے غور کنند در سخن بے مغز ان غواصی بحر نیست مقدور حجاب

غنی کشمیری

ہروش است کہ سرمایہ صدر در سراسر فایغ بال آنکہ از جہاں بخیر است

در بقیہ نمی کنند مرغان شریا ہر چند کہ بقیہ از قفس تنگ تراست

حکیم میرزا محمد

عارف سخن از سر نهان تو
و صل صفت وصل بیان تواند
چون قطره پیوسته بدریا گم شد
گم گشته ز گم کرده نشان تواند

فیضی بندستانی

چند آنکه به حکمت گردی در تری
تای شمی نجوم بے نور تری
آں کور که تو راه از وی پری
اومید اند که تو از و کور تری

فیضی بندستانی

عاشق که غم از جان خرابش زد
تاجان و داز تن تب تابش زد
خاصیت سیما بود عاشق را
تا کشته نگر دو اضطرابش زد

قادری و بتانی

عارف دل جان تو معین سازد خاے که کند بجاش گلشن سازد
کامل میر از نقص بیرون آرد یک شمع نیز از شمع روشن سازد

آزاد بگرامی

شیره با حضرت خورشید گفت چشم مرا کور چسرامی کنی
گفت ترا طاقت دیدار نیست کور خودی شکوه زرامی کنی

درد

بیمانی رنج و المی باید کرد دل را آباد از غم باید کرد
فرصت مفت است آن ترغافل شادی گرفت مایه می باید کرد

درد

موجود چو در عالم اظہار شدیم   آگہ زیمہ نہفتہ اسرار شدیم
اے درد زبیر کی خود فہم سیم   وقتی کہ بصد رنگ نمودار شدیم

شیخ نظام الدین احمد بکرامی

تا چند پئے خیال بیہوش شوم   وز دست ہوائی عرص فرودہ شوم
از زندگئے چیں طولم بسیار   کو مرگ کہ تابخشہ آسودہ شوم

رضی آرتیانی

صد کر کہ نیتم من از بے خبراں   گہ مستی و صلم و گہ از ہجر اں
دانشمندان تمام گریاں بر من   خداں من دیوانہ بہ دانشمندان

ڈاکٹر سر محمد اقبال

جہاں شتِ گلِ دلِ حالِ اوست   میں یک قطرہ خوںِ شکلِ اوست
نگاہِ ماد و میں افتاد ورنہ   جہاں ہر کے اندر دلِ اوست

ڈاکٹر سر محمد اقبال

سحر می گفت بلبلِ باغِ بیاں را   دریں گلِ حبِ نہالِ غم نہ گیرد
بہ پیری می رسد خارِ بیاں   ولے چوں گلِ جواں گرد و بلیرد

بابا افضل کوہی

مردانِ ریت کہ سر معنی دانند   از دیدہ کوتہ لطفِ سراں نہانند
ایں طرفہ تر است ہر کہ حقِ ایشنا   مومن شد و خلق کا فرش میخوانند

کبر پستی و پای و سالوس

باعث همدانی

زاهد نفسی به دوست همد نشدی در خلوت وصل با محرم نشدی
ملا و حکیم و صوفی و شیخ شدی این جمله شدی هنوز آدم نشدی

خواجہ علی نعیم

گیرم کہ ہزار مصحف از برداری آزا چہ کنی کہ نفس کا فرداری
سر از بزم چہ می بہر نہ آزا بزم بنہ کہ در سڑاری

خواجہ علی نعیم

چندانکہ باہل کبر محشور شوی از رحمت کردگار خود دور شوی
گر باده خوری و بعد از آن تو کینی بهتر که کنی من ساز و محمور شوی

خواجہ علی نعیم

ایں پیش نمازیم نہ از روی ریاست حق میدانم کہ از ریاست شناست
اینک خوشم افتاد کہ ہنگام نماز ہشتم بخلائق است و رویم بخداست

فیضی تربتی

ز اہد تو زمستی سنگریستی ما صرف رہ غیبتی شدہ ہستی ما
ماست محتیم و تو مست غرور فرق است زمستی تو باستی ما

حکیم سنائی

اے گل! نہ بسیم اگر بجانت بخزند چوں بر تو شبے گذشت نامت بزد
کہ نیز عزیز و گاہ خوارت شمند بر سر ریزند وزیر پائیت سپند

آقا حسین خوانساری

مسواک چہ سود را ہد پاک دل صدریشہ فرو بردہ طمع در دل و جاں
از ذکر ریائے تو ہر دم تسبیح و نداں ز غصہ میزند بر دنداں

رنسیع واعظ

ایں مدعیان کہ راہ شناختہ اند بر دعوے فقر گردن افراختہ اند
در بر نہ مرقع است ایں طالبان بر دعوے خویش محضے سائنہ

قدسی

خواری شرف مردم دانا باشد غرت مطلب فروتنی تا باشد
با صدر نشینان مشین کز نیزان هر سر که سبک تراست بالا باشد

ابوسعید مہمنہ

در دل ہمہ شرک رو بر خاک چو بانفس بلید جامہ پاک چہ سود
زہر است گناہ تو بہ تر پاک است چو زہر بجاں سید تر پاک چو

خلیفہ سلطان

بگذر ز ریا کہ طور ایاں نبود تخم عمل آں بہ کہ نمایاں نبود
دانی کہ نروید و نہ بخشد شرے تا دانه بزیر خاک پنهان نبود

رفیقائی یزدی

ایں قوم کہ در پناہ ریش آبدہ اند گریگ اند کہ در لباس پیش آبدہ اند
گریستہ ز اسلام بہ خوش آبدہ اند پس رفتہ و درگماں کہ پیش آبدہ اند

عمر خیام

شیخے بہ زنے فاحشہ گفتا مستی ہر لحظہ بہ دایم دگرے پابستی
گفتا، شینخا! ہر انچہ گوئی ہستم اما تو چنانکہ می نمائی ہستی

عمر خیام

آں قوم کہ سجادہ پرستند خرمند زیر اکہ بنیر بار سالوس دراند
ویں از ہمہ طرفہ ترکہ در دیدہ ہست اسلام فروشند وز کافر تبراند

عمر خیام

پند و همات اگر بن داری گوش از بهر خدا جامه تر ویرمپوش
عقبی همه ورست دنیا یکدم از بهر دمی ملک بدرامفروش

عمر خیام

بر گیر ز خود حساب اگر با خبی کا دل توجه آوردی آخر چه بی
گوئی بخورم باده که می باید مرد می باید مرد گر خوری ورنه خوری

عمر خیام

با من تو هر آنچه گوی از کیس گوئی پیوسته مرا ملحد و بیدس گوئی
من خود مقرم هر آنچه هستم لیکن انصاف بده ترا رسد کیس گوئی

رافعی نیشاپوری

در جامه صوف بسته ز ناز چه سو در صومعه رفته دل باز چه سو

ز آزار کسان احت خود می طلبی یک احت صد هزار آزار چه سو

شیخ سعدی

اے طبل بلند بانگ و باطن تیج بے توشه چه تدبیر کنی وقت پیج

روے طمع از خلق به پیچ از مردی تسبیح هزار دانه بردست پیچ

مومن یزدی

مومن به بدی نیست کسی مانندت وین طرفه که خلق نیک میخوانند

عمر بودی چنانکه خود میدانی یک چند چنان باش که میدانند

مومن نزدی

از کینه دمی بسوی ایمان نشدی و ز کرده خوشن پشیمان نشدی
از طعنه مردمان شدی سوی صرم حاجی گشتی و لے مسلمان نشدی

مرزا مقیم مہبت

آں قطرہ کہ از موج سبک تے گرید بر اوج شد و قناد و گوہر گرید
شد از سبکی بلند و از افتادن گوہر گرید و زیبافسر گرید

بیانی آملی

گفتیم مگر کہ اولیائیم نہ ایم یا صوفی صفہ صفائیم نہ ایم
آراستہ ظاہریم و باطن نہ چنا القصہ چناں کہ می نمایم نہ ایم

بہائی آملی

اے زاید خام از خداوری تو   بابا تو چہ گوئیم کہ معذوری تو
تو طاعت حق کنی با امید بہشت   رور و تونہ عاشقی کہ مزدوری تو

میرزا شریف تجرید

اے زاید خود پرست احوالِ چیت   حالِ زخاوندی امثالِ چیت
من در طلبِ رضاے یک کس مر دم   اے بندہ صد نہر اکسِ حالِ چیت

غزالی مشہدی

در کعبہ اگر دل سوئے غیر است ترا   طاعت ہمہ فسق و کعبہ یر است ترا
گردلِ نجدا و ساکنِ بستکے   خوش باش کہ عاقبتِ بنیر است ترا

بابا افضل کوہی

گمہ ز رو لاتی کہ آن تو نیست زان دستان مدہ کہ در جان تو نیست
از بے خردی بود کہ با جوہریاں لاف از گہرے زنی کہ در جان تو نیست

بابا افضل کوہی

گرمست نہ مست نہ نمائی میکن در دزد نہ نہاں ربائی میکن
تا خلق ز اسرار تو واقف نشوند رندی نہائے و پارسانی میکن

شرف یزدی

در چشمہ شرع کج و مچون چنگ دیشہ میں چور و ہم پر نیرنگ
بر منبر علم ہموچو در کوہ پلنگ در دلق کبود ہموچو دریل نہنگ

نجم الدین خوارزمی

گر طاعتِ خود نقش کنم بر زبانی و آں نانِ بہم پیشگی بر خوانی
واں سگسٹالے گر نہ در زندانی از تنگ بران نانِ نہد ندانی

شاہ سہجان خسانی

در راہ چنان و کہ سلامت نکنند با خلق چنانی کہ قیامت نکنند
در مسجد اگر روی چنان و کہ ترا در پیش نخوانند و امامت نکنند

سحابی اشترآبادی

ہر کس کہ نہ ترک اعتبار خود کرد او کار خدانہ کرد کار خود کرد
زاری و نیاز و عجز مینخواہد عشق کس را نتوان بہ زور یار خود کرد

سحابی استرآبادی

دانی چه بود سوئے خداوند شدن بیرون جهان و دن پیوند شدن
از کعبه روی چه بود سود خواہر مشتاق زن خانہ و فرزند شدن

سحابی استرآبادی

ای دل بخیال ہرزہ تازی تاکہ رونہ بہ حقیقتہ مجازی تاکہ
زیر فلک اختر اس شمر دن با چند چوئل بہد ہرہ بازی تاکہ

شیخ عطار

تا بتوانی خستہ گرداں کس را بر آتش خشم خویش متاں کس را
گر راحت جاوداں طمع میداری می بچ ہمیشہ و مرخاں کس را

سرمد

گر تقسیم کار بسیار است مرا با سبزه و زنا چه کار است مرا
این خرفه شمشینه که صد فتنه درو بارش نه کنم بدوش عار است مرا

سرمد

آں کسیت که اوز بهد و ریانشنا در مکر و دغا خدا چو مانش ناسد
گفتی که مخور باده چو من ز اهد شو این را به کسے گو که ترا نشناسد

سرمد

شد حشر کنون صور و سیرال کجاست طوق ادب از بهر غزایل کجاست
از بهر خراب کردن بیت الله شد فیل نمودار ابا بیل کجاست

حکیم قاتانی

گاهے ہوسن بادہ زنگین دایم گاہ آرزوی وصل نگارین دایم
گہ سبجہ بدست گاہ زمار بدو یارب چه کسم کیم چه آئین دایم

سلمان ساوجی

از بسکہ شکست باز بستم توبہ فریاد ہی کند ز دستم توبہ
دیر وز بہ توبہ شکستم ساغر و امر وز بہ ساغر شکستم توبہ

سیف الدین ماخرزی

کردم بطواف خانہ یار آہنگ شگے دیدم نہادہ انجا برنگ
چوں بود ہی زیار نا کردہ درگ و اگر دیدم شک نہان بر دلنگ

شفیق لمحنی

صوفی که بخرقه دوزیش بازار گزینده به فقر خود می زند خوش است
در خواهش طبع دست او جیباند هر بنجه ورشته اش بت و زیارت است

شحنه مازندرانی

شیخه که شکست از خامی خم ز عیش و نشاط باده خواران شد
گر بهر خدا شکست ای ای بمن و بهر ریافت پس و آجی

القاص مرزا صفوی

چون شیر دزنده در شکار نیمه دایم بهوای نفس یار نیمه
گر پرده ز روی کار ما بردارند معلوم شود که در چه کار نیمه

سلطان قاجار

تو می که بزغم مردمان متقینند من هیچ نگویمت تقی یافتیند
چون نیک بیل جمله اندر کریم دزد و دغلند ملحد و شقییند

الفت کردستانی

باز آ که ز عشق سرفرازی کنیم با گردش چرخ سفلہ بازی کنیم
سازیم زمانه بکام دل خویش یکچند بیا زمانه سازی کنیم

مرزا ابوالقاسم شیرازی

با فلاں قسم اے پسردیت جز به تار یکی ارچه ناں نخورد
گفت ترسد ز روشنی که مباد سایه اش دست سوی کاسه برد

تاریخ اصفہانی

وصومعہ شج قصۂ تازہ کند در دیش زکرا آوازہ کند
آسودہ سیکہ بر حدیث ہر یک گوش چو در کیے چو دروازہ کند

ہادی ابرقوی

دنیا داراں صلا احسان نہند جز حالت تپناں فقیراں نہند
ایں طائفہ سختی ہچو تنور تا گرم نکر دند کس ناں نہند

منصور امغانی

در بستر آرزو غنودن تاکے تاکے مرہون نفس برون تاکے
کیا رہو ہوسم کے بالان بردر کہ خلق جہہ سودن تاکے

جامی

جامی تن زن سخن طرازی تا چند افسون گری و فسانه سازی تا چند
 اظهار حقایق به سخن خیال امی ساده دل این خیال بازی تا چند

جامی

آلوده دلی که از هوس پاک نشد آسوده نشد سری که بیاک نشد
 جز آب و علف نکر و ضایع صید کا و نخت حلقه فراق نشد

جامی

از شرب مدام دلاف مشرب توبه و ز عشق تبان سیم غنیم توبه
 در دل هوس گناه و بر لب توبه زین توبه نادرست یارب توبه

خ

دایم دل خود به عصیت شاو کنی چون غم رسدت خدا را یاد کنی
دنیا ز تو فرستد و ترا دعوت ترک کن بخشک پریده را چه از یاد کنی

رکن جبین

با دعوی ز به فعل عصیان تا چند با معنی کفر لاف ایماں تا چند
بر خیز که دلق زرق را پاره کنم این به دعیاں و فسق پنهان تا چند

رکن جبین

مومن شستم کفر پنهان باقیست جنگ آں شوخ ناپشیمان باقیست
مردیم و مرد نفس کا فرچه علاج آدم گردید خاک و شیطان باقیست

عاش

مطلبِ ردای فقر اگر ابرام است پس منعم ساده از چه رو بزم است
از خلوت زاهد ریائی سپهر اینجا است که در کرد و میدن است

رودکی سمرقندی

روی بحراب نهادن چه سود دل به بخارا و بتان طراز
ایزد ما و سوسه عاشقی از تو پذیرد پذیرد نماز

ابوزراعه بصرجانی

هر آک سیکه نباشد ز اشرف اقبال بود همه هنر او بخلق نامقبول
شبا عشق هر دیوانگی فصاحت چو سخا کز اف و کریمی فساد و فضل فصول

شاپور

آثار صفا ز اهل تزویر نخواه   بوی عنبر ز طینت سیر نخواه
از زاهد خشک رنر عرفان مطلب   بنیای از آئینه تصویر نخواه

شاپور

آں فرقه که خوش ادلی میدانند   بیچاره عوام را بخود می خوانند
الله و رسول بر زباں می رانند   چون در گری خلیفه شیطانند

طالب آملی

هست اگر تو به شکتم من هست   گریخ خار رفته بودم از دست
دل بزنم که تو به هم سانغیت   که حادثه گر بشکندش نتوانست

طالب آملی

در کفر تو تنگم از مسلمان آید رشکم بر پیش بت پرستان آید
سجاده نه از زهد بر آتش نهم می ترسم از آن که بوی یاس آید

طالب آملی

آنم که بجام خواهش خوشیستم که سجده بر پشت و گداز شکم
ز نام و در صومعه ز مادام تبسم و در سلسله برسم

طالب آملی

زاهد که بساط انجمن را شکند و ز توبه دل توبه شکن را شکند
آس بایه غرور است که گراز خاش سازی خم باده خوشیستن را شکند

طالب آملی

آں بادہ کہ دوشِ امیبِ یورُ خور دیم و نداد روح را نشه درد
آلوده توبه شد لب مشربِ انو گونی نجم سرکه زاهد پرورد
ملاح محمد سعید اشرف

گر سفلہ دوس ز اہل تکمیل گردد در حال ز راہ و رسم پیش گردد
از دولت عارضی کند خود را گم مانند پیادہ کہ سر زین گردد

سید شرف الدین اشرفی سمرقندی

دل کسیت کی جانیشت غم تہ جاں کسیت کی ہوا پرست تہ
میں مجلیہ کہ مست غم تہست روزی چندت و آن عبت تہست

نقی مکره

جز یا د حق اِ حاصِلت از زندگی شرمندگی حال این بندگی است
ذکر تهمہ فکر گاہ و خروقت نماز نہ بندگی ست اینکہ خربندگی ست

شاه ولایت اللہ

درویش شدن بہ پشم پوشی نبو عارف بودن بہ رزہ جوشی نبو
کافی ست اشارہ از مقام تحقیق در حضرت او باد فروشی نبود

آقا عبدالباقی ندوی

یا عاشق حق گزار می باید بود یا فاسق ہرزہ کار می باید بود
نی عاشق و نی فاسق پس دُنیا از ہر چہ کارے باید بود

امیر خسرو

تاکِ زبان طاعت و اندر دل جامِ گرفتِ لم زین گنہ تقوی نام
دروی بہن آوِ چوئی نیت بجا میخوارہ پختہ بہرِ اصفوی نام

شیخ نجم الدین کبری

فلاش و یہ کلیم و عاشقِ بودن میخوارہ و بت پرستِ فاترِ بودن
کنجِ خرابات موافقِ بودن بہر آنکہ بخرقہ در منافقِ بودن

علی حسینی

پرسید ز یار خود کیے از یار کامی یار بگو چگونہ گفت ایجاں
فرسودہ شد از خوردن نعمتِ دنیا لیک از گلہ گیر و زنیاسوداں

سلطان حسین مرزا

در عشق تباں بے سر سامان بودا ہمدم ہمدوم با غم ایشان بود
رفتن کلیسا و بستن زمار بہ زانکہ بقلم سلمان بود

عہدی ساوجی

برہم زدہ گر گے گلہ را چوپاں کو این پست و بلند و ہر اسوہاں کو
کافر شدہ انہائے زماں نوح کجا فاسد شدہ اجرای زیر طوفان کو

سحابی تبرادی

خوش آنکہ بول خوش و صل شدہ است بیرون از قید سہل و مشکل شدہ است
فخر از غرت مدار و ننگ از خواری کاین خاک بے گل شد و گل شدہ است

مولانا جلال الدین مومی

بدیگینی و نیک طمع می داری   ہم بد باشد سزاے بد کرداری
 با آنکه خداوند کریم است در حیم   گندم نهد بار چو جومی کاری

امیرغوث محوی

ز انہما کہ بخوشتن فردی چہ شد   بنائے بگو کہ در چہ سودی چہ شد
 تاکہ گوی کہ یک روز زست   عمری محوی کہ زندہ بودی چہ شد

خواجہ حسین مروی

ای کافر بد عہد مسلمان نشدی   شرمندہ و منفعل ز عصیاں نشدی
 عمر تو تمام در ضلالت بگذشت   افسوس کہ از کردہ پشیاں نشدی

محمد افضل سرخوش

گشتیم بهر کوچه و بازار به در دهر نیافتیم یک منمفسی
سرخوش چو کتاب هر کرامی بنیم گوید از خویش و نشود حرف کسی

نواب

کجیند به بزم فقه کاران فتم چندی بدر خرد گزراں رستم
دیدم همه اندیشه دنیا سازیت نواب بکوی دین شعاران رستم

درد

ای درد گهی آبساری ضو دل سوی شگفتگی نمی آرد و
اکنون بدر میکده باید رفتن کاین عقده کشاید مکر از دست بوی

درد

ای شیخ به خلق از کرامات گمواخت
 اخبار پریشان بمبایات گمواخت
 منظور اگر بهیمنده گوی باشد
 دیگر چه کم است این خرافات گمواخت

درد

یک عمر قدم براه افسانه زدیم
 یک چند در کعبه و بت خانه زدیم
 البته شد که آخر ای درد
 در میکه آمدیم و پیمان زدیم

درد

بر هم چو گل ز دست او فروم
 آتش زده شراب چاق خودم
 از ماست هر آنچه درد بر ماست
 ای دای که با این بهشتاق خودم

درد

نختم و خیال خام پیدا کردیم آزاد شدیم و دام پیدا کردیم
یعنی ای درد، همچو عقا از خلق گم گردیدیم و نام پیدا کردیم

درد

در ملت عشق خوب زشت در گشت هم کعبه دیگر و کنشت در گشت
زاهد تو و گلچینی گلزار بهشت خندیدن یار ما بهشت در گشت

درد

اسرار صفا به پیش و ناگفتن بیجا است چو گوهر خاسیافتن
یعنی ز رود کدورت از طبع نی از روی زمیں غبار نتوان رفتن

غالب دہلوی

فرست اگر توست ہمتنم انگار ساقی و مثنی و شرابی و سرورے
زہنہاراں قوم نباشی کہ فیروز حق را بسجودے و بنی را بدوے

غالب دہلوی

شرطست کہ روی ل غراشم عمر خونایہ رخ ز دیدہ پاشتم ہمہ عمر
کافر باشم اگر برگڑ مومن چوں کعبہ سیہ پوش نباشتم ہمہ عمر

غالب دہلوی

بہرین حقیقت خبرے آشتہ است بر خاک رہ بخر سرے آشتہ است
راہد ز خدا رم بدعوئی طلب شداد ہما ناپسے آشتہ است

غنی

ستان همه خفته اند و رسایه تاك از گرمی خورشید قیامت بیاك
 دنیا گویند مزرعه آخرت است ای شیخ بریز دانه سهمی بجاك

واقف دلموی

مستوجب طعنه و مادم ما ئیم شایان ملامت و دو عالم ما ئیم
 سوزیم چراغ کعبه در بت خانه بدنام کن دوده آدم ما ئیم

آزاد لکرامی

فسق است و فساد کار هر روزه ما پُر شد ز حرام کاسه و کوزه ما
 می خندد روزگار و می گرید عمر بر طاعت و بر نماز و بر روزه ما

آزاد بلکرامی

ایں قوم کہ تقوٰے ریائی داند   دانی زچہ اسباب وریع جمع آرند
مسواک کہ دندان طمع تیز کنند   تسبیح کہ عیب مردماں شمارند

گرامی نجابی

شیخیم تقدسیم غازی مائیم   از راہ نشینان حجازی مائیم
بے پردہ کہ عجبہ سجدہ گردان بودیم   در پردہ امام مہرہ بازی مائیم

ڈاکٹر محمد اقبال

رمیدی از خدا ونداں از رنگ   ولے برگور و سجدہ پاشی
بہ لالائی چیاں عادت گرفتہ   رنگ راہ مولائے راشی

ڈاکٹر محمد اقبال

ہزاراں سال بافطرت شستم باپو شتم و از خود گشتم
ولیکن سرگزشتم این و حرفت تراشیدم - پرستیدم - شکستم

بابا افضل کوہی

آں کس کہ درون سینہ رادل پنداشت گامے دو ز رفتہ جملہ حال پنداشت
تسبیح و سجادہ توبہ زہد و ورع این جملہ بہت خواجہ منزل پنداشت

سحابی استرآبادی

کراز نہاں حق تعالیٰ بیند کے سود و زیاں خوشتر بنید
خلقے بگمان اہل یقین ہمہ کوران خود را بہ خواب بینا بنید

بے شباتی نیا و غزلت

ابوسعید مہینہ

روزے زپے گلاب می کریم پڑمردہ غدار گل در آتش دیدم
گفتم کہ چہ کردہ کہ می سوزندت گفتا کہ دایں باغ دے خندیم

ابوسعید مہینہ

گر دشمن مرداں ہکی حرق شود ہم برق صفت بخوشتن برق شود
گر سگ بیل درون ریاب رود دریا نشود پلید سگ غرق شود

بابا فضل کوهی

گیرم که سلیمان نبی را پسری بر باد شسته و جهان می پسری
گیرم که بکام تست گیتی شب و روز بنگریدرت چه بردا تو چه بری

بابا فضل کوهی

گر بفرنگی خجاک باز آرندت در بر سزازی به نیاز آرندت
فی الجمله حدیث مطلق از من بشنو آزار کن تا که نیاز آرندت

بابا فضل کوهی

گیرم که همه ملک تو پس خواهد بود آفاق ترا زیر گیس خواهد بود
خوش باش که عاقبت نصیب من تو ده گز کفن و سه گز زمین خواهد بود

بابا اہل کوہی

رفتہ بہ سرگورعبست مینی دیدم ہمہ زارعبستان چینی
گفتم کہ چہ حال است شمار اینجا گفتند چہ گوئیم چو آئے مینی

بابا اہل کوہی

گریار بکام خوش ہدم یابی از عمر مراد خوش آندم یابی
زنہار غنیمت شمار آں یکدم را شاید کہ دے دگر چناں کم یابی

بابا اہل کوہی

گر حاکم صد شہر و ولایت باشی و در ہنر و فضل نبایت باشی
گر فاق مطلقے و گر زاہد پاک روزی دوسہ بکر و حکایت باشی

مومن یزدی

زہر است حضور خلق اگر یک نفس   تریاک بدیخنی اگر یک عدس است
محتاج بہ آشنائی خلق نہ ایم   مارا الم نفس بد خویش پس است

مومن یزدی

داریم زبے ثباتے عمر الم   نگذاشت کہ مادی براریم بہم
از اشہبے و زواد ہم شب ریاب   کین اسپے واسپہ میر و دسوعدم

قدسی

فرستہ ہما لبتم بسم دارد   اندیشہ در این نکتہ مرا کم دارد
در سایہ مرغے چہ گریزی قدسی   کاو چشم بر استخوان مردم دارد

قدسی

ہر کار کہ در جہاں میسر گردد ہر گاہ بہ پایاں رسد اتر گردد
نیکو نبود هیچ مرادے بہ کمال چون صفحہ تمام شد ورق برگردد

حکیم خاقانی

دانی ز جہاں چہ طرف برستم ہیچ وز حال ایام چہ در دستم ہیچ
شمع طربم ولے چو بستم ہیچ آں جام حجم ولے چو بستم ہیچ

شہید بلخی

دشمن گزرا قدا بہ ویرانہ طوس دیدم چنکے نشستہ جابے طوس
گفتم چہ خبر داری از ایں ویرانہ گفتا خبر این است کہ افسوس

شہیدِ لہجی

اگر غم را چو آتش دو دلوئے جہاں تارِ کین ہوئے جاودانہ
دریں سستی سرا سر گریہ کرنے، خردمندے نیابی شادمانہ

سجالی استرآبادی

دنیا بگذار و بگذار از شور و شرش آلودہ شو چو مردم بے بصرش
کشتی چو کست خواجه را در دریا، شکستے پر باد بہ کہ انبان زرش

سجالی استرآبادی

از خلق جہاں آنکہ خبردار تر است منظر تر و خاش تر و بیکار تر است
در باغ بہ سرو باغبانی میگفت خوش سیوہ ترین رخت کم تاب تر است

سجالی استرآبادی

مادام کہ دست کس بہ ہرودی ہست کم راہ برو کہ غیر او بودی ہست
بر وفق مراد تو از ان نیست فلک تا دریایی غیر تو وجودی ہست

سجالی استرآبادی

ہر چند زمانہ شور و شر انگیند بشکیب گزینہ زان تبرنگیند
نتواں بر موج بحر دست روزو کان دست زدن موج و گراگیند

سجالی استرآبادی

اے دینے دوش دین نہ داد تو خوشا یکسا کرن نیست و غم آباد تو خوش
بگرفت لم ز غربت آباد وجود اے مسکن بالوف عدم باد تو خوش

سحابی آسرابادی

تا چند اسیر چرخ کسرتش بودن بے حال و ناخوش و مشوش بودن
بزمردن نیست غایت یہاں نتوان بامید مردنی خوش بودن

خفی خوانساری

درندہ بابل در داکس فروست کر خلق مجرور علیق فروست
خوشید کہ ہست عالم آرا حقّی روشن دل از آنست کہ ہنہا کر است

مسعود سعد سلمان

نہ ہست مرا بہ شادی دسترس نہ گفت توانم غم خود را بہ کس
صد غم دارم نہ ہفتہ در ہر نفس در من نگرید و شکر گوید بے

مسعود سعد سلمان

نه روز مرا به نیرم و نه شب غم   زین هر دو بر آسودم را دیدن
در بس شدم به مهر و مہ قانع من   کایں وزم گرم دارد و آتشش

بازید بسطامی

کو سوخت که سازش بهدم خویش   یادل شده که یا بش محرم خویش
پس هر دو بکنج خلوتی نشستیم   من با تم خویش دارم او با تم خویش

عمر خیام

دوشینه پئے گلاب میگرددیم و طرب   پژمرده گلے میاں گلها دیدم پر طرب
گفتم که چه کرده چنین مسوز می عاشق را   گفتا که بسی یں چنین خندیم پس و این

عمر خیام

آں قصر کہ با صبح ہی زد پہلو   بر در کہ او شہاں بہاوندے
دیدیم کہ بر گنجرہ اش فاختے   بنشتہ ہمی گفت کہ کو کو کو کو

عمر خیام

آمد سحری نڈاز میخسانہ ما   کای زندہ را باقی دیوانہ ما
بر نیسہ کہ پر کنیم پمانہ زے   ز اں پیش کہ پر کنند پمانہ ما

عمر خیام

بر نیسہ و بیا بنا بہر ل ما   حل کن بحال خوشین مثل ما
یک کوزہ می بیا تا نوش کنم   ز اں پیش کہ کوزہ ما کنند ازل ما

عمر خیام

ای دل ز زمانه رسم احسانِ مطلب   وز گردشِ وصالِ مرامِ مطلب
درمانِ طلبی در دو توافروں گردد   بادِ بساز و بسج در مانِ مطلب

عمر خیام

ای صرخِ فلک خرابی از کینیت   بیدادگری عادتِ دیرتسیت
ای خاک اگر سینه تو بشکافت   بس گوهر قیمتی که در سینه تست

عمر خیام

ساقی چو زمانه در گشتِ من تست   دنیا نه سراچه نشستِ من تست
گر زانکه بدستِ من تو جام میست   میدانِ یقین که حق بدستِ من تست

عمر خیام

کر کار تو نیک است به تدبیر تو نیست در سر برود نیز به تقصیر تو نیست
تسلیم در ضایع پیش کن و شاد بزی چون نیک بد جهان به تدبیر تو نیست

عمر خیام

ای دل چو نصیب تو همه خوش شدن است احوال تو هر لحظه دگر گوش شدن است
ای جان تو درین تخم چه کار آمده چون عاقبت کار تو بوی خوش شدن است

عمر خیام

در هر دشتی که لاله زاری بود است آن لاله زخون شهر یاری بود است
هر گز نباشد که ز می می آید خالیست که بر رخ نگاری بود است

عمر خیام

پیش از من تو لیل و بهاری بود گزنده فلک بر آکاری بود
ز بهار قدم بجاک آهسته نهی کاں مردک چشم نگاری بود

عمر خیام

ای دل چو زمانه می کند غمتا ناگه برو در تن روان پاکت
بر سبزه نشین و خوش بزمی در خند زان پیش که سبزه بردم از خاکت

عمر خیام

بس خون کسان که چرخ بیاک بخت بس گل که بر آمد از گل و پاکت بخت
حسن و جوانی اے پیر مشو بس غنچه ناشگفته بر خاک بخت

عمر خیال

طواریت که صد هزار موشی دیدت   دیر است که صد هزار عینی دیدت
قصر است که صد هزار قیصر گذشت   طاق است که صد هزار کسری دیدت

عمر خیال

دنیا دیدی و هر چه دیدی هیچ است   و آن نیز که گفتی شنیدی هیچ است
ترا سر آفاق و دیدی هیچ است   و آن نیست که در خانه خریدی هیچ است

عمر خیال

شادی مطلب که حال عمر دمی   هر ذره ز خاک کینبادی و جمی
احوال جهان و آل این عمر که هست   خوابی و خیالی و فیری و دمی

عمر خیام

ایں کهنه رباط را که عالم نامست آرام که البق صبح و شامست
 بزمست که و امانده صبحشیت قصریت که تکیه گاه بهرامست

عمر خیام

آن قصر که بهرام در و جام گرفت رویه بچه کرد و شیر آرام گرفت
 بهرام که گور می گرفته دایم امروز نگر که گوی بهرام گرفت

عمر خیام

چوں عمر مهن و دچه بغداد و چیلخ پیمانہ چو پر شود چه شیرین و چیلخ
 می نوش که بعد از من و تو ماه بسی از سلخ بغره آید از غره به سلخ

عمر خیام

آنها که کهن شدند آنها که نواند هر یک براد خوش یک یک بزد
این سفله جهان کس نماند جاوید رفتند و روند و دیگر آیند و روند

عمر خیام

کم کن طمع از جهان بیری خورند و ز نیک بید زمانه بگسل بپزند
خوش باش چنانکه این و فلک هم بگسلد و نماید این وری چند

عمر خیام

بس کوزه گراں که دست در گل دارند عقل و خرد و هوش بر آں بجانند
شست و لکد و طپا نچه تا خد زنند خاکی بدماں ست چه می پندارند

عمر خیام

لب برب کوز میچ دانی مقصود یعنی لب من نیز چو لبهای تو بود
آخر چو وجود من نماند موجود بهیات چنین شود بفرمان دود

عمر خیام

گویند بهشت حوض و کوثر باشد و انجامی ناب شهید و شکر باشد
پر کن قبح باوه و بردستم نقد ز بهار نسیم خوشتر باشد

عمر خیام

افسوس که نامم جوانی طے شد دین تازم بهار شادمانی طے شد
وان مرغ طرب که نامم بود شبنا فریاد که آمد و ندانم که شد

عمر خیام

افسوس که سرمایه ز کف بیرشد در دست ابل بسی جگر ما خوش شد
کس نماند از آن جهان که تا پریم کما حوال مسافران عالم چو شد

عمر خیام

گویند که مرد را همنسرمی باید یا نسبت عالی پدر می باید
اینها همه در زمان سابق بود بالفعل ویران زمانه زرمی باید

عمر خیام

خوش باش که عالم گزراں خواهد بود روح از پی تن نعره زنا خا خواهد بود
ایں کاسه ها که تو بینی یک خند زیر قدم کوزه گراں خواهد بود

عمر خیام

من دامن زہد و توبہ طے خواہم کرد باموی سفید قصد می خواہم کرد
پیانہ عمر من بہفتاد رسید ایندم نکم نشاط کے خواہم کرد

عمر خیام

دی کوزہ گری بدیدم اندر بازار بر پارہ گلے کلند ہے زو بسیار
واں گل زباں حال ناوی میگفت من بہمچو توبہ ام مرا نیکو دار

عمر خیام

عمر تو چہ دو صد و چہ سی صد چہ ہزار زیں کہنہ سراب رول بر ندت ناپا
گر باد شہی و گر گدائی بازار ایں ہر دو بیک نرخ بود آخر کار

عمر خیام

لب برب کوزه بردم از غایت آن تا ز و طلبم واسطه عمر دراز
 بامن بزبان حال می گفت این راز عمری چو تو بوده ام و می بمان ساز

عمر خیام

مرغی دیدم شسته بر باره طوس در پیش نهاده کله کیکاؤس
 با کله همی گفت که افسوس افسوس کو بانگ جرسها و بجانا که کوس

عمر خیام

در کار که کوزه گرمی بودم دوش دیدم دو هنر از کوزه گویا دخموش
 هر یک بزبان حال بامن گفتند کو کوزه گرد و کوزه خرد کوزه فرو

عمر خیام

ای چرخ ز گردش تو خرسندیم آزاد مکن که لایق بند نیم
گریل تو بایه خروفا اهل است من نیز چیا اهل و خردمندیم

عمر خیام

محرّم هستی که با تو گویم بهدم کز اول کار خود چه بودست آدم
محنت زده سر رشته از گل غم یک چند جهاں بخورد و براثتیم

عمر خیام

غره چه شوی به سکن و کاشانه بر عمر که هست حاصلش افسانه
همخواه بائے و تو افروزی شمع بر رگبزیل چسبانه خانه

عمر خیام

در کار که کوزه گری کردم را در پائنه چرخ دیدم استاد بیا
میکرد سبزو کوزه را دستم مهر از کله بادشاه و از دست گدا

عمر خیام

بر سنگ دم دوش سبوی کاشی سرست بدم که کردم این باشی
اسن زباں حال می گفت سبو من چون تو بدم تو نیز چون من باشی

عمر خیام

ای کوزه گرا بگوش گریه شیار تا چند کنی بر گل آدم خواب
بخت فریدون و سریره بر چرخ نهادن چه می پنداری

عمر خیام

برکوزہ گرے زیرِ قدم گدزی از خاک ہی نمود ہر دم تیرے
من دیدم اگر ندید ہر بی بصری خاک پدم بر کف ہر کوزہ گے

عمر خیام

ای سپنج چہ کردہ ام تر از است پوستانہ مراد تک و پوئے
نام نہی تانبری کونے کونے آہم نہی تانبری آبے روئے

رضی آرتیانی

ہر چہ کہ پوشیدہ ترم عورت ترم ہر چہ کہ نزدیک ترم دور ترم
سبحان اللہ! در آنجاں از حیرت ہر چہ کہ سمیند ترم کو ترم

ملاحسن سیفی

اے آنکھ گماں کنی کہ داری ہمیز اینک وی از جہاں گناری ہمیز
یابی باقی اگر ز فانی گذری داری ہمیز اگر نہ داری ہمیز

شیخ سعدی

آں گل کہ ہنوز نو بدست آیدہ بو نشکفتہ تمام باد ہر شبنم بود
بیچارہ بسے امید در خاطر داشت امید دراز و عمر کوتاہ چہ سو

شیخ سعدی

چوں حال بدم در نظر دوست دشمن ز جفا گوزتم بر کن پوست
چوں دشمن بے رحم فرستادہ است بد عہدم اگر نہ دارم این دشمن دوست

شیخ عراقی

هر چند که دل اغم عشق آئین است چشم است که آفتِ دل مسکین است
من بقرنم که شاید دل معیست اما چه کنم که چشم صورت بین است

ملاح محمد صادق

آنکس که خلگفت محالست است تا کی من بید و گوید که بجاست
از کیست و بر احوال مرا شرمندۀ این طائفۀ امدهاست

ملاح محمد صادق

کنجۀ فارغ نشستن از دنیا به از منصب بقایش استغنا به
دنیا زن زشت طالبانش کوید شوئے زن زشت روئے بامینا به

اشرفی سمرقندی

دل بستہ روزگار پر زرق شبنم یاشیفۂ بقائے چون قشون
چوں مردم اندک آشنا در گرداب دستے زدن است عاقبت غشین

اشرفی سمرقندی

آنم کہ ہمہ حریر پوشیدتم ناسودر خائیدن شکر و ہم
امروز بدلق و لقمہ مرہمتم اے گردش روزگار کوے کہ منم

سرمہ

سرمہ تو زیچ خلق یاری مطلب از شاخ برہمہ سیایہ یاری مطلب
غرّت ز قناعت ست خواری طبع با غرّت خوشن باش یاری مطلب

سرمہ

ہر کن جہاں ز پئے نان دوست بو یک دوست ندیدیم جان مست بو
چوں سگن پئے لقمہ ہر در بدوند این ست نشان کہ نام شان مست بو

سرمہ

از اشک جگر تمام دریا شدہ ام آشفته و دیوانہ صحر شدہ ام
از صحبت ہمدان بوحسرت قسمت تنہا شدہ ام رفیق غمقا شدہ ام

سرمہ

درد ہر اگر ہم سرفلاک شوی پستی بگزین کہ عاقبت خاک شوی
آسود گئے جہاں نیز ز دہ جوی دامن افشاں ز حرص پاک شوی

سرمد

افسوس که غافل تو ز بهشتی هستی پیوسته ز صهبای عونت مستی
هر خند شوی بلند چون شعله خس از شامت کشتی در آخر پستی

سرمد

افسوس ز ستر تا بقدم بوالهوسی اندیشه بکن به بی چرخیری چکشی
آزاد بشوز دایم غفلت گفتم تا دزد هوسی - اسیر اندر قفسی

سرمد

افسوس که از کرده خود بیباکی در دست هوس جیب گریبان چاکی
بس یک نفس هستی خود هست شما پندار که بر خاک نه در خاکی

ملارشدی رستم واری

ہست این کرہ گل اثر مقبرہ گردوں حے برز بر مقبرہ
گیتی لحدے و ماہمہ مردہ دراو خورشید چراغ بہ مقبرہ

ابن کین

ز روزگار حوادث امید امن ملار کہ در تموز ندارد و سیل برف ہوا
جہاں بختہ سربستہ ماند از تقدیر بروں بزنگ منقش درون زہر بلا

ابن کین

ہر کرا مال ہست خوردن نیست اوازاں مال بہرہ کے دارد
یا بہ تاراج حادثات رود یا بمیراث خواہ بگزارد

ابن مکیں

تعجب است مرا از طریق اہل خود کہ خویش الملک الملک اعتبار کند
بمنفعت کہ ندارند خلق آزارند چون منصبی کہ نیابند افتخار کند

ابن مکیں

اقبال را بقا نبود دل بر آں منہ عمرے کہ در غرور گزاری پیا بود
دست بادرست ز من اکنون تو خوبی اقبال را چو قلب کنی لا بقا بود

ابن مکیں

تگر افلاک کج بر و اجفا کارا نگویمت کہ مرا تاج و تخت شاہی
نوی و کہنہ رباطی و یک و سر گردا زہر کہ خواہ ستاں بہر کہ خواہی ہ

ابن میں

منگر کہ دل ابن میں پرخوش شد بنگر کہ ازیں سراغانی چوں شد
مصحف بکف چشم بڑ روی بدو یاسیک اہل خندہ زناں بیڑ شد

حافظ شیرازی

گل گفت اگر دستکبے داشتے بگر نچمتی اگر ہے داشتے
با بکینی مرا چنیں می سوزند ای دای بن گر گنہے داشتے

حافظ شیرازی

گل را دیدم شستہ بر تخت شہی گفت بشنواستی از مرد رہی
مٹن طغلم و بکینہ مرا می سوزند اے دای تو کہ پیری و پیری

حافظ شیرازی

گویند که فردوس بریں خواهد بود فردائے ناب حورین خواهد بود
گرامے معشوق گزیدیم چه پاک چوں عاقبت کار چسین خواهد بود

حافظ شیرازی

از یار وفا که دید تا من بسیم راحت ز جفا که دید تا من بسیم
تو عمر منی و بیوفائی چه کنم از عمر وفا که دید تا من بسیم

شاه نساجانی

خواهی که ترا تبه ابرار رسد پسند که بر کس ز تو آزار رسد
از مرگ بیندیش و غم رزق مخور کان هر دو بوقت خویش ناچار رسد

تکمین شروانی

تکمین دیدی که جمله دیدی و گزشت رفتی و رساندی و رسیدی و گزشت
تکمین نشومی که واعظت کافر خواند فریاد است که این نیز شنیدی و گزشت

عاشق اصفهانی

ای ساقی گل چهره زیبای هم ای سرو سبزی قامت عنای هم
پر کن قدحی که زود خواهی دیدن خالی بکنار این چنین جای هم

منصف قاجار

خواهی که غم زمانه پست نکند خیل الم آهنگ شکست نکند
در گردش چشم و لب و اندیشه هشتاد که یک پیاله است نکند

نصیر الدین اصفہانی

آمد سپہ بہار و شد شکرے بر شاخ نگر شکوفہ چوں افسر کے
ز پاشیں کہ خیل وے رسد باز پڑے در پای گل از دست منہ ساعے

ہدایت طبرستانی

ایں دروچہ در دست کہ دانت نیست ایں کارچہ کارست کہ سناٹ نیست
بسیار برسیم و نشد راہ تمام ایں راہ چہ راہ است کہ پایاٹ نیست

امیر ابو اسحق

افسوس کہ مرغ عمر را دانہ نماند امید ہیچ خویش و بیگانہ نماند
درد او در یغا کہ دریں مدت عمر از ہر چہ بگفتیم خرافات نہ نماند

امیر ابواسحق

با پسرخ ستیزه کار ستیز و برو با گردش دهر در میانیر و برو
یک کاسه زهر است که مرش خوانند خوش درش و جرعه در جهان نژاد

جامی

گیرم که ز علم واضح نیچ منم فرماں ده روزگار پیچ منم
از دیده اعتبار چوں در نگرم دنیا بهیچت و پیچ دهر پیچ منم

جامی

آنرا که شراب ناب شهوش کرد از موی سفید پند و گوشش کرد
ایام شباب یک یک آید یارش چوں خواب خوشی که کس فراموش کرد

ارشدمقندی

کے کز وینر و عیب باز خواہی جبت بہانہ ساز و بختاشر اندر آنخت
سفال از طیانچہ زدن بیانک آرد بیانک گرد و پیدا شکستگی ز دست

اوحالدین کرمانی

اوحد در دل میزنی آخردل کو عمریت کہ راہ میبری منزل کو
ماکے کوئی ز خلوت و خلوتیاں پنجاہ و دو چلہ داشتی حال کو

اوحالدین کرمانی

ای پسرخ چو مہر زیر میغت بردہ گیتی بہ ستم اہل بہ میغت بردہ
پروردہ بصد ناز بہانت اول و آخر ز بہاں بصد و ریغت بردہ

بی سستانی

تا کے باشی برائے نانے بامید ہر جای دہروری چو قمر خورشید
بازادہ خاطر و غم دین بساز کایں آبے دان بست و ان ناسفید

بندار رازی

از مرگ خذر کردن دور و ز روا نیست روزیکہ قضا باشد روزے کہ قضا
روزیکہ قضا باشد کوشش نہ ہو روزیکہ قضا نیست و مرگ روا نیست

بندار رازی

باط میگفت مائے دلب تاب غم نیست بجوی رفتہ باز آید آب
بط گفت چو من قدیم گشتم تو کباب دنیا پس مرگ چہ دریا چہ سرب

بہادر الدین بغدادی

اے طالب دنیا تو کیے مزدوری سے طالب خلد از حقیقت دُوری

اے شاہ بہر دو عالم از خبیثی شاد کیے غمش ندیدہ مغدوری

کمال الدین اصفہانی

چو عادت است کہ ابناء وقت رہبر ہمد کرم بلاف ز عہد گزشتہ و اکویند

بر آں گروہ بباید گریست کرپس با حکایت کرم از روزگار ماگویند

نصیر الدین طوسی

گر زانکہ براستخوان نامدگر پئے از خانہ تسلیم منہ بیرون پے

گردن منہ از خصم بود رستم زال منت کش اردوست شود حامی

نصیر الدین طوسی

ای بخیراں شگل موئمہم سچیت   دین دائرہ و سطع مجسمہ سچیت
خوش باش که دشمن کون و فساد   وابسته یکدمی و آهنگم سچیت

مجیر سلقانی

گل صمد از باد برآشف و برخت   در حالت خود حکایت گفت و برخت
بد عهدی عمری که خونین دل من   سر بر زد و غنچه کرد و شکفت و برخت

مراد قزوینی

ای مولوی از کبر و داغمت کنده   هر که که کند بر تو سلام این بنده
چندان حرکت کن که از روی قیام   معلوم شود که مرده یا زنده

مقیمی

موس که کلر خاں کفن پوش شد   وز خاطر یکدگر فراموش شد
 آنان که بصد زبان سخن گفتند   آیا چه شنیدند که خاموش شد

مقیمی

دنیا خوابی است کش عدم تعبیرت   صید ابل است گر جوان پیرت
 هم روی زمین پست و هم زین   این صفحۀ خاک هر دور و تصویرت

یحیی کاشی

یحیی بجای نمیتوان خدا شد   حیف از عمری که صرف زندان شد
 دل زنده کسی بود که چون شمع مژ   پیش از مردن مقسیم گورتان شد

یعقوب کے کمان

دنیا کہ در اس ثبات کم می بینم در ہر فرخ ہزار غم می بینم
چوں کہنہ رباطی ست کہ از ہر طرف راہی بہ بیابانِ عدم می بینم

احمد ملاطی

ایام شبابِ فت خیل و شش تلخ ست مئی پیری و من چشمتش
خم گشتہ قدم ز پیری و من رعصا زہ کردہ ام این کمان خوش مکتش

حاجی

در خواگہ جہان من شیدائی چشمی کہ بکشد دم از پئے بینائی
دیدم کہ درو نبود بیدار کسے من نیز بخواب فتم از تنہائی

حاجی

تا وزگری نه سروانده ست بید فی خارتان غم نه گلزار امید
دهقانِ فلک خرمِ عمرِ مارا می پیماید کیل ماه و خورشید

لطفی تبریزی

یکچندی گردش افلاک شدیم یکچندی دانش و ادراک شدیم
از آمد و رفت خود بهی فهمیدیم کز خاک برآیدیم و در خاک شدیم

منظفر کرمانی

افسوس که همدانِ منوس رفتند یارانِ موافق و مهندس رفتند
آنانکه بهم شسته بودیم همه هر یک به بهانه ز مجلس رفتند

معین شیرازی

ایام بقا چو باد نوروز گذشت روز و شب با محنت و سوز گذشت
تا چشم نهادیم بهیم صبح دید تا چشم کشادیم ز هم روز گذشت

مهدی کوکب

چوں حال عمر تو فریبی دوست بیداد کن گرت بهر دمی ست
مغرور شو بخود که آمل من و تو گردی و شراری و نسیمی دوست

میر تقی

دائم بکناه نفس اغرب بوده قالب عاصی و روح مائب بوده
مگشت سفید و زرد سپید م نمود ای پیری من صبح کاذب بوده

نجم الدین اری

هر بنره که بر کنار جوی رست گوی ز خط فرشته خوی رست
تا بر سر لاله پا بخواری نه نهی کان لاله ز خاکِ مهر وی رست

ملالی

تا کی دلت از چرخ خریس خواهد بود با محنت و درد هیش خواهد بود
خوش باش که روزگار پیش از من تو تا بود خپس بود و خپس خواهد بود

عاقل

یک شیشه ندیدم که تو اش ننگ یک گل فشکستم که تو اش رنگ نه
ای مایه داد ای چه بیدار گری صلیحی نشنیدم که تو اش جنگ نه

شمس الدوله محمد بلخی

هر لاله که چشم کو بهار بے بود صد قطره زخون تاجدار بود
میر بقدیم بنزه بتاں گستاخ کان و سمه ابروی نگاری بود

بیدل

گیرم که سریت ز بلور و شیم است ننگش داند هر آنکه اورا چشم
این مسند قائم و سمور و سنجاب در دیده بوریا نشیناں شیم

مشاق

گل روی بت عشوه فروشی بود نرگس چشم پیاله نوشی بود ست
خالی که دریں چمن برومی گذیم پای و سری و چشم و کوشی بود ست

ملائی قمری

باطمی گفت بایں دلب و آت می گشت چو در آتش سوزنده کبنا
درد او درینا که درین رخسار گد بر سر آتشیم و که بر سر آب

علی خرم

خوشید علم کو به ساراں ز دور دلدار و رامید واراں ز دور
بلبل دستان نو بهاراں ز دور گل خنده بوضع روزگار از دور

علی خرم

چوں چرخ فلک در اضطرابیم همه در محنت و غم به پیچ و تابیم همه
از بهر دور و زه عمر یار عزیز بنگر که چگونه در غدا بسیم همه

میر کیاوس بن قابوس

گر مرگ بر آورد ز بدخواہ تو دود از مردن او شاد چرا گشتی زود
چوں مرگ مرا نیز نخواهد فرسود از مرگ کسے شاد چرا باید بود

فصاحت خاں زری

راحت ز ازل نیست بعالم ہو جو زیں ہلکے ہر کس کہ بروں منت آسود
عمریت بزندان جو دم راضی در قید حیات تا بکے خواہد بود

عرفی شیرازی

ز تم بجا زہ یکے تن کہ نسود صد سال ز باغ عیش گل چید بڑ
گفتم کہ بروں بری ازیں باغ وہا گنقا دل پر خوں کہ تو ہم خواہی ہڑ

مرزا فصیحی ہروی

دورانِ فلک فروشان میگذرد بس دورگذشت همچنان میگذرد
از بہر دور روزہ عمر دلتنگ مباد ای غنچہ شکفتہ شو بہاں میگذرد

مرزا جلال الدین ابوالخیر عاشق

نہ سائے بیدونی سخن خواهد ماند نہ حسن تباں سیم تن خواهد ماند
ایں عالم ہو فاکہ من می بسیم فی ناز تو نے نیاز من خواهد ماند

ملا محمد صوفی

ای شاہ نہ تخت و نہ کیس می ماند آخر بتو یک و گز زیس می ماند
صندوق خود و کاسہ درویشانرا خالی کن و پر کن کہ ہمیں می ماند

کمال الدین ایل

ایوان سریر فلک افراشته گیر دین زیر زمین گنج اپناشته گیر
دین سیم که جو بهمش می آری خرمن خرمن سجا بگذاشته گیر

کمال الدین ایل

ای دل ز رویم را بنیدیش و بخود آں دز پس را غمی از پیش بخور
اند غم این آں بسر بردی عمر خوردی غم هر چیز و غم خویش بخور

مولانا حسین ندوی

زین توده خاک چون سیجا بگذر از خواب خور و بنره و صحراب گذر
خریتے از آب علف دست بس گن نیستے از حیفه دنیا بگذر

خان اکرم موسوم نغیر کوکا

ایں لچو بود عاریتِ عمر غریز زہار کہ فرش کن اللہ و خیر
یا ہنر گار کہ پسندید بود یا صحبت یاری کہ بود اہل تمیز

شیخ عطار

وی بر سر خاک وستی بادل یش میباریدم خون جگر بر رخ خویش
آواز آمد کہ چنگ گری بُرا بر خود بگری کہ کار داری دیش

حاجی محمد خاں قدسی شہدی

زد قافلہ سالار پئے کوچِ دسل تو گرم بخوردن می و چیدن گل
بر خیز ز آب بگذران بارت را زان شیش کہ آب بگذرد از سر پل

شیخ احمد غزالی

پاک از عدم آمدیم و پاک شدیم آسوده در آمدیم و غمناک شدیم
بودیم ز خاک تیره در آتش و آب دادیم بباد عمر و در خاک شدیم

ملا شرف الدین علی یزدی

گر جام طرب بنمید جم زده ایم جز باد بدست نیست تا دم زده ایم
پیداشده عالمی و پنهان گشته تا چشم کشاده ایم و بر هم زده ایم

سلطان سحر بلجوقی

ما جان بجهاندار سپردیم و شدیم زحمت ز میان خلق بردیم و شدیم
روزی دوسه گر با سپردن جهان مانیز بدگیراں سپردیم و شدیم

میر باقر داماد اشراق

اشراق دل از غم تباه شد و گمن   بت خانه زنگ کعبه آباد گمن
این یزفارا سر آبادی نیست   رودریل خانه بنیاد گمن

جهانگیر بادشاه

ای آنکه غم زمانه پاکت خورده   اندوه دل و سوسه ناکت خورده
مانده قطره شبنم زین   جا گرم نکرده که خاکت خورده

حکیم رکنائی مسیح

ای خواجه که رخ چو بدر آراسته   تا دگر می چو ماه نوکاسته
امروز کیش باده که فردا چون   از دامن روزگار برخاسته

فضلِ سیردقانی

فضلِ چه بکار خوش حیران شده فرداست که چون گل از گلستان شده
مانند مزار یکساں بر سر راه تا دزگری بن خاک یکساں شده

شیخ رباعی مشهدی

هنگام سپیده دم خروسِ بخری دانی که چرا همی کند نوحه گری
یعنی که نمودند در آئینه صبح کر عمر شب گذشته تو بخیبری

طالب آملی

این هر که حاصلش نیرزد بجوی نه موم کشت ست درونه درو
از کهنه و نو نصیب احباب درد درد کهن ست و بر شر و اغ نو

مرزا صیف امین

تا که طلبِ وزی هر روزه کنی اسبابِ طربِ نعل و فیروزه کنی
در چشمه حیواں اگر آید اجلت مهلت ندهد که آب در کوزه کنی

عنایت تیزی

تا چند دلائفِ کَر دنیا باشی در فکر زیان و سود و سودا باشی
امروز بخور که روزی فروایت فردا باشد اگر تو مشر و ابا باشی

غیوری کابلی

دریست دلاجهای پستی چه شدی بس طرفِ مالِ جاهِ بستی چه شدی
از صحبتِ خلقِ رویه تنهایی کن عمری بجهانیاں شستی چه شدی

درد

هر خید همه آب زنگ آمده ایم از شیشه دل زیر سنگ آمده ایم
تا که بگر فنگی خاطر سازیم چون غنچه ز وضع خوش تنگ آمده ایم

درد

ای درد ازین بزم اگر با خبری بیهوده چرا بهر طرف میگری
برخویش چو شمع چشم بکشتا کلینجا هر خید ستاده ولی می گذری

درد

کو زمر حقیقی که بهتیش نگفت کو گوهر معنی که ایجاد نه سفت
گلزار بهماں طرفه سرائی که بن بست ای درد که ام کل که اینجا شگفت

درو

تمیز که غیر نقش تشویش نیست   هر خط پیرنگی زگی پیوست
گفتم وحدت چنان کثرت کند   دل آمد و پیش ویم آینه است

درو

هر خدی که علیم یکت اعلائیم   نگیم و لے کعبه هر بینائیم
جز نام در زمانا بای طلبید   مانند گیس جلوه که اسمائیم

درو

باعث شده بر عروج مایستی ما   هشیاری ما فروده ارستی ما
آگاه ز آگاهی خود ساختت   عارض شده غفلتی که برستی ما

درد

چوں دودنیه سجد از چه سود ابدان غم کرده است جگر غم اجا همه داغ
 نهند بخوابل بزم و مارا بازست هنوز چشم مانند چراغ

درد

نی آنکه دوا هیچ ندارد اثری موقوف نه زندگی به برگ بری
 مشروط به شرط این آن نیست که نبض مرض و شفا بدست دگری

درد

تا که مغرور بادشاهی بودن هنگامه گر جهاں پناهی بودن
 امروز بهر چه می توانی می ناز فردا تو بیاد کس نخواهی بودن

درو

شام چو گدا بادل غمناک نشیں   بیباک چنین زیر افلاک نشیں
زاں پیش کہ با خاک برابر گردی   از تخت فرود آو بر خاک نشیں

درو

ای بنو و غفلت بچہ فرزانه شو   چشم پر آب همچو پیمانہ شوی
امروز ز افسانہ ترا خواب آمد   فرداست کہ مینخواستی و افسانہ شوی

درو

خلقی در جستجوی مال و جا ہے   جمعی تبلاش دلبر و نخوا ہے
ہر کس بنجیال آرزوے دارد   مایم و تمنائے دل آگاہ ہے

درد

آپرده کشای عالم کیف و کیم   پیدا کن جلوهٔ حدوث قدیم
از هستی مانفا پذیر و صورت   مانند سراب نقشند عسیم

درد

یک عمر گدائی از گرد و گردیم   و ز کوری ل نظر بهرد و کردیم
اکنون که نموده ایم چشمه پیدا   مانند جاب کاسه و اثر و کردیم

درد

سلطان که بر اسباب هوس می نازد   بر بال و پر خود چو کس می نازد
درویش که بی نوای بی پروا   بر خاطر بی نیاز بس می نازد

درد

ای حال تو زندگانی مردن   تا چند پی حیات فانی مردن
ای غره و هم خود پرستی مری   پیش از مردن اگر توانی مردن

درد

خون جگر تهنوز خوردن باقیست   یعنی نفس چند شمردن باقیست
از کشمکش هستی آفت بنیاد   معلوم نجات تا که مردن باقیست

درد

صد حیف که جمله دوستان رفتند   زیر شت تمام شهسواران رفتند
اکنون من مانده چه سازم چه کنم   ای درد کجا این همه یاران رفتند

درد

صد حیف ز چشم گلستانی زفته   در خاک رحمن کاروانی زفته
در وید خلزنگاه مانده غبار   از پیش نظر بسکه جهانی زفته

درد

ساز سفری اکابر آراسته اند   تا هم بر کاب گر خیش خواسته اند
ای درد تو هم برای تعظیم کنوں   بر خیز که اهل بزم برخاسته اند

درد

گر خاطر تو شاد و گر غمین ست   اندیشه کن که حال عالم این ست
احوال جهانیان یک صورت نیست   یعنی که جهاں عبارت از تلوین ست

درو

خلقی تبلاش اینکه میباید خورد جمعی ساعی که توشه باید برود
ای در دین مرده دل ناکاره میمیرم ازین فکر که میباید مرد

درو

یکچند اگر خلق دگر خواند چه شد نام تو پس از تو بر زبان اند چه شد
بیش از افسانه نیست هستی تو در افسانه گز نامد و رماند چه شد

درو

شاهان که براج خیمه آراسته اند مانند فلک شوکت از آن خراسته اند
شام و سحری چند درین دگر و شکل چون مهر شسته اند و برخاسته اند

درد

گر جان علم از ناله برافراشت چه شد در چشم ز اشک خرم این پاشت چه شد
بر دل نگه میکنم و میسر نم کاین آئینه صورتی بخود داشت چه شد

درد

آنکس که لباس عشق بر خویش گیرد بخرگ ریز خویش و خنده از یار ندید
دیدیم به بلغ از سرنواز و نیاز بلبل نالید و گل بجالش خندید

درد

ای درد جوانی از کنار تو رمید پیری بستر سفیدی آوردید
تا چند کنی زبان رازی چو شمع خاموشی به که صبح نزدیک سید

درد

مرے باشی و پاس مروت نبو بزنا لہ درد آہ سروت نبود
افسوس بریں حالت بیدردی تو صدحیف لے داری درد نبود

درد

بعد از من و تو زمانہ خواهد ماند روز و شب کارخانہ خواهد ماند
بالفعل ہر آنچہ نقد حال من و بہر دگر اس زمانہ خواهد ماند

درد

وہلی کہ خراب کردہ اکنون دہش جاری شدہ اشکھا بجای نہش
بودست این شہر مثل وی خوبا چون خطبتاں بود سواد شہر

درد

ای درد توی چراغ کاشانه دل روشن بود از چشم تو پیمانہ دل
تو خاک نشین و گوشہ گیری جایت یا گوشہ خاطر ست یا خانہ دل

درد

پر مضطربم طرفہ بیا نے دارم گہ می طیم و گاہ فغانے دارم
در سلخ و ہر ہمچو بسملے درد آرام کجاست تاکہ جانی دارم

درد

ای درد چو شمشیر اجل کردیم دیگر ز بہانیاں چہ امید و چہ بیم
ما را چہ خبر چو زین گلستان فتم در باغ سموم مے وز دیا کہ نسیم

درو

افسوس کہ شد صحبت احباب تباً   مائیم و غم جوانے و نالہ و آہ
پیری برہم نمود بزم عشرت   امی شمع سحر و مید روی تو سیاہ

درو

ہر چند کہ پروماوریدند ہمہ   روئے بے پروگی ندیدند ہمہ
افسانہ او کہ گوشہا پر کردہ   ورقصہ ما و من شنیدند ہمہ

آزاد بلگرامی

باہر کہ دوستی خود اظہار میکنم   خوابیدہ دشمنیت کہ بیدار می کنم
از بسکہ در زمانہ یکے اہل نیست   اظہار درِ خویش بہ دیوار می کنم

آزاد بلگرامی

ای خواجه مکن تا بتوانی طلب علم کاند طلبِ ذری هر روزه بانی
روسخی پیشه کن و مطربی آموز تا دادِ خود از کهتر و بهتر بستانی

آزاد بلگرامی

کس را خبری نیست چه آید فردا نیرنگی قدرت چه نماید فردا
نومید مشوزمرده عالم غیب شب حامله ست تا چه زاید فردا

غالب دهلوی

ای آنکه ترا سعی بدرمان منست منعم مکن از بادیه که نقصان منست
حیفست که بعد من بمیراث رود ای یک و سه خم که در شبتان منست

غالب ہلوی

دربزم نشاط خستگانِ اچہ نشاط   از عربہ پای بستگانِ اچہ نشاط
 گرا بر شرابِ ناب بارو غالب   ماجام و سبوشکستگانِ اچہ نشاط

غالب ہلوی

درباغِ مراد ماز بیداد تگرگ   فی نخل بجای ماندن شاخِ نہرگ
 چوں خانہ خرابست چہ نالیم زل   چون نیست و بالست چہ ترسیم زگر

غالب ہلوی

ہر خید تو اں بیرو سامانِ بودن   باز کچھ خوی زشت نتوانِ بودن
 باشد کہ ز دشنہ بر جگر سخت میرت   از کردہ خوشتنِ پشیاں بودن

غالب بلوی

بازی خورد روزگار بودم همه عمر از بخت امیدوار بودم همه عمر
همسایه بفکر سودا ندادم هر جا بے وعده در انتظار بودم همه عمر

غالب بلوی

باید که دلت ز غصه در هم نشود از رفتن زردستخوش غم نشود
ایں سیم و زرست خواجہ ایں سیم و زرست غم نیست کہ ہر خرید خوری کم نشود

غالب بلوی

تا چند بہ ہنگامہ سلامت باشی تا چند شکستِ اقامت باشی
گفتی کہ نباشد شبِ سیم و زرست حیفست کہ منکرِ قیامت باشی

غالب بلوی

ای تیره زمین که بوده بستر من هر خاک که باست همه بر من

ز بهر کساں و بهر من نه و دام ای مادر دیگران و ما و پدر من

غنی

هوش است که سرایه صدر در دست فارغ بال آنکه از بهاں بخیر است

در بیهوشی کنسند مرغای فریاد هر خید که بیهوش از نفس تنگ است

غنی

تا چرخ فلک چو آسیا هست بگرد چون نداریم غذا جز دم سرد

ما کاس نداریم که در یوزه کنیم در یوزه بر کاسه می باید کرد

فرّه اکبر آبادی

گرما بگذشت و این دل زار بهماں   سرما بگذشت و این دل زار بهماں
القصه ہزار گرم و سرد عالم   برما بگذشت و این دل زار بهماں

ابن مکین

سیہ باد روی سپہر کبود کہ باکینہ جفت ست و باہ طاق
بہ عیسیٰ مریم خرے میدہد   بکودن ہی میدہد صد براق

آزاد بلگرامی

گریال کہ نالہ می کند وقت گری   دانی غرضش چیست ازین فوجہ گری
یعنی کہ گری گری شود عمر تو کم   پیمانہ عمر پر شود تا نگری

رضی اربمانی

اے دل شادی بہ سوز ماتم نیست
بیگانہ عالم غمی غم این است
دوزخ بہ مکافات تو در ماندہ تو
جنت طلبی چرا؟ جہنم این است

سحابی استرآبادی

تا گردش چرخ و دور می باشد
بس وز بد و حال تبری باشد
جویائے صفائی بکدورت درسا
روشنگر را دست سیہ می باشد

سحابی استرآبادی

صاحب نظر عشق کہ عالی گہرا
آرا گہش زہر و عالم بد است
عز نیاز اہل دنیا است ہمہ
قدیر کہ دجوز کثرت کاؤ خراست

سحابی اشترآبادی

هر کس باشد روی به هر جا دارد او صورت حال خود تمنا دارد
 بے مغراں راسوی خود می خواند کویں شاهی کایں همه غوغا دارد

سید احمد حسین امجد حید آبادی

سرشته ننگ نام در کف دارند این مقتدیان امام در کف دارند
 منکر به لباس دلچ پویشان کایشان از دانه سجد و ام در کف دارند

سید احمد حسین امجد حید آبادی

دنیاست همه سرب آثار غلط این نقش و نگار هست صبر غلط
 مطلب مطلب ز کارگاه عالم کایں نسخه خوش خط است بسیار غلط

سید احمد حسین! مجدد آبادی

از دہر اگر دستِ ہد چشم بہ بند تا چشت اہل نہد کند چشم بہ بند
گر سفلہ رسید بجاہ۔ بگریز ازو چون گرد بر آسمان و چشم بہ بند

ڈاکٹر سر محمد اقبال

بگو شتم آمد از خاکِ فرارے کہ دزیرِ زمیں ہم می توان بست
نفس دارد و لیکن جان ندارد کسے کو بر مراد و گیران بست

ڈاکٹر سر محمد اقبال

میانِ لالہ و گلِ آشیاں گیر ز مرغِ نغمہ خوانِ برِ فناں گیر
اگر از ناتوانی گشتہ پیر نصیب از شبابِ ایں جہاں گیر

ڈاکٹر سر محمد اقبال

قبائے زندگانی چاک تاکے چوموراس آشیاں در خاک تاکے
 بہ پرواز آوشا ہینی بیاموز تلاش دانه در خاشاک تاکے

ڈاکٹر سر محمد اقبال

زمین خاک در میخانہ ما فلک یک گردش پیانہ ما
 حدیث سوز و ساز مادر ازلت جہاں بیابانہ انسانہ ما

ڈاکٹر سر محمد اقبال

سکندر رفت و شمیر و علم رفت خراج شہر و گنج کان نیم رفت
 اُمم راز شہاں پائندہ تر دانی نمی بینی کہ ایراں ماند و جہم رفت

عشق حقیقی

مولانا جلال الدین رومی

ایں تئی من ز بادۂ حمر نیست   ایں بادۂ بنجر در قدح سودا نیست
تو آمدۂ که بادۂ من ز نیری   من آن مستم که بادۂ ام پیداست

مولانا جلال الدین رومی

در مذہب عاشقان قرار دگر است   وین بادۂ ناب اخمار دگر است
ہر علم کہ در مدرسہ حاصل گردد   کار دگر است و عشق کار دگر است

مولانا جلال الدین رومی

عشق آمد و شد چونم اندر گشت تا کرد مرا خالی و پر کرد ز دوست
اجزائے وجود همگی دوست گرفت نایست من بجز باقی به دوست

مولانا جلال الدین رومی

انصاف بدہ کہ عشق نیکو کار است زانست خلل کہ طبع بد کردار است
تو شہوت خوش القہ عشق نہی از شہوت تا عشق رہ بسیار است

مولانا جلال الدین رومی

دست و و پائیت و و چہمت و روا اما دل و معشوق و تائیش خطا
مشتوقہ بہانہ است و معشوق خدا آنکس کہ دینداشت جہود و تراست

مولانا جلال الدین رومی

آں یار کشید باز دستم امروز از دست شدم دست گستم امروز
یک مست نیم ہزارستم امروز دیوانہ و دیوانہ پرستم امروز

مولانا جلال الدین رومی

من دوش بخوابیدہ بودم قمری زہرہ صفتے عجائبے سیمبرے
امروز بگردہ درے می گردم کز یارک دوشینہ کہ دارد خبرے

خواجہ عبداللہ انصاری

مست توام از جرعه و جام آزادم مرغ توام از دانہ و دام آزادم
مقصود من از کعبہ و بت خانہ تویی ورنہ من ازیں ہر دو مقام آزادم

خواجہ عبدالرزاقی

یارب! از تو آں من گدایم خواہم   افزوں ز ہزار پادشا می خواہم
ہر کس زور تو حاجتی می خواہد   من آمدہ ام از تو ترا می خواہم

ابوسعید مہنہ

اے روئے تو ہر عالم آراے ہم   وصل تو شب و روز تمنائے ہم
کر باد گراں بہ ز منی و اے من   و رہا ہم کس ہمچو منی وائے ہم

ابوسعید مہنہ

از بادِ صبا دلم چو بوئے تو گرفت   بگذاشت مرا و جستجوئے تو گرفت
اکنون ز منش ہیچ نمی آید یاد   بوئے تو گرفتہ بود خستہ تو گرفت

ابوسعید مہنہ

شب خیز کہ عاشقان شب آرکند گردِ درو با ہم دوست پروا رکند
ہر جا کہ درے بود بہ شب بر بندند الا در دوست را کہ شب با رکند

ابوسعید مہنہ

اے عشق! بہ درو تو سرے میباید صید تو ز من قوی ترے میباید
من مرغِ بیک شعلہ کبا ہم گنبدار کایں آتش را سمندے میباید

ابوسعید مہنہ

ز اس پیش کہ طاقِ چرخِ اعلیٰ زدہ دیں بارگہ سپہرِ نیاز زدہ اند
ما در عدم آباد ازل خوش خفتہ بے مارِ تمِ عشق تو برما زدہ اند

ابوسعید مہمند

جسمِ مہمہ اشک گشت و چشمِ گریت در عشق تو بے جسم ہی باید زیت
از من اثرے نماندہ این عشق چاہیت چون من ہمہ معشوق شدم عاکشیت

ابوسعید مہمند

راہِ تو بہر قدم کہ پونید خوش است وصلِ تو بہر سبب کہ جویند خوش است
رویِ تو بہر دیدہ کہ بنید نکوست نامِ تو بہر زباں کہ گویند خوش است

ابوسعید مہمند

غازی برہ شہادت اندر تک پو غافل کہ شہید عشق فاعل تر از دست
در روز قیامت ایں بدایں کے آ کایں شتہ دشمن است و اس کشتہ دو

ابوسعید مهنه

مردانِ ریش‌میل به‌ستی نکنند   خود بینی و خوشین پرستی نکنند
 انجا که مجردان حق می‌نوشتند   خم‌خانه‌تبی‌کنند و مستی نکنند

ابوسعید مهنه

ای آنکه دوا می‌در دمنده‌انانی   درمان و علاج ستمده‌انانی
 احوالِ دل خویش چه گویم تا تو   ناگفته تو خود بهر ارچنده‌انانی

ابوسعید مهنه

در حضرت مادی دوستی یکده کن   هر چیز که غیر ماست آنرا بلیه کن
 یک صبح با خلاص بیا بر دین   گر کار تو بر نیاید آنکه گله کن

ابوسعید مہمنہ

ای در دل من اہل تمناہمہ تو وی در سر من مایہ سوداہمہ تو
ہر خند بہ روزگار در می نگرم امروز ہمہ توئی و فردا ہمہ تو

ابوسعید مہمنہ

عودم چون بود چوب بید آورم روی سیہ و موی سفید آوردم
خود فرمودہ انکہ ناامیدی کفرت فرماں تو بروم و امید آوردم

ابوسعید مہمنہ

من کبیم آتش بدل افروختہ در خرمن عشق دانہ اندوختہ
در راہ وفا چون گشت آتش زده ام شاید کہ رسم بہ صحبت سوختہ

ابوسعید مہذبہ

دیرست کہ تیر فقر را آماجم   بر طارم افلاک فلاکت تا جم
یک شمع ز مفلسی خود برگویم   چند آگہ خدا غنی ست من تمام

ابوسعید مہذبہ

ساقی اگر مہی ندہی می میرم   و ساغر من ز کف نہی می میرم
پیانہ ہر کہ پُر شود می میسر   پیانہ من چو پُر تہی می میرم

ابوسعید مہذبہ

در دیر شدم ما حضری آوردند   یعنی ز شراب ساغری آوردند
کیفیت او مرا ز خود بے خود کرد   بردند مرا و دیگرے آوردند

ابوسعید مہنہ

دل جزوہ عشق تو بنوید ہرگز جز محنت و درد تو بنوید ہرگز
صحرا می و لم عشق تو شورستان کرد تا مہر کے درا و نروید ہرگز

ابوسعید مہنہ

پرسید کی منزل آں ہر گل گفتم کہ دل نیست اور منزل
گفتا کہ دلت کجاست گفتم براؤ پرسید کہ او کجاست گفتم دل

ابوسعید مہنہ

دردی داریم و سینہ بریانی عشقے داریم و دیدہ گریانی
عشقی و چہ عشق عشق عالم سوزا دردی و چہ درد و دیدہ گریانی

سجالی استرآبادی

اے در دل ہر ذرہ از ہر توشو چشم خرد از تابِ جمالت شدہ کو
عشقت ز ازل تا بہ ابد ہمرو جا باقی ہمہ آشنا و لے تالبِ گور

سجالی استرآبادی

آنرا کہ ز ہر دو کون استغنائیت در بار کہ عشق مقدس جانیت
ہر جا کہ گس پر دچہ بالا وچہ پست جز شیفہ و ربودہ حلوائیت

سجالی استرآبادی

در یاری نیست ہر گزم کام و طرب جز پاسِ دل یار کہ این است ادب
و عشق دوئی راہ ندارد یعنی یا خاطر خویش یا دلِ دوست طلب

سحابی استرآبادی

بگرفتہ زبس عشق سراپائے مرا نگذاشتہ در خاطر من جائے مرا
امروز چناں پُراست از ادایں دل تنگ کا بنجا بنود رہ غم فردائے مرا

سحابی استرآبادی

ہر یار اگرچہ یار و گیر دارد یار ازلی اعتبار و گیر دارد
پر برتن مرغ نیست بیکار کی اما پر بال کار و گیر دارد

سحابی استرآبادی

عاشق کہ نہ خانہ نہ دکانی دارد از عالم لامکاں نشانی دارد
از تن برمد لے کہ اوزندہ آو در گور خن سپد آنکہ جانے دارد

سجالی استرآبادی

کر مرکب عشق نیکو انخواستی با شوگی چو شمع میباید ساخت
دانی ز چه شد شاهد هر بزمی شمع کاسایش جمع حُبت خود را بخت

سجالی استرآبادی

عشق آمد و ساخت چاک و چست مرا وز عالم حسیم و جان و ن حُبت مرا
از چشمه دید آب حقیقت جوشید و ز گرد مجاز خوش فروشت مرا

سجالی استرآبادی

از فرق سرم تا بقدم دیده شود روزی که جمال تو مرا دیده شود
در من نگری همه تنم جاں گردد در تو نگرم همه دلم دیده شود

سجالی استرآبادی

دوشینہ رسوز گریہ و تاب شدم چند آنکہ ز پای تاب سر آب شدم
دل از ستم تو سرگذشتی سر کرد آسودہ چنان شدم کہ در خواب شدم

سجالی استرآبادی

ای عاشق وز اہداز تو بماند آہ نزدیک تو دور تر احوال تباه
کس نیست کہ از تو جاں تو اند بر او ایں ابہ تغافل کشتے آنرا بنگاہ

سجالی استرآبادی

عاشق شوی و ز ترک جان اندیشی دزدی کنی و ز پاسبان اندیشی
دعویٰ محبت کنی اے دانشمند وانگہ ز زیان این آں اندیشی

سحابی اتر آبادی

ہر خید کہ از عشق برون میت کسے راہ وصلش نیافت ہر بوالہو
خورشید بہر طرف کشد دامن سیر اما زسد بد انش دست کسے

جامی

بادر و بسا زچوں دوائے تو منم در کس منکر کہ آشنائے تو منم
گر بر سر کوی عشق ماکشتہ شوی شکرانہ بدہ کہ خونہائے تو منم

جامی

از رخ کسی بہ گنج و صلت نرسید ویں طرفہ کہ بی رخ کس آں گنجید
ہر کس کہ دوید گوز گرفت بدش لیکن نگرفت گوز خراں کہ دوید

جامی

ای عشقِ دوروزه را دلا باز گذار کز عشقِ دوروزه بر نمی آید کار
زاساں عشقِ گزین که در روزشما آسان گیری قرار در دار قرار

جامی

غره مشو که مرکبِ مردان مرد را در سنگلاخ بادیه پیا بریده اند
نومید هم مباش که زندانِ جبر و غلبه ناگه بیک ترانه بمنزل رسیده اند

جامی

تا کی سرموی از تو هستی باقیست آئین دکانِ خود پرستی باقیست
گفتی بت پندار شکستم رستم آں بت که ز پندار پرستی باقیست

جامی

در صورت آب گل عیاں غیر تو کیست
در خلوت جان دل نهان غیر تو کیست
گفتی که ز غیر من بپردازد دل
ای جان جهان در دو جهان غیر تو کیست

جامی

دو شرم سوی خویش خواند و منت نگذاشت
در چشم ترم نگاه حسرت نگذاشت
گفتم که مگر در دلی عرض کنم
خلوت بمیان آمد و فرصت نگذاشت

جامی

مجنون زبان حال ایم در گشت
لیلی گویاں چو کردادی میگشت
میگشت همیشه بر زبانش لیلی
لیلی میگشت تا زبانش میگشت

جامی

آنرا که نه عاشق ست از یار چه خط و آنرا که نه مشتاق ز دیدار چه خط
 نابینا را چو چشم عالم بین نیست ز الوان چه تمتع و از انوار چه خط

جامی

چشم که سرشک لاله گویا آورده بر هر مژه قطره های خوں آورده
 فی فی به نظاره اش دل خوش شدم از روزی دیده سر بر و آ آورده

مومن زیدی

دل تخم هوای حلد و رضوان میکشت عشق آمد و جای آرزو هیچ نه
 مستغرق عشق آرزو سوز شدم دوزخ باشد کنون تنامی هشت

مومن زیدی

ای عشق چہ دلہا کہ پریشاں کر دیا   سیلے کہ ہزار خانہ ویراں کر دی
ای شاہ گزاشتے مسلم نہ گدا   پستی و بلندی ہمہ یکساں کر دی

حکیم قانی

دوشینہ قدام ہر شہرست و خرابا   از نشاء عشق اونہ از بادہ ناب
دانست کہ عاشق و لے می پرید   این کسیت کجائیت چرا خوردہ شہر

حکیم قانی

آراتہ جنتے کہ این وی ہن بست   افروختہ دوزخی کہ این خوی ہن بست
شمیر جہاں سوز بہادر شہرا   وز دیدہ کہ این کمان ب روی ہن بست

حکیم قاتانی

تا قبله بروی تو ای یار کج است محراب دل و قبله احرار کج است
ما جانب قبله دگر رو نه کنیم او قبله ما است گرچه بسیار کج است

حکیم قاتانی

در میکده مست از مئے نابم کردند سرست ز جرعه شرابم کردند
اے دوست به چشمهای مست تو هم جامے دوسه دادند و خرابم کردند

حکیم قاتانی

گر چرخ جفا کرد چه می باید کرد و ترک وفا کرد چه می باید کرد
مینخواست دلم که بر نشاں آیتیر چوں تیر خطا کرد چه می باید کرد

حکیم قآنی

بگزار که تاملی خورم و مست شوم چون مست شوم به عشق پابست شوم
پابست شوم کجلی از دست شوم از دست شوم عسیت شوم مست شوم

سرمه

باز آ باز آ ز فکر باطل باز آ از وہم و خیال خام اے دل باز آ
خوشنود مشور فکر دنیا ہرگز نے صل نماید و نہ وصل باز آ

سرمه

سرمہ غم عشق بوالہوس راندہند سوز دل پروانہ کس راندہند
عمرے باید کہ یار آید بہ کنار ایں دولت سرمہ ہمہ کس راندہند

سرمہ

سرمہ۔ اگرش وفاست خود می آید و آندش رواست خود می آید
بیہودہ چرا در پئے اومی گردی بنشیں اگر او خداست خود می آید

سرمہ

در سلخ عشق جز نکورانه کشند لائغر صفتاں و زشت خود رانه کشند
گر عاشق صادق ز کشتن گلریز مرور بود ہر آنکہ اور رانه کشند

سرمہ

سرمہ۔ گلہ اختصار می باید کرد یک کار ازین دو کار می باید کرد
یا تن بہ رضای دوست می باید یا قطع نظر زیار می باید کرد

سرمه

در کوی مناس موسم گل منزل کن خود را بدر جنوں بزن غافل کن
این خرقہ پشیمنه که بارت و بال از دوش بنه - فراغت حاصل کن

سرمه

سرمه دروین عجب شکسته کردی ایماں بفدای چشم تے کردی
باعجز و نیاز جملہ نقتہ خود را رفتی وفدای بت پرستی کردی

سرمه

سرمه کلمہ او نشد نکوشد کہ نہ شد لب بیهده گونشد نکوشد کہ نشد
منت کش و ہر می شدی آخر کار کاریکہ نکونشد نکوشد کہ نشد

عرفی شیرازی

اے مرگ مرزا یار شرمندہ مکن نو میدم ازاں گوہر از زندہ مکن
یار آید و جان رو و خدا یا نفسی ہمت دہ و در قیامت ز زندہ کن

عرفی شیرازی

عرفی دم نزع است وہاں مستی تو آخر بچہ پایہ بار برستی تو
فراست کہ دوست نقد فروش جوای متاعت و ہیکستی تو

عرفی شیرازی

تا کے گوی کہ گوی اقبال کہ برد تا کے گوی کہ ساغر عیش کہ خود
ایہا چہ فسانہ است می بایفت ایہا چہ بہانہ است می باید مرد

نعمت الشکرمانی

آب است که در شیشه شرابش خوانند با گل چو قمری شود گلابش داند
وز قیدِ گل و گل چو حبس در گرد اهل بصر بصیرت آتش داند

نعمت الشکرمانی

زند آں باشد که میل هستی نکند وز خویش گزشتہ خود پرستی نکند
در کوی خراباتِ معناں زندان مے نوش کند مدام وستی نکند

نعمت الشکرمانی

هر باد که از ساغر الله دهند بے منت ساقی بسحر گاه دهند
خواهی که کمال معرفت دریابی از خود بگذر تا بخودت راه دهند

نعمت الشکرمانی

ببل سخن از زبان گل میگوید   مست است و حدیث جام دل میگوید
دریاب رموز نعمت الله که او   جزواست و لے سخن ز گل میگوید

نعمت الشکرمانی

تا داروی دردم سبب درما شد   پستیم بلندی شد و کفر ایمان شد
جان دل و تن هر سه حجاب ہو   تن دل شد و دل جان شد و جان جانان شد

نعمت الشکرمانی

دانستن علم دین شریعت باشد   چون در عمل آوری طریقت باشد
گر علم عمل جمع کنی با اخلاص   از بهر رضای حق حقیقت باشد

نعمت الشکرانی

ما عاشق ندیم ز طامات پیرس از ما بجز اسرار خرابات پیرس
از زاهد بسیار کرامات طلب مستقیم زما کشف و کرامات پیرس

نعمت الشکرانی

ماسوخته ایم و بار ماسوخته ایم وین خرقه پاره پاره ماسوخته ایم
هر شعله کز آتش زنده عشق جید و را گیر و از آنکه ماسوخته ایم

نعمت الشکرانی

باشند خدا که ما خدا میدانیم اسرار گدا و پادشاه میدانیم
سرپوش فکنده ایم بر روی طیب ستریت درین طبق که امیدایم

نعمت الله کرمانی

در ذات همه جلالِ اومی بنیم در حق همه جمالِ اومی بنیم
 بنیم همه کائنات در حد کمال این نیز هم از کمالِ اومی بنیم
 سلطان قاجار

در محضرِ دوست بنیوایی خوشتر در خدمتِ بادشہ گدائی خوشتر
 چوں کار نہ بروی رضایِ حق تسلیمِ قیمتِ خدائی خوشتر
 سلطان قاجار

بے وصل تو مرگ از حیاتم خوشتر در ہجر تو حنظل از بناتم خوشتر
 زہرے کہ تو بخشی از حلاوتہا بہ قیدے کہ تو خواہی از نجاتم خوشتر

سلطان قاجار

چندے زگناه رویه بودم و شوم یک چند مر از بد و ورع گشت رسوم
تروید و تلون زد و زنگی ست لا یازگی زنگ باش یارومی وم

محمد علی

گفتم ولا تو چندی بر خوشین چچی بایک طبیب محرم این از در میان
گفتا که هم طبیب فرموده است با گر مهر یار واری صد مهر بر زبان

مجدالدین بغدادی

فردا که شود مدت عالم کم و کاست سر با همه از خاک بر آید چپ است
بیچاره تن شهید من غرقه بخون از خاک سر کوی تو بر خواهد است

مجدالدین بغدادی

از شبنم عشق خاکِ آدم گل شد صد فتنه و شور در جهان حال شد
صد شتر عشق بر گِ روح زود یک قطره فرو چکید و اشد

خواجہ معین الدین حشتی

عاشق همه دم فکر رخ دوست کند معشوق کرشمه که نیکوست کند
ماجرم و خطا کنیم او لطف و عطا هر کس چیرگیه لایق اوست کند

سلطان ولد

گریک ورق از کتابِ مابر خوانی حیران ابد شوی ز به حیرانی
در کنیسی بد رس دل بنشیننی استاد آزا بد رس خود بنشانی

ابو الحسن بیگانه

دیوانگی از صبر و تیرا اولی تر بیگانگی از یار و دیار اولی تر
اسبابِ دو کون عرضه کردم دل گفت اے بے درد! در دیار اولی تر

وقوعی سمنانی

مستوقه وصال جاودانت ندید ره جانب خویش ایگانت ندید
بگذر ز حدیث وصل کاین رنیش تا جاں ندی ز خود نشانت ندید

قاسم الانوار تبریزی

هر خد ترا از اهل ایمان دارم در معنی این سلبه بر ماں دارم
گر عشق خدا نباشد در دل و جا من کافرم ارترا مسلمان دارم

اہلی شیرازی

تا دتنِ باخوں بود اندر گرگِ پست از دوست نخواہیم مرادے خردوست
بستن بہ متاعِ این جہاں لہ نہنگو کاینہا ہمہ فانی اند و باقی ہمہ است

حقی خوانساری

دامانِ وصالِ دوست در چنگِ یار کیر و شدہ و یکدل و یکزنگم ہیں
در ہر دو جہاں نگنجد و در دلِ من گنجیدہ فراخی دل تشگم ہیں

محمد سعید سکیم تنہا

تا دل بہ رموزِ عشق محرم نشود یک ذرہ بہ غیر حاجت کم نشود
یک جو بہ خدا مجتہد پیداکن تا میل بہ گندمت چو آدم نشود

محمد قاسم مشهدی

عشق است یکی نقطه و عالم پرکار هر دایره را بود برین نقطه مدار
در دایره مرکز محیط است یکی باشد ز محیط ره به مرکز بسیار

سعدالدین جموی

دل وقت سماع ره بیدار برود جان ره به سرا پرده اسرار برود
این نغمه چو مرکبیت و روح ترا برود و خوش به عالم یار برود

سعدالدین جموی

گر باغم عشق سازگار آید دل بر مرکب آرزو سوار آید دل
گر دل نبود کجا وطن سازد عشق در عشق نباشد بچه کار آید دل

شرفِ جرجانی

اے حسن! ترا بہر مقامے نامے سے از تو بہر دل شدہ پیغامے
کس نسبت کہ نسبت بہرہ وراز تو لیک اندر خود خود جب سرعہ یا جامے

عجم قلی بیک ذو القدر

ورندہ بے عشق شاہ و دریش کیست شیرینی نوش و تلخی منشی کیست
در کفہ میزان خرد بیش کم است آنجا کہ بود عشق کم و بیش کیست

نقی کمرہ

روادنی عشق جملہ ناراست و نیا طے میشود اینجا ہمہ اوضلاع مجاز
ہر سوئے در آں کوی تو آن مسجود در کعبہ زہر جہت تو اں کرد نماز

شاه بدخشان

در مدرسه آنچه صحبت یاران است در صومعه آنچه برگزقان است

زانگاه که مهر تو گزیدیم دیدیم کایں با همه کارمای بیکاران است

نشاط اصفهانی

فارغ ز غم سود و زیانم کردی آسوده ز محنت جهانم کردی

اے عشق! ترا چه شکر گویم که چنانکه میخواستم آخر آنچه انجم کردی

فیضی دکنی

بر تن منفر که نفس سرش گردد بر عقل متن که طبع ازاد خوش گردد

در آتش عشق سوز تا نار شوی پروانه غذای روح آتش گردد

ابوالوفا خوارزمی

من از تو جدا نبوده ام تا بودم این است دلیل طالع مسعودم
در ذات تو ناپدیدم در نور تو ظاهرم اگر موجودم

اخگر کرمانی

مروان سوی عالم حقیقت رانند نامردان در بهانه جوی مانند
یک نکته بگویت گراز من شنوی آن بر دبه دوست که او را خوانند

عنایت الله خاں آشنا

کم ظرف ز عشق خرمن هستی سوخت پر حوصله نور زندگانی اندوخت
کاهید خرد ز عشق وافر و جنون از باد چراغ مرد و آتش افروخت

غزالی مشهدی

سلطان گوید که نقدِ گنجینه من   صوفی گوید که دلقِ شمشیر من
عاشق گوید که داغِ دیرینه من   من انم و من که حسیتِ دیرینه من

سایر اردو بادی

کس در ره عشق محرم راز نه گشت   سائر چو تو به چکین پیو دایر دشت
عاقل به کنار آب تا پل می جست   دیوانه پا برهنه از آب گذشت

بجائی عالمی

ما ز ره در رسم عقل بیرون نشوی   یک درّه از آنچه هستی افروزی
یک لعل ز روی لیلیت بنمایم   عاقل باشیم اگر تو مجنون نشوی

ابن مین

ہیچ دانی کہ در شکستن چوب از وجودش چہ طراق آمد
نزد اہل حسد دستوں بود کیس طراق از غسیم فراق آمد

حافظ شیرازی

من نبی آں کسم کہ شوقے دارد برگردن خود عشق طوقے دارد
تولدت عشق و عاشقی کے دانی ایں بادہ کسے خورد کہ ذوقے دارد

حافظ شیرازی

عمری ز پئے وصالِ خوابانِ جہاں گردیم و این تجریہ کردم آساں
یک احت و صد ہزار محنت و صلت یک محنت و صد ہزار راحت ہجران

شاه سنجان خانی

همے تشکند و قومے یقیس یک قوم دگر فاده اندر پنے دیں
ناگاہ منادے بر آید ز کیس کاے بے خبراں اہ نہ آست ایں

فیض کاشانی

در پس پردہ اسرار بسر می بردیم خفته بودیم و زہیہامی تو بیدار شدیم
شربت لعل لببت بود شفا می لای بہ عبث ماز پئے نسو عطار شدیم

فیض کاشانی

من بودی منت نمیدانستم یا من بودی منت نمیدانستم
چوں من شدم از میان ترا دانستم تا من بودی منت نمیدانستم

فیاض لاهیجانی

وقت است کہ ترک پیر و استاد ہیم آموختہ ہا را ہمہ از یاد ہیم
جامِ مے دو سالہ در میکہد ہا ناموس ہزار سالہ برباد ہیم

فدائی لاهیجی

از دار بقا قنادہ در دارِ غدا ب آدم ز پئے گندم و من بہر شراب
رغانِ بہتیم عجب نیست اگر اواز پئے دانہ رفت مہمانِ پئے آب

میر مختوم نشا پوری

روائے وجود موجود کیست از کعبہ و از کشت مقصود کیست
صفحہ کائنات خطے ست میں کاسے ساکبہ عابد و مہبود کیست

دلی دشت بیاضی

وصل تو بکام غم رسیدن مشکل   وز دیدن تو طمع بریدن مشکل
گفتی کہ بیز تا بوصلم برسی   مردن آسان لے رسیدن مشکل

والہ لکڑی دا عستانی

من زنی بد و ستم نیرم ہرگز   مغزے بے پوستم نیرم ہرگز
ہر کس کہ نہ دوست مردہ اش دازد   من خود ہما و ستم نیرم ہرگز

ہدایت طبرستانی

مار از جہاں جملہ لقای تو خوش است   ہم لطف تو ہم جور و جفای تو خوش است
ناخوش نبود از تو بجز ہجرت سیج   واں ہم چو دران درضای تو خوش است

هدایت طبرستانی

که چرخ ببندد و رو که بکشد گدازد و هر یک از رو که بکشد
 این آمدن و شدن نه در دست کسی باشد چه دور و چه آید

ملک شمس الدین کمیت

با دشمن من دوست چو بسیار نشست با دوست نشاید و گریه داشت
 پیرهن از اسل که باز هر آمیخت بگریه از آن کس که بر داشت

ابوسعید برغش شیرازی

ای دوست ز جمله نیک بدگشتم کافر بودم کنون مسلمان گشتم
 هر چیز که آن خلاف رای تو بود گر خود همه دین است از آن گشتم

ابو الحسن خنقانی

من دست که دیدنش بیاریدم بے دیدنش از گریه نپاسایدیم
 مرا از برای دیدنش باید چشم گردوست نه بنید بچکار آید چشم

ابوالفرح رونی

مشتق تو خوشدلی زمین بنیر است روشادش که بر مرادت کار است
 بکشتن من می طلبی وین سهل است من وصل تومی جویم و این شوار است

اوحالدین کمانی

چشمه دارم همه پُر از صورت دوست این دیده مرا خوش است چون دست او
 از دینم دوست فرق کردن نگو یا اوست درونم یادید خود او

اوصالدین کرمانی

ی زندگئے من تو انم ہستہ تو جانی ودلی ای ل و جانم ہمہ تو
تو ہستی من شدی ازانی ہمہ من من نیست شدم در تو از انم ہمہ تو

انوری ایوردی

آکے زغم تو رخ بخوش شوید دل آزار و جفای تو بجان جویدل
بخشای کز آسماں نمی بار دجاں رحم آر کہ از زمیں نمی رویدل

جمال الدین صفہانی

در راہِ دلم ز عشق تو صد اُمست امید من سوختہ دل من خامست
ازا کہ توئی یار چہ بے یار کسلست و از ا کہ توئی دوست چہ دشمن کسلست

حمیدی لجنی

کے پست شود آنکہ بلندش تو کنی شاداں بوداں دل کہ نرندش تو کنی
گردون سرفراشته صد بوسہ دہد ہر روز بداں پای کہ نبندش تو کنی

ہاتف اصفہانی

ہاتف تو کہ جسم ناتوانی داری چوں شمع بلب سیدہ جانی داری
از داغ غم یارچہ آمد بستر تقریر بکن تو ہم زبانی داری

طالعی

زاہد بصلاح وزہد خود می نازد عاشق بر دوست نقد جاس می نازد
دارند امید نظر این ہر روز دوست تادوست بسوی کہ نظر اندازد

فوقی نزدی

تانیست کردی ره همت ندیند وین مرتبه با همت بست ندیند
چون شمع قرار سوختن تاندهی سرشته روشنی بدست ندیند

مهنی زواری

بر خیز که ساقی و شرابست آمد و اندر شب تیره آفتابست آمد
تو که رم شب افروز طلب می کردی خورشید بخانه خرابست آمد

زائر

از یار بهر طرف بهای داریم ما هیچ نبوه ایم وایسے داریم
پندار تو هم دلی کرد خراب یعنی ما نیم و کار و بایسے داریم

صائب

صفای وی ترا از نقاب می بینم به ماه می گرم آفتاب می بینم
 نژاد گوهر من از محیط یکسان است بیک نظر همه را چون حباب می بینم

میرزا جلال امیر

ای دل در تنگ عشق بازی تاکه ای خنوشده لاف نو نیازی تاکه
 بودن هدف تیر ملامت تا چند بیچاره بخون خویش بازی تاکه

میرزا جلال امیر

میگیریم و دیده غافل است از رازم می نالم و ناله نشنود آوازم
 دیر است که زندانی دشت ستم عمر است که صید قفس پر دارم

قاسم

هر چند که در ملک خدا مستانیم ملک جهان را بجوی نشانم

مرکب بسر کوی یقین می رانیم اسرار ازل تا به ابد می دانیم

قاسم

سودای تو اندر دل دیوانه ماست هر جا که حدیث تست افشاید

بیگانه که از تو گفت آتش من خوشی که نه از تو گفت بیگانه است

قاسم

دوشینه شدم دل حزینم گرفت اندیشه یار ناز نسیم گرفت

گفتم به سرودیده روم برد تو اشکم بدوید و استیغیم گرفت

تاسم

خواهم که همیشه در رضا تو زیم   خاکی شوم و زیر پائے تو زیم
مقصود من هسته ز کونین توئی   از بهر تو میرم و برائے تو زیم

تاسم

ماطل معانه دوش میاک زویم   عالی علمش بر سر افلاک زویم
از بهر کی منبجی می خوان   صد بار کلا و توبه بر خاک زویم

بخشی

بخشی از فراغ بیرون است   غم دل جز چسب فراغ دل نبود
دل فارغ نشان بیکاری است   عاشقان را فراغ دل نبود

بخشی

گراز خود می خویش بروی آئی تو در پرده توحید درو آئی تو
 دراز روش چون و چرا بگری از خود شده بی چرا و چو آئی تو

عمر خیام

خواهی ز فراق در فغانِ ارمرا خواهی ز وصال شادمانِ ارمرا
 من با تو نگویم که چساں دارمرا ز انساں که دلِ تست چساں دارمرا

عمر خیام

ایں لعل گراں تو ز کانے دگرست و آن مُریگانه را نشانی دگرست
 اندیشه این و آن خیالِ مُنِ تست افسانه عشق را ز بانی دگرست

عمر خیام

با هر بد و نیک راز نتوان گفتن   دایم سخنی دراز نتوان گفتن
حالی دارم که شرح نتوانم داد   رازی دارم که باز نتوان گفتن

عمر خیام

ای دای بر آن دل که در دوزخی نیست   سودا زده مهر دل افروزی نیست
روزی که تویی باده بس خواهی برد   ضایع ترازاں روز ترا روزی نیست

عمر خیام

گویند بهشت حور عین خواهد بود   و انجامی ناب و انگیس خواهد بود
گرامی و معشوق پرستیم و است   چون عاقبت کار چنین خواهد بود

عمر خیام

گویند بجز گفتگو خواهد بود   وای یار غریز تند نخواهد بود
از خیر محض حسرت نکوئی نماید   خوش باش که عاقبت نکو خواهد بود

عمر خیام

اسرار ازل باده پرستان دارند   قدری و جام تنگدستان دارند
گر چشم تو حال من بداند عجب   شک نیست که حال مستیان دارند

عمر خیام

خشت سرخ زمیخت بجم بهتر   بوی قدح از غذای مریم بهتر
آه سحر زیننه خنساری   از ناله بوسعید وادهم بهتر

عمر خیام

بایار چو آریسده باشی همه عمر خوابی باشد که دیده باشی همه عمر
هم آخر عمر حلتت باید کرد لذات جهاں چشیده باشی همه عمر

عمر خیام

ای بر همه سروران عالم فیروز دانی که چه وقت می بود روح افزا
یکشنبه و دو شنبه و سه شنبه و چهار پنجشنبه و آدینه و شنبه و شنبه روز

عمر خیام

ایدوست بیاتانم فردا نخوریم وین یک دم تقدرا غنیمت شمیریم
بکشتن نیست هر گناهی که مرا پس مانم آئنده بهر چه بخوریم

عمر خیام

ہاں تا بخرابات خروشنے زنیم بر سیکہ بگذریم و نوشے زنیم
دستار و کتاب را فروشیم بے بر مدرسہ بگذریم و جوشے زنیم

عمر خیام

آں بہ کہ ز جام و بادہ دل شادیم و ز آمدہ و گذشتہ کم یاد کنیم
ایں عایتے روان زندانی را یک لحظہ ز بند عقل آزاد کنیم

عمر خیام

مسکین دل دروند دیوانہ ہشیار شد ز عشق جانانہ من
روزیکہ شراب عاشقی می داوند در خون جگر زوند پیمانہ من

عمر خیام

ای دیدہ بیا لقاے منظور ہیں آن جنبہ و آن جمال آن نوبہ

در وادی امین محبت بگذر ہم موسیٰ و ہم درخت و ہم طورہ

عمر خیام

ای آنکہ توئی حیات جانِ جانم در وصف تو گرچہ عاجز و حیرانم

بنیائی چشم من توئی می بسیم دانائی عقل من توئی می دانم

محمود

گر عشق نبوے و غم عشق نبودی چنید سخن خوب کہ گفتی کہ شنودی

در باد نبودی سر زلف کہ ربودی رخسارہ معشوق بباشق کہ نمودی

ہلالی

ہر کہہ می عشق بجاش کردند از دُر دئی درد تلخ کاش کردند
گو یا ہمہ غمہائے جہاں در یکجا جمع آمدہ بود عشق نامش کردند

راہب

راہب بن آں ستیزہ خواریشد وز نالہ من دلش خبردار نشد
آمد بر رحم پس آن مردن من تا دیدہ سخت نجت بیدار شد

ابوسلہک گرگانی

خون خود را گر بریزی بر زمین بہ کہ آب روی ریزی در کنار
بت پرستیدن بہ از مردم پست پند گیر و کار بند و گوش دار

فرخی

تا در طلب دوست همی بشتابم   عمرم بگراں رسید و من در خوابم
گیرم که وصال دست نخواهم یافت   ای عمر گزشته را کجا دریابم

فرخی

هر کس که رخ تو دید حیران ماند   وز لعل لبِ تو لب بدندان ماند
آں کس که سر زلف پریشان تو دید   کافر باشم اگر مسلمان ماند

علاءالدین ابوجندی

ای آنکه زلف شام و از رخ سحر   مانند سحر کنی مرا پرده دری
تو طعنه زنی به مفاسدِ سیاه ما   ما مفلس از آنیم که تو سیبری

نساخ

ای نور مجسم چو رخت پر نورست از جلوه نور تو جهان معمورست
شد گرد بهت سرمه چشم خورشید هر سنگ بهت غیرت کوه طورست

نساخ

سودائی آں چشم سیکیت که نیست آشفته شرکان و نگه کیت که نیست
نساخ بزیر پسخ مانند کتا دل چاک ازان وی چو کیت که نیست

نساخ

ایں قصه درد و غم نمی باید گفت ایں حالت پرالم نمی باید گفت
باغیر چه حاجت ست گفتن ز فرا نساخ بیار هم نمی باید گفت

نساخ

در سینه من کینہ ندیدست کسے آئینہ نمایینہ ندیدست کسے
 جز پر تو حسنش کہ بدل می بینم خورشید در آئینہ ندیدست کسے
 اسکندر

ای دل ز شراب وصل بیوش مشو وز بادہ قرب مست و مدہوش مشو
 ہر خیزد دوست بیشتر بنی ناز در عرض نیاز کوش و خاموش مشو

صدر

آن نیست رہ وصل کہ انکاشتہ ایم و آن نیست جہان جاں کہ پنداشتہ ایم
 آن شمع کہ خور و خضر از و آب لقا در خانہ ماست لکن اینپاشتہ ایم

قاضی عبداللہ

در مملکت وجود فرماں آرست دریاں لے بے سرو ساماں از تبت
مارا بدوائی درد دل کار نیست دل از تو و درد از تو و دریاں از تبت

غزیکاشی

ایدوست میان با جدائی تاکے چوں امن تو ام ایں من مائی تاکے
با غیرت تو مجال غیر تو نہ ماند پس در نظر ایں غیر نمائی تاکے

فائض

فائض سخن راست ز بابا و رکن مرگان بندامت گناہی تر کن
پروانہ شبی بخواب ما آمدہ گفت شب رفتہ چہ مردہ چراغی بر کن

متین اصفهانی

بگذار طلب به تخت شاهی نشین   در سایه رحمت الهی به نشین
خلوت بنود گوشه نشینی تنها   بخود شود هر کجا که خواهی نشین

نامی

در مذهب باجمله یکساں می باش   در دایره کفر با یماں می باش
ایست طیر تو عشق جانانه ما   ز نار بگردن و مسلمان می باش

شیخ نظام الدین کنجوی

که دیده بدیدن جمال تو خوشست   گاه بی ل مسکین بخیاں تو خوشست
هیچ از تو بحر فراق تو ناخوشست   آن نیز بامید وصال تو خوشست

ملاحیانی کیلانی

با آه خوشم که آشنای دل هست   بانا که آنهم از برای دل هست
با گفت و شنید درد و غم نیز خوشم   کاں که نه حدیث ما برای دل هست

حضرت شاه نعمت اللہ

چوں یوسف باغ در چین می آید   بوی ز زلینجا سوسے من می آید
یعقوب دلم نعره زناں می گوید   فریاد که بوی پیرهن می آید

ابوالقوارس شاه شجاع مقصری

جاں در طلب وصل تو شیدا می شد   دل در خم کیسوی تو سودا می شد
اند طلب صال تو گرد جہاں   بیچاره دلم گشت و هر جایی شد

سلطان یارید

از واقعه ترا خبر خواهم کرد و آن ابد و حرف مختصر خواهم کرد
با عشق تو در خاک فرو خواهم شد با شوق تو سر ز خاک خواهم کرد

عبدالرحیم خان خاں

دل حسیت که در سر وفایت نشود جان کسیت که کیسه جفایت نشود
برگردم از آن دس که بغارت نبرم بیزارم از آن جان که فدایت نشود

عبدالرحیم خان خاں

میرفت وز دیده اشکباران میکرد گریان گریان و دایه یاران میکرد
آنجا ز وصال مرده راجان میداد اینجا ز فراق زنده بیجان میکرد

علی قلی خان والہ

چشمان تو ترک می پرستی نکنند اندیشہ زخوں زری دوستی نکنند
کو تا ہے زلف از خدا خواستہ تا اہل ہوس دراز دوستی نکنند

علی قلی خان والہ

چہمت بفسوں شکار ما خواہد کرد بسمل نہیکے ہزار ما خواہد کرد
اروی تو خوں عالمی خواہد ریخت ایں تیغ برہنہ کار ما خواہد کرد

بیرم خان خاناناں

تا کی صنمایار تو اغیار شود در بند جدائی چو من زار شود
ہر کس کہ مرا از تو جدائی خواہد یارب یہ بلائی بد گر مآر شود

قزلباش خاں مرحوم

در محفل ناز یار با منتظرانند در باغ گل و هنر ار با منتظرانند
ای در دبدار دست از پایی آید در کوچه یار خار با منتظرانند

فریدالدین احوال سفرانی

دل را به کرشمه چشم او نبده کند جان الب او عاشق یک خنده کند
این طرزه که هر کراکشد از غمزه باز شن سبکی بوسه ز لب نبده کند

ملاحسین نودی

در صفحه دهر آیت عشق نماند در سیج زبان شکایت عشق نماند
تا گرم کند نسوده را بدمی یک سوخته در ولایت عشق نماند

ملا حسین ندوی

آز اکمال سرفرازے دادند ویں ابو فور مال بازی دادند

مارا کہ بدریوزہ دیدار شدیم عاشق کردند و بے نیازی آوند

محمد قلی سلیم

صبح ست و نوای طبلے می آید زان طره نسیم سنبله می آید

ہمچو قرہ درویدہ ماجا دارد خاری کہ از و بوی گلی می آید

مولانا اتونی

ز اہد غم زمانہ محسرون فگا ما از غم یار این چنین زار و زار

شک نیست کہ ہر دورا کشد آخر کا اورا غم روزگار و مارا غم یار

ملاک قی

مایم دلی و سوز آں مایہ ناز چشمی گریاں و شعلہ آہ و نیاز
یک قطرہ خون اینہمہ درد و مشتہ خاشاک ایں ہمہ سوز و گداز

کمال الدین اسماعیل

گر جاں خواہد ز من ہمہ جان ہمیشہ در عمر گرامی طلبد آں ہمیشہ
چیزیکہ جهان من نخواہد شدن آں بہ کہ بدست خود بد آں ہمیشہ

مجنوب

روزیکہ سبے پرش ایں دلش جانی کہ تو دادہ کنم تحفہ خویش
شاہے کہ بکلب گدائے گذر از مال خودش حاضر آرندهش

عطار

گر قلب نبرد بایدت اینک دل در عاشق فرد بایدت اینک دل
 گر کعبه شوق بایدت اینک جان در قبه درو بایدت اینک دل

عطار

جانا نظری بر دل درویشم یا چاره جان چاره اندیشم کن
 ای میدانم که خاک می بایشد گر خاک کنی خاک و خوشم کن

شیخ مغربی

ای مهر رخ تو مهر خبینه دل گنجی ست نهان عشق تو دیرینه دل
 جز عشق تو نیست یار دیرینه جا جز درد تو نیست یار دیرینه دل

حکیم سنائی

دل سوختہ جمال اومی بنیم   جان شفیثہ وصال اومی بنیم
چنداں کہ دین ارہ برمی گروم   نقصان خود و کمال اومی بنیم

شیخ سعدی شیرازی

آن دست کہ دیدنش بیار آید شتم   بے دیدنش از گریہ نیاساید شتم
مارا ز برائے دیدنش باید شتم   در دوست نہ بنیم کچہ کار آید شتم

شیخ سعدی شیرازی

کردیم بے جام لب لب خالی   تابو کہ نہیم لب براں لب خالی
تریدہ ازینیم کہ ناگاہ زجاں   بی وصل لببت کنیم قالب خالی

جمال الدین عبدالرزاق

بی دیدن دست دیدگان را چکنم چون نیت امید وصل جان را چکنم
جانم ز برائے وصل آدمی نابست بی جان جہاں جان جہاں را چکنم

لطف علی بیگ سامی حرس

کہ بخود و کہ خراب کہ مست دلم کہ بیدہ گرد و گاہ پابست دلم
آں وز کہ ہر کس ز کسے داوڑند فریاد ز نم کہ داد از دست دلم

عین القضاہ ہمدانی

از دامن دست دست کوتاہ کن و ریزند بر جگر ت آہ کن
یک لخطہ زیاد دست فافل^{نشین} او خواہ ز تو یا دکن خواہ کن

امیر خسرو دہلوی

از عشق کہ کردای دل ابد تو به تاسمن کنم از جمال آں مہ تو بہ
شب تیرہ می روشن مخلص صل او حاضر من عاشق و آنکہ تو بہ

شیخ عماد الدین فضل اللہ

در حضرت دوست تحفہ جان ببری دردت چو دہند نام درمان ببری
بیدار در دوست نالاشتی خاموش کہ عرض رومندان ببری

میر شوقی زیدی

شوقی غم عشق دلستانی دای گریہ شدی غم جوانی داری
شمشیر کشیدہ قصد جانہا دارد خود را بر ساں تو نیز جانی داری

حاجی محمد جان وردی

خوشنود بمرده وصالم کردی   ناآمده شتاقِ جامِ کردی
وَلِ چو توی مر نیاید باور   دیوانه سودای خیالم کردی

مولانا ایزدی بزمی

ای ساقی بادِ محبتِ جامے   وی قاصدِ غمزه نهانِ پیامے
تا کی ہدفِ تیرِ تغافلِ باشم   قہری لطفی تبسمی دشنامے

طالب آملی

برقِ نفسمِ خرمینِ افلاکِ بسوخت   اشکمِ دامانِ لاله در خاکِ بست
سرزورِ دمِ آہے کز گرمیِ آں   کیفیتِ بادِ درِ گرگِ تاکِ بست

طالب آملی

در سینه نفس یوسف ندان غمست در دیده نگاه پیر کنعان غمست
 اینک چوں لاله در بیابانِ لم هر پارہ دل بر سر پریکان غمست

طالب آملی

شبهه کج بزم دوست پیما نه کشم وز روزن سینه آه متانہ کشم
 تا شمع خش غیر نہ بسیند ہرم خاکستر دل بحشم پروا نہ کشم

طالب آملی

در وادی عشق مست و محنوں میڑ ہر گام بصد و جلہ و جیوں میڑو
 ایں باد یہ را نشاں پائے بنود منزل منزل بر اثر خوں میڑو

طالب آملی

عاشق لب و لب بعیش خندان کند سوز و زلال و یاد نسیان کند
صد گلشن اگر به تحفه آرند برش غیر از گل اشک خود بدامان کند

طالب آملی

آنم که زیاں گر طلبم سود شود بر شعله اگر دایم دود شود
گر مرهم داغ خود به دریا فکنم بایه بیه آب نمک سود شود

طالب آملی

در گریه نمک سود کنم پاره دل الماس بروں و همزه فواره دل
زاں گونه سیه دلم که گریه کار افتد در دیده کشم سرمه نظاره دل

گرامی پنجابی

ماز فرسج گلشن لاہوتیسم   اقادہ بدام فتنہ ناسوتیم
نے عقل نہ عشق نے تصرف نہ اثر   پیچیدہ نجویش مردہ درتاہوتیم

آزاد بلگرامی

اے گل ہر چید خالی از رنگ   آخر تو ہماں غنچہ دلتنگ نہ
اے شیشہ مزین لاف نزاکت امروز   انصاف کن آخر تو ہماں سنگ نہ

آزاد بلگرامی

عشق است کہ ہموارہ نمایاں ماند   باوصف ہزار جامہ عریاں ماند
پوشید ان عشق نیست در دل نمکن   بر تخت جلوس شام پہاں ماند

درد

هر خند نشد دل ز حقیقت آگاه پای طلبش هست همان بر سر
یارب تو ز خود نشان بی نیازی ما ئیم و همین نام تو الله است

درد

کیفیت چشم تو بخاطر جا کرد مستغنیم از کشمش صهب کرد
بر دل چون نظر فدا از خود رفتم این شیشه مگر نشاء ی پیدا کرد

درد

ای درد چگویم ار چه گویم باتو خود خیم برم خبر چگویم باتو
او باطن محض گشته از فراط حشو ظاهر تر ازین دگر چگویم باتو

درد

آس جلوه که از طاق مشغورم افکند
 بر خرمن هوش برق طورم افکند
 تا پرده راز اقربت نه درد نزدیک شد آنقدر که دورم افکند

درد

درد آنکه از گرمی صدف محفل بود روزی دوسه زین پیش و نیزل بود
 رو بر سر تیش بجان آگاه کین مشت غبار و زمانی دل بود

درد

آس جلوه بیدیه یار خواهد گردید رازش همه آشکار خواهد گردید
 مآیسه ایم و خود پرست نگا ناچار باد و چار خواهد گردید

درو

جاہل طبیم گرچہ باغِ فانیسم   طفلیم ہنوز گو مٹول خوانیم
حرفی از ماد گر نباید پرسید   امید اینم انچہ مامی اینم

درو

امروز کہ واکرد زرخ یا نقاب   در پردہ بے پردگی آمد بجا
از ہجر و وصال او چکویم کہ مرا   در یاد مرثت و مرثت خالی چو بجا

درو

گرم سفرم ز منزلی می گویم   افسانہ شوق محلے می گویم
ایں قافلہ مست می بیدی و   بانگ جرسم در دلی می گویم

درد

فریاد که حسن بی حجاب اورا در پرده نهفت پرده کوری
صد جلوه نمود یار و مایه خیراں افسوس نداشتیم چشم مینا

درد

ای آنکه همیشه در خیال اوئی یا طالب دولت وصال اوئی
از خود طلب آں همه کمال اورا چو آئینه منظر جمال اوئی

درد

هر چند که صافیم که دلت آئیم محویم ولی هماں پریشان نظم
یعنی که بغفلت کده خلق ایی و چو آئینه چشم از و مایه خیریم

درو

که زنگ طرب بخاطر آینه توست که گرد ملال سر سبز بختیست
حیرت زده طلسم هستی شده ایم کاین بحر چه موجها را بگنجیست

درو

دریغ و بلا قدم به ماتم نه زنی آئین رضا و صبر بر هم نه زنی
روشن ز تو بزم بندگی چون شمع ^{شست} هر خد که سوزند ترا دم نه زنی

درو

تا چند ز فوت مدعا رنجیدن دکان هوس نه چهل بر خود چیدن
تا چشم کشاده است چون آینه آید هرا آنچه باید دیدن

درو

آنم که کشاید درخش غفار آید همه اسرار بهاں در اظهار
از راه معیتی که دارد با ما مار از جمال اوست چشم دیدار

درو

شو عاشق و در خود طلبی پید کن یعنی پی وصلش سبب پید کن
خورشید ندارد ز کسے جلوه دروغ اسی دَرّه بر و تاب بے پید کن

درو

در عشق نه مرد خود پرستی باید وارسته ز خویش دل بدستی باید
ای آنکه پُری ز باد دعوی چو بآ البته ترا بخود شکستی باید

درد

اکنون من این گوشه زندان جو آباد کنم خانه ویران جنوں
سودامی کسی نبود زین شیرا شد زلف توام سلسله جنبان جو

درد

گرداعیه محیط دارد سیلت خار و خس این دست نگیرد
چون قلیه نما اگر چه گردانندت باید که بسوے یار باشد سیلت

درد

ای درد اگر ز آل و فرعت بخت دریاب که تفصیل باجمال است
در آدم بود دریاتش نهال در تخم چنانکه برگ و برستراست

درو

از عقل بیدان جنون باید تا   وز عرصه و هم خود برون باید تا
عمریت که از خویش جدا می تانم   هر چند ندانم اینکه چوں باید تا

درو

ای دردنیایی تو صبوری از وی   بعد است بقرب هم ضروری از وی
دنیا چه و عقبی چه و توئی بجران است   انجا هم اگر توئی تو دوری از وی

درو

از بس ز جدائی کسا سوخته ام   خرمن خرمن ز حسرت اندوخته ام
یاد ایام فرستد منظر است   چوں سوزن چشم بر قفا دوخته ام

درو

اسرار نہاں کہ در بیاں می آرم شمع است کہ در بزم جہاں نمی
ای در چو شعلہ جملہ نوری باشد من سوز دلے کہ بر زباں می آرم

درو

عشق است کہ دارد ہمہ جادو سی کردست گذر آسمان نیز بے
ایں شکل ہلال نیست پیدا چرخ ناخن بدل پہرزد حسن کے

مومن دہلوی

عشقی خواہم کہ جادو دانی باشد یا سے خواہم کہ کامرانی باشد
عمری خواہم کہ بدتر از مرگ بو مرگی خواہم کہ زندگانی باشد

مومنِ ہلوی

یارب نظری بحشیم خونبار کن   رحمی بدل سوختہ زارم کن
گرد خور آتشم بدوزخ بسیار   یک شعلہ ز برق طور در کارم کن

مومنِ ہلوی

امروز کہ از خاک سری برزده ام   لرزان لرزاں قدم مجھ برزده ام
بر سر زدنم رواند اے یارب   دستی کہ بدامان پیمیزدہ ام

مولوی یوسف علی

دارم ستری شگفت در پردہ دل   حاشا کہ شود ساء و ارضش حامل
اظهار بود قاتل و اخواہ ملک   گویم مشکل و گرنہ گویم مشکل

کوکب کشمیری

مارا بنود دلی کہ کار آید ازو جز ناله کہ دردی ہزار آید ازو

چنداں گریم کہ کوچہا گل گردد فی روید و ناہا زار آید ازو

نامی بھکری

در عشق خدا مشق جنوں باید کرد جاں را بطریق رہنمون باید کرد

چون شیشہ تمام پر زخوں باید شد و آنکہ زرہ دیدہ بروں باید کرد

باتو لکھنوی

بیاریم آہ بی شفا افتادہ است در دین زار بے دوا افتادہ است

گزشتہ زمن مرا گذارید بین کار میں جستہ با خدا افتادہ است

شاقب کاکوری

من در لبش بهر دریو ستم از دست کسی ندا و مطلب دتم
یک جذبه زد دست کار من که تمام الفت شد که ز منت رستم

شنائی کشمیری

ز اس سب ام شور غوغا شدنی ست زان زلف دراز فتنه برپا شدنی ست
از قامت او قیامت در عالم امروز اگر نه گشت فدا شدنی ست

حافظ جالندهری

جانان و مرنوع دیدنی هست بیا احوال لم شنیدنی هست بیا
ای داده رخ تو آب و رنگ گل را زنگ رخ ما پریدنی هست بیا

عیشی لکهنوی

عیشی شکیب این همه بیابانی صیت   بگریستی آنچنان که دشمن بگریست
گویند که بعد مرگ امید وصل است   چند با امید مرگ هم باید زیست

باشم کشمیری

مایم که در شعله شیمین کردیم   آتشکده را خیال گلشن کردیم
برویم خیال دوست همراه بجاک   شمع بیزار خویش روشن کردیم

واقف دهلوی

تا هست ز دل اثر تمنایم هست   تا هست نظر ذوق تماشا هم هست
ناصح این پند و نبذ سودی نکند   بگذارد که تا سرست سودا هم هست

واقف ہلوی

دریاب کہ موسم جوانی بگذشت بشتاب کہ وقت کامرانی بگذشت
ای شوخ بیا بگذرازیں جو روبا زاپش کہ بشنوی فلانی بگذشت

ڈاکٹر محمد اقبال

دلانا رانی پروانہ تاکے نگیری شیوہ مردانہ تاکے
یکے خود را بسوز خوشیتن سوز طواف آتش بیگانہ تاکے

ڈاکٹر محمد اقبال

تنے پیدا کر ازشت غبار تنے محکم تراز سنگیں حصار
درونِ اودل دردِ آشنا چو جوئے درکنار کوہسار

ڈاکٹر محمد اقبال

شنیدم در عدم پروانہ می گفت دے از زندگی تاب و تبمخش
پریشاں کن سحر خاک ترم را لیکن سوز و ساز یک شبمخش

ڈاکٹر محمد اقبال

سحر در شاخاے بوستانے چہ خوش می گفت مرغ نغمہ خوانے
بر آور ہر چہ اندر سینہ داری سروے، نالہ آہے فغانے

ڈاکٹر محمد اقبال

چو ذوق نغمہ ام در جلوت آرد قیامت افکنم در محفل خویش
چو می خواہم دے خلوت بگیرم جہاں را گم کنم اندر دل خویش

ڈاکٹر محمد اقبال

چہ می پرسی میانِ سینہ دلِ چیت خرد چوں سو پیدا کرد دل شد
دل از ذوقِ تیشِ دل بویدن چو یک دم از تیشِ افتاد گل شد

ڈاکٹر محمد اقبال

خرد گفت۔ او بچشم اندر نگنجد نگاہِ شوق در امید و بیم است
نمیکرد و کہن انسانہ طور کہ در ہر دل تمنائے کلیم است

ڈاکٹر محمد اقبال

کنشت و مسجد و بت خانہ و دُ خراںِ مِشت گلے پیدا نکردی
ز حکمِ غیر نتواں جز بدلِ ست تو اے غافلِ لے پیدا نکردی

ڈاکٹر محمد اقبال

گدائے جلوہ رفتی بر سرِ طور کہ جانِ تو ز خود نامِ مرتے
قدم در جستجوی آدمِ زن خدا ہم در تلاشِ آدمِ مرتے

ڈاکٹر محمد اقبال

ز رازی معنی قرآنِ چہ پری ضمیرِ آبا یاشِ دلیل است
خرد آتشِ فروزہ، دلِ بسوز، ہمیں تفسیرِ نرود و خلیل است

ڈاکٹر محمد اقبال

من از بود و نبودِ خود خمو شم اگر گویم کہ ہستم خود پرستم
ولیکن ایں نوائے سادہ کیست؟ کسے در سینہ می گوید کہ ہستم

ڈاکٹر محمد اقبال

تو اے شیخ حرم شاید ندانی جہانِ عشق را ہم محشر ہے بہت
گناہ و نامہ و میزاں ندارد نہ اور اسلے نے کافر ہے بہت

ڈاکٹر محمد اقبال

کرا جوئی چرا در پیچ و تاب؟ کہ او پیدا است تو زیر نقابی
تلاش او کنی جز خود نہ بینی تلاش خود کنی جز او نیابی

ڈاکٹر محمد اقبال

چہ پر سی از کجا ہم پستیم بخود پیچیدہ ام تازہ است من
دریں دریا چون موج بقرارم اگر بر خود نہ پیچم پست من

ڈاکٹر محمد اقبال

بیا اے عشق، اے رمزدل، بیا اے کشتِ اے حال
کہن گشتند این خاکی نہادں و گر آدم بن کن انگیل ما

سخن خاموشی

بهائی آملی

آنخس که بدم گفت بی اوست و آنخس که مرا گفت نکو خود نیست
حال مستکلم از کلاش سپیدیت از کوزه همان دس ترا دو که دراو

خواجہ عبداللہ انصاری

اندر رو دین تصرف آفاکن چشم بد خود به عیب کس باز کن
بتر دل هر بنده خدامی داند خود را تو در این میانه انباز کن

رضی ایتمانی

از دوری راه تا به کے آہنی از رہ رو رہن طلب آہنی
یارب باچہ شود کہ بر سرتی خویا یک گام نہی وقصہ کوتاہ کنی

شیخ سعدی

آنکس کہ خطای خویش منید کہ روا تقریر کن صواب نزدش کہ خطا
آز و نمایدش کہ در طینت است آئینہ کج جمال نماید راست

بابا اہل کوہی

کم گوی و بجز مصلحت خویش گوی چیزیکہ نہ پرند تو خود پیش گوی
گوش تو دوا داند و زبان تو یکے یعنی کہ دو بشنو و یکی پیش گوی

بابا اعلیٰ کوہی

آنانکہ مقیم حضرت جانان اند یادش چو کند بزباں کمزرنند
وانانکہ مثال نالے بانسانند دور اند از وازاں بہ بخش خوانند

بابا اعلیٰ کوہی

بادل گفتم کہ اے دلِ عربہ جو صرف سخن باش سخن کمتر گوئی
خواہے کہ ترا آب بیاید و جو بادوست نشین و نیکی دشمن گوئی

عین القضاۃ ہمدانی

بستر دنی است آنچہ ننگاشته ایم افکندنی است آنچہ بفرشته ایم
سودا بودہ است آنچہ پنداشتیم در دوا کہ بہ ہرزہ عمر گزاشتیم

سحابی استرآبادی

آنرا که شراب معرفت نوش کنند از هر چه بخواهدست فراموش کنند
آنرا که زبان دهند دیده دهند و آنرا که دهند دیده خاموش کنند

سحابی استرآبادی

عاقل که سلامت است خوش جان^{تنش} ای هیچ سخن رنجبه شدن نیست فاش
گردانگفت آن سخن پندی بو و نادان گفت خود چه باشدش

سحابی استرآبادی

هزل است و فسانه تراقدشکن جز آنکه ضرورت است آنرا گفتن
در خلق نفاق و شر و غوغاوتن ز آنست که از اندازه بر نرفت سخن

سحابی استرآبادی

یک کس که از و بوی جود آید نیست یک حرف که از روی شهود آید نیست

هر چند در اوضاع جهان می نگرم چیزی که با و دلم فرو آید نیست

خاک شیرازی

چند س پے علم و مذمت کیش شدم یک چند و گر طالب روش شدم

دیدم که دل است مبداء هر فیضی برگشتم و طالب دل خوش شدم

احمد با تفتا صفهانی

بس مرد که لاف میزد از مردی خویش در پرده زنی دیدم از و مردی

انبای زمانه دیدم اغلب با تفت مردند ولی بال ب با سبلیت ویش

فیاضی لاهی

اسرارِ نہاں فاش نہاید گفتن   جز حیرتِ سامعِ نفراید گفتن
ہر خند کہ آئینہ جہانست عکس   یک آئینہ را عکس نشاید گفتن

حکیم سنائی

از خلقِ زراہ تیر ہوشی نہی   و ز خود زراہ سخن فروشی نہی
زیں ہر دو بدیں و دگر کوشی رہی   از خلق و ز خود جز بجموشی نہی

حکیم سنائی

در صورتِ ہر بہتِ چرائی بدہوش   در حسرتِ ہر نیستِ چرائی بخروش
ایں ہر دو یکی کن و بخور ہمچو نوش   پس لب بہ کلوخ مالِ بیشین خاش

میرزا مهدی عالی

شاد از سخن آدمی و غمناک شود پید از سخن جوهر ادراک شود
کافر که نمی شود بصد دریا پاک بحرف و سخن به یک سخن پاک شود

قتالی خوازمی

از دفر عشق راه میخوان و گوی مرکبے این طائفه میر و گوی
خواهی که دل و دیں سلامت یی می بین و مکن ظاهر و میدان و گوی

محمد صوفی

صوفی! زاهدی تنگ حوصله است از صحبت ما دور بصد مرحله است
معنی بلند گوش و شنید است بآنکه دراز گوش این فایده است

رنسیع و اعط

کم گو که سخن بود چو در مکنون گردد ز کمی قیمت این را فرو
تنگی ز دهن از آں پسندیده بو تا حرف از آں شمرده آید بر

مومن یزدی

مومن به بدی نیست کسے مانند و س طرفه که خلق نیک می خوانند
یکچند چنان بدی که خود میانی یکچند چنان باش که میدانند

امیر خسرو

خواهی ز وصال شادمان دارم خواهی ز فراق در فغان دارم
من هیچ نگویم که چنان دارم ز انسان که تو خواهی آنچنان دارم

خواجہ الہ الدین محمد ترکہ

سلطانی و گیر و دار عالم اہل است و گیسب در نگار عالم اہل است
ز بہار کہ فکر کار عالم بخشی عالم اہل است و کار عالم اہل است

طہیر فاریابی

وی شب خردم نصیحتی نہاں گفت در گوش دلم گفت و دلم با جان گفت
با کس غم دل گوی زیر کہ نماید یک دوست کہ با او غم دل توان گفت

علی خرمین

در کشن دہر محرم راز نبود در بزم زمانہ نفیر و آواز نبود
تنہا نتوان ز فرمہ پردازی کرد بستیم ز بان کسی ہم آواز نبود

مرزا جلال الدین حسین صلیبی شهبازی

ای نخت اگر مرا گل از عید دید یک صبح وصال از شب امید دید
گیرم ز رخس ز خیره کز پس مرگ تا حشر بخاکم همه خورشید دید

مومن الدوله اتحق خان

ای دل به شد از تا شربت نبرد ای دیده بگهدار که آبت نبرد
آس بنده نواز وعده دارد آ^{مشب} ای نخت خدا کند که خوابت نبرد

حکیم کنائی کاشمی

مردم که ز یکدگر جگر ریش ترازد جمعی پست بر جماعتی پیشتر اند
در غربت مرگ بیم تنهایی نیست یاران غریز آس طرف بیشتر اند

حکیم کنائی کاشی سج

ایں زمره ناخلف که از بوالبشند بیگانه چرا به یکدگر می نگرند
گر آدمیاں تمام از یک پدند پس هر چه این قدرز خود بخیراند

امیر محمد یوسف شاری بهراتی

ایدل شتم و شمت سلطان گذرد روز و شب در ویش پریشان گذرد
می نوش غمیں مشو کہ ہر کار کہست آساں گیری بخوش آساں گذرد

شیخ نظام الدین گنجوی

رفتہ بسر گور شہنشاہ میں شہ دست بروں کرد میں اودن
گفتا کہ ازیں سخا و تم عیب مکن کردار فنا ہمیں رسیدست میں

حاجی محمد جان قسری

آز رده دلم ز صحبت خلق بے جز تنهایی دلم ندارد و هست
همای نفسان یک نفسم گزاید شاید که بکام دل بر آرم نفس

درد

که ناله دل مرا صدای چنگ گاهی دلم از نوای نی بخت گشت
از نغمه شکر و شکوه ام نیست گریز تا آن نفس هست همراهنی گشت

درد

ربطی تو هر گدا و شاه دارد گر حال خوشی و گرتباهی دارد
یعنی که بسان پاهای تسبیح هر دل در خود نهفته راسخ دارد

درد

ای کرده خراب عمر چون چرا عارف نه شدی اگر چه گشتی ملّا
از مابخر اقبال نه بینی گلے هر چند که ایراد نمائی برا

درد

زندان به عمر هسته آماده کند تا پرورش خاطر آزاده کند
خالی ز خیالاتِ دو عالم باشد پیمانه زندگی پر از باده کند

آزوال و ترک واپس

مولانا جلال الدین رومی

یک دم غم جاں بخور غم نایتا کے در پرورشِ ایں تنِ نایتا کے
اندر رہِ طبلِ شکم و نائے گلو ایں رقصِ رنجِ نصرتِ نایتا کے

مولانا جلال الدین رومی

مارا سگِ نفسِ از پئے حرصِ ہو ہر لحظہ دو اند بد زنا کس و کس
سگِ باہر سے کنند از بد نفسی در گردن ما کردہ سگِ نفسِ مرے

مولانا جلال الدین رومی

غمہائی مانہ را چو پایانی نیست احوال جہاں اسر و سامانی نیست
چندیں غم بہبودہ بخود راہدہ کیں نائے عمر نیز چندانی نیست

مولانا جلال الدین رومی

خواہے کہ درین مانہ فردی گردی یا در رہ دیں صاحب درد گردی
این ابخبر از صحبت مردان مطلب مردی گردی چو گرد مردی گردی

فیاض لاہمی

ہر دل کہ ہوائے عالم راز کند باید گرہ علاقہ را باز کند
دام است تعلقات دنیا دنی در دام چگونہ مرغ پُر آرز کند

فیاض لایسجی

دنیا چاهست نزدانا بته طول امل است ریمان این چه
هر خند بود جامه عمر تو دراز بر قامت طول امل آید کوه

نصرت

افسوس! که آنچه برده ام با خست
بشناخته ام تمام شناخت
انداخته ام هر آنچه باید بر داشت برداشته ام هر آنچه انداخت
خست

میرزا خلیل

زردوست درین مانه پر آشوب باشد ز غم حادثه وایم منکوب
نزدیک برگ حرص ز پیران افزون گردد چو سایه رقت بغر

حسن بلوی

دایم دل خود به معصیت شاد کنی چون غم رسد تـ خدای ایاد کنی
دنیا ز تو رفته و ترا دعوی ترک کنجشک پرین را چه آزادی

حکیم سنائی

روگرد سرا پرده اسرار گردد شوخی چه کنی چوستی مرد بند
زندگی باید ز هر دو عالم شد فرو تـ امی بخورد به جای آب نان

مومن یزدی

که بته زلف همچو زنجیر شدم که از گنجے نشانه تیر شدم
آزادی هر دو کون میخواستم در بند گئے نفس و هوا پیر شدم

مون یزدی

از ره مروی به جد گیسو ازین بار سیاه است هر سوز ازین
از پهلوی مرد زن برو آورد یعنی که تہی بہ است پهلوان زن

مون یزدی

با آنکہ یکے گام بہ منزل دارم صد تخم ہوس ہنوز در گل دارم
در خاک نہ دانم کہ چہاں می گنجم بایں ہمہ آرزو کہ در دل دارم

ابراہیم از وبادی

ہر زندہ ولیکہ اوز اہل دردست دانستہ ز اسباب تعلق فرداست
ہر سیر زنی مرگ طبعی دارد مردیکہ بہ اختیار میرد مرداست

بابا فضل کوهی

باداده قناعت کن و بادادبری در بند تکلف مرو آزادبری
در به ز خودی نظر مکن غصه مخور در کم ز خودی نظر کن شادبری

بابا فضل کوهی

رو دیده بدوز تا دلت دیده شود زان دیده جهانی دگرت دیده شود
گر تو ز سر پسند خود بر خیزی احوال تو سر پسندیده شود

شیخ عطار

خود را چو خواب خورمیداری یا پس چه تو چه شور در پرده راز
آخرز وجود خوشتر شمرستی معشوق تو بیدار و تو خوش تختبنا

شیخ عطار

نہ در رہ اقرار قرای داری نہ در صف انکار کنای داری
می پنداری کہ کار تو سرسری است کوتہ نظر ادرا از کای داری

میر محمد باقر اشراق

اشراق غمیں دل از بتاں شاکن بت خانہ زنگ کعبہ آبادکن
ایں دیر فنا را سر آبادی نیست اندر رہیل خانہ بنیادکن

جامی

یارب! زد و کون بے نیازم گردا و زافس فقر سرفرازم گرداں
در راہ طلب محرم رازم گردا زان رہ کہ نہ سوی تست بازم گرداں

جامی

در راه اگر تو خود فروخته پیچے در طاعت و بندگی کوئی
تا کبر و حسد ز سینہ بیرون کنی گر خرقہ بایزید پوشی ہیچے

رفیع واعظ

اے آنکہ تمام آرزو و ہوسِ طفلی مستی مُخبطی خود چہ کسی
گفتی کہ بہ پیری چو رسم تو کہ ہم رسم کہ جوان دی بہ پیری ہی

رفیع واعظ

باخشم و شرہ ہمال تا کی باشی انبا ز سگ و شغال تا کی باشی
بانفس چہ کینی در این تن ای جا باخس در این جوال تا کی باشی

ملا منظر حسین

از حیلہ نفس اگر رہی استادی   و زکوہ ہوائے خود کنی فرمادی
آزاد نہ بختن ای مرغ از دام   از دانه اگر می گذری آزادی

خواجہ علی نعیم

در خاطر من اعیبِ بیجانیت   ز آنست که از هیچ کسم پروا نیست
از منتِ کائنات فارغ شده ام   بالاتر ازین بہت در دنیا نیست

اوحد کرمانی

اوجدا دیدی کہ ہر چہ دیدی ہیچ است   ہر چیز کہ گفتی و شنیدی ہیچ است
ستر اسر آفاق و دیدی ہیچ است   ایں ہم کہ بگوشہ خریدی ہیچ است

وشت بختیاری

بافس جها دکن شجاعت این است . برخویش امیر شوارت این است
انگشت به حرف عیب مردم گذار . منقلح خراین سعادت این است

بهائی آملی

هترازه گلے که زیبای گلزار است . گربنی گل و گربچنی خار است
از دور نظاره کن مردیش که شمع . هر خند که نور می نماید اراست

بهائی آملی

ای غم که حجاب صبر بشکافت . بنیائی ز دیده کبر تاافت
شب تیره و یار و کس مؤنسیت . ای هجر بخش که بسکیم یافت

نطقی نثیا پوری

آہنا کہ مجھ داند از دنیا ئے در عالم دل کنند ملک آرائی
عریاں بزمانرا بہ حقارت منکر در برہنگی ست تیغ را بُرائی

ابوسعید مہنہ

آتش بہ دو دست خویش در خرمن خویش خود برزده ام چہ مالم از دشمن خویش
کس دشمن من نیست منم دشمن خویش ای ای من دوست من دشمن خویش

ابوسعید مہنہ

بابامی وستی سرتقوی داریم دنیا طلبیم وسیل عقیلی داریم
کے دنیا و دیں ہر دو ہم آید است این است کہ مانہ دین دنیا داریم

عبداللہ انصاری

گرا پے شہوت و ہوا خواہی رفت از من خبرت کہ مینوا خواہی رفت
بنگر چہ کسی و از کجا آئے می داں کہ چہ می کنی کجا خواہی رفت

سجالی استرآبادی

تا بندِ طلسم آسمانی ویرا برگنج وجود کے توانی شدایی
گفتی کہ زہر و کون نو مید شدم خاموش کہ امید ہمیں است

سجالی استرآبادی

گر مردِ خیر و عاقبت میں می بو قوتِ دنیا ش قوتِ دیں میں بو
طفلی میکرد گریہ گا ہی پے کام بلغ شد و گفت آہ اگر میں بو

سجائی استرآبادی

هر خپه که هست دولت از نعمت و باریت گران چو شد برون از سخت
بسیاری مال جاه مرد آفت است ابنو هی میوه بشکند شاخ درخت

سجائی استرآبادی

در دور فلک که برون و تخت است هراوج پیچ ضعیف در تاختن است
غافل باشد که رفعت خود داند برداشتنی که بهر انداختن است

سجائی استرآبادی

ایں فرقه که محو کردگارند همه بر عرش بلوغ جای دارند همه
وین خلق که با هستی خود منورند چون طفل بر سپ فی سوا زند همه

سجالی استرآبادی

زیر مردم صد رنگ سیہ پوشی بہ زیر خلق فرومایہ فراموشی بہ
از صحبت ناتمام بے حال شا تہائی و گوشت و خاموشی بہ

نجم الدین ازی

ای دل! تو اگر ست نہی ہیار زاپش کہ بگذری جہان بیکار
کم خستہ وقت صبح کا ند پئے تست خوابی کہ قیامتش بود بیداری

میرزا محمد تقی نصیری

زابل صورت ہر آنکہ او پیش است از گردش چرخ بشیر دلش است
ہر گندم کا و بزرگتر گشتہ بقدر از گردش آسیا شکستش بش است

مُحَمَّد صَوْنِی

البیس گشته در بدی افشا بیچاره گیت بر در جانانه
گر بسندال و آشنا مانع نیست مانع شود آنرا که بود بیگانه

عماد کرمانی

با دشمن باد و دست تفصل میکن بیداد ز هر کسی تحمل می کن
غافل نشی که عالم اسباب است اسباب نگه دار و توکل می کن

قتالی خوازمی

یا قوت پیل سوری باید بود بالک و کون عور می باید بود
ایں طرزه نگر که عیب بر آدمی می باید دید و کور می باید بود

قتالی خوارمی

آنم که دل از کون مکان بکنم و ز خوان جهان به بقعه خورندم
کندم ز سر کوه قناعت سنگی آوردم و بر رخنه آزا فکندم

رضی آریمانی

تا مگلوں اشک و چهره کماهی نشود دل مشرق انوار آهی نشود
ساکت ز سرخویش که و افگردد او عارف اسرار کماهی نشود

شیخ سعدی

یاروی به کنج خلوت آو شرب و یا آتش عشق بر کن و خانه بسوز
ستوری و عاشقی بهم باید راست گر پرده نخواهی که درد دید بسوز

میر ابو طالب تشرینی

آنکس که همیشه دیده تر دارد از خرمین عمر بیشتر بردارد
از گریه ایام جوانی بگذرد باران بهار فیض دیگر دارد

بازید سبطامی

خواهی که رسی به کام بردارد و گام یک گام زد دنیا و دیگر گام ز کام
نیکو مثل ششوز پیر سبطام از دانه طمع ببر که رستی از دام

سر

باید نه کشتی ز خلق منت گفتم گر صاحب فطرتی و بهت گفتم
اینست خیال خام هرگز نه کشتی بر پرده عنکبوت صورت گفتم

سرمد

سلطان بنم و منت سلطان کیشم از بہر دناں منت دناں کیشم
 نفسم چو سگ ست و من مثال سگباز از بہر گے منت سگباز کیشم

سرمد

خواہی کہ رسی بکام تلخی نہ چشی آسودہ شوی باز دامت کبشی
 با صبر باز با قناعت خو کن از دست ہوا و ہوس در کششی

حافظ شیرازی

باشاد شوخ و شنگ و بابر بطنے کنجے و کبابے و یکے شیشے
 چوں گرم شود ز بادہ مارا رک پئے منت ز برم بیک جواز حاتم طے

ابن کین

چون خاک پای لیمان شوی آتش صحر شود به باد همه آبر و چو نشود
غلام خاطر آنم که همت عایش برین بنت انبای هر دو نشود

سعید کیلانی

آنی که سریت آسمان پای بود بر ملک جهان عدل تو سپری بود
تا هست خدا تو نیز خواهی بود زیرا که همیشه ذات با سایه بود

سعید کیلانی

بر خود در مدح و ذم نمی باید زد بیرون از حد قدم نمی باید زد
عالم همه آتش نشین از می است می باید دید و دم نمی باید زد

هدی اصفهانی

با حکم قضاستیزه نتوان کردن با دست علاج نیزه نتوان کردن
تدبیر کجا علاج تفتیدیر کند آهمن با موم ریزه نتوان کردن

نسخ

در میکه ده هر که ستم ساقی از دست قبح بگیرد ستم ساقی
دی ساغری شکست او من امروز خم بر سر محاسب شکست ستم ساقی

عمر خیام

بیگانه اگر وفا کند خویش من است در خویش خفا کند بداندیش من است
گر ز هر موافقت کند تریاکت در نوش مخالفت کند نش من است

مزا سید حکیم

دنیا دوسه روزا گرچه آسان است مفر و مشو که تا توئی آن است
چون آهوی رم خورده که واپس رویش نبودش گریزان است

شاه ولایت الله

آخر فلک از تو آنچه هست گیرد هشیار بزی مبادست گردد
هر سود و زیان دست خود بایست لی دست تو نیست آنکه دست گیرد

جهانگیر بادشاه

هر کس به ضمیر خود صفا خواهد داد آئینه خویش را جلا خواهد داد
هر جا که شکسته بود دستش گیر بشو که همی کاسه صفا خواهد داد

سلطان علاء الدین سلجوقی

ممشو قد ز هر رخ همیداشت امید کان خوبی و این عشق بماند جاوید
از گردش چرخ و سیر راه گردان آوردی سیاه کرد من موی سفید

قابوس دکنگیر

چون پیر شدی کار جوان نتوان کرد پیری ته کافری نهان نتوان کرد
در ظلمت شب هر آنچه کردی کردی در روشنی روز بهمان نتوان کرد

یحیی منشای پوری

ظالم که کباب از دل درویش خورد چون دزد کرد ز پهلوی خویش خورد
دنیا عمل است هر که او پیش خورد خوار فراید تب آ در پیش خورد

میر باقر داماد

از خوان فلک و صر جوی شبنم
انگشت عسل نخواہ دو صد شبنم
از نعت الوان شہان دست بدآ خون ل صد ہزار درویش مخور

علی خریں

ای سوختہ جاں سپند یاد تو بخیر وی درد کش تزنند یاد تو بخیر
آوارہ کیستی کجائی چونے آہ ایدل مستمند یاد تو بخیر

علی خریں

بخرید کیے خواجہ غلامی بہوں پرسید ازاں بندہ پاکیزہ نفس
کائی بچہ کار تا ہمانت سپرم گنقش کہ ہمیں بجا آزاد می ہوں

ملاحسن زیدی

دارم سخنن یا دز فیشا غورس گویم تو گرز آنکه بمن آری جس
از خلق کج چهار کس رنجه مشو بیام و غریب روزه دار و مفلس

شیخ نجم الدین کبری^۱

دنیا طلبان ز حرص مستند همه موسی کش و گو ساله پرتند همه
هر عهد که با خدای بستند همه از بهر دست ز شکستند همه

عبیدزاکانی

بادر دسرم زین ل سودا پیشه کورا نبود بخر تمنا پیشه
پیرانه سرش از روی نایبیت فریاد ازین پیر کربز ناپیش

حکیم مغفور لاهی

ناداری این جهان ز دارائی به دلق نمد از اطلس دارائی به
آسود ز شغل هر دو عالم بود صدره ز سکندری و دارائی به

خواجہ حسین وی

مردی ز مقدمات واهی تاکی ذکر طرب و فکر مناهی تاکی
سودای جوانی و جوانان تا چند باموی سفید و سیاهی تاکی

ملا محمد رضا نوی جنبونی شانی

که چون خم بادده ابرم بخش آوری که چون لب توبه در خروش آوری
ایام سلامتی بهستی دادی هنگام ندانم بهوش آوری

آغا عبدالباقی ہماوندی

یارب ممنون آشنایان کنی شرمندہ این غلط نمایان کنی
ہر چیز کہ میکنی بکن امراتست محتاج بنویس گہ ایان کنی

درو

از حرص گر آتیش فشانند دل ما چوں شہ چہ عجب کہ حکم راند دل ما
اے دروہنر اسطنت مفت بو جمعیت اگر ہم رسانند دل ما

درو

بر دوش ہوا بستہ نفس محل ما حیف ست کہ سجد ہوئی رد دل ما
حل ہمو جواب گر چہ کر دیم ولے جہیج نہ داشت در گرہ مشکل ما

درد

هر چند کند زمانه کار خود را از دست مده تو اعتبار خود را
از پای قتاده چوں سایه ولے بر کس نفکند ایم بار خود را

درد

با اهل دول تندی خوید اکن در گلشن مسکنت نمو پیدا کن
تا کی ز هوا زنی بغرت آتش در خاک نشین و آبرو پیدا کن

درد

گر هست شبایم خراب شبیم در محو هنر تمام صرف عیبیم
ستار عیوب نیست جز پرده غیب مشتاق لقای پرده پوشن عیبیم

درد

هر چند هزار جلوه پیدا کردیم آخر همه را بخویش اخفا کردیم
چون کاغذ آتش زده دریا پاشید خیر که بصیغه شتم تا شاکر کردیم

درد

ناچار ایدر د در جهان بایست هر چند که شد زیست گران بایست
مردن برادر خود میسر گرفت چندی برادر دیگران بایست

درد

نیاست اگر سر نیازست اینجا جامست اگر دیده بازست اینجا
این مغل درد جای بدستی نیست هشدار که بزم امتیازست اینجا

درد

ای مرد طرب باش و خوش و آسودہ رنجی مبر از فکر جہاں بیہودہ
چند اں منما غور در افلاک و نجوم کایں گنبد در ز کسنی کشتودہ

درد

اے درد ترانہ ہمیشینی باید نے یار و ندیم نے قیری باید
اکنون کہ نشستہ دریں کلب تر چشم و دل و اشک و آستینی باید

درد

ای مرد رسیدت اگر از خلق آزا رنجی مبر از ذلت و خواری زہنا
گر بر سر تو نہنند پا مردم دہر تو از رہ انحصار سر بر پا دار

درد

تاکی بتلاش مال خواهی کوشید   باهرید و نیک و هر خواهی جوید
پوشیدن جامها مگر رشو است   اکنون از خویش چشم باید پوشید

درد

چون آمده بعالم امکاں باش   دیدی کن و بر وضع جهان خندان باش
انجای در و خود صلاهی عام است   یکچند درین خانه تو هم مهابا باش

درد

نی مال مرا باید و نی فوج و سپا   از قطع تعلقم بود حشمت و جاه
ترک اسباب به جمع اسباب   کرد دولت فقر هر گداگر و دشا

درد

در سرنہ ہوا می مال و جا ہے دارم   درد دل نہ غم ز رو سپا ہے ارم
صاحب نظرے توجہ گر بکند   چوں آئینہ چشم کینک کا ہے ارم

درد

گرم دم محتاج ز غم می گریند   ز اس بیشتر ارباب نعم می گریند
وقت ست کہ از دست زمانہ کنو   چوں بر ہما اہل کرم می گریند

درد

اسی خبیثہ اتفاق می باید کرد   بایکدگر اتفاق می باید کرد
از وہم خودی نفاق خیر و غل   از خود گذرا اتفاق می باید کرد

درو

سرسبز نگشت هیچ گردانه حرص   آواز گردید گهی خانه حرص
چون طرف شکسته باز خالی گردد   هر چند که پُر کنند پیمانۀ حرص

بنخیر بگرامی

شناخت کسی بواقعی مطلق را   این سرخ و سپید و سبز و استبرق را
بهفتاد و دو فرقه را که گوئی باطل   برحق دانی اگر تو دانی حق را

غالب ملوی

گردیدن زاهدان بحبت گستاخ   دین است و دزازی به ثمر شاخ
چون نیک نظر کنی ز روی تشبیه   ماند به بهایم و علف زار فراخ

واقفِ ہلوی

زایدِ گلگشتِ باغ می باید کرد کسبِ فرح از ایام می باید کرد
اصلاحِ فراح از ضروریات است یک تنقیہ و ملغ می باید کرد

واقفِ ہلوی

از اہلِ دول مدار چشمِ انعام جوشند اگر با توبہ گرمے تمام
در کیسہ شان غیر تہید شتی نیست بدنام خزانہ اندامچوں شمام

سید حمید امجد حید آبادی

مسک ہمہ خونِ دل صد چاک خورد یک لقمہ بصدائے غمناک خورد
بدنخت ز کسبِ مال نفعے نہ برد افمی برگنج ماند و خاک خورد

سید احمد حسین امجد حید آبادی

مسک پئے مال چوں گدائی کردد برز بہر جاں فدائی کردد
طامع ز حصول مال طمع شود چوں دانہ بیاید آسیا۔ می کردد

سید احمد حسین امجد حید آبادی

از دست بخیل زرقادان معلوم از بطن عقیقہ طفل زادن معلوم
از دوس نشان کامروائی مشکل از ناخن پاگرہ کشادن معلوم

ڈاکٹر سر محمد اقبال

جہان شست گل و دل حال است ہمیں یک قطرہ خوش شکل است
نگاہ مادو میں افتاد ورنہ جہان ہر کسے اندر دل است

ڈاکٹر محمد اقبال

سرِ کعبادہ اکیلے جسمِ خاکِ کلیسا و تستان و حرمِ خاک
ولیکن منِ ندانم گوہرِ چمِ حست نگاہم برتر از گرد وں تنمِ خاک

آزاد بلگرامی

اے دل تو دے بیا و سجاں نشہ و ز فعلِ بد خویش پشماں نشہ
واعطاشدی دشیخ شدی و قاضی ایں جملہ شدی و لئے سلاں نشہ

طاعت و وع و لطف و کرم

رضی آریتمانی

صد حیف اسی دل! که مرد ویدارنه واقف ز تجلیات اسرارنه
 قانع به بهی که دو چشمیت باز است نگر گوش صفت و لیک بیدارنه
 رفیع و اعظم

س کو بدش بیم گنبد کیا ب است گرد عوی دل کند یقین کن ا ب است
 اندک گنبد خراب سازد دل را در خانه آئینه نمی سیلاب است

اہلی شیرزی

گر در پئے قول و فعل سنجیدہ شوی در دیدہ خلق مردم دیدہ شوی
با خلق چیاں کن کہ اگر فعل ترا ہم باتو عمل کنند رنجیدہ شوی

سحابی استرآبادی

نہ ہر کہ نخوست دوست میباید بود بدرابر مغز پوست می باید بود
یعنی سہل است دست بودن با دوست با دشمن نیز دوست می باید بود

سحابی استرآبادی

خواہی کہ ترا تبہ ابرار رسد پسند کہ کس راز تو آزار رسد
از مرگ عنیدیش و غم عشق مجوز کایں ہر دو بوقت خوش ناچار رسد

سجالی اشترآبادی

کز خلق جهان همه به طاعت خیزند صد گونه عطا کنند و خیر بگیرند
چون نیک نظر کنی به مینی خرابا کار بجز به بزمشت آبی ریزند

سجالی اشترآبادی

ای بنده حرص کرده جسم و جان مغدوری اگر بخوی آزادان را
چیزیکه غنی را سوی درویش برد لطف و کرم است و تونداری آنرا

سجالی اشترآبادی

سلطانی و کبر و عجب و متسی سهل است درویشی و فقر و تنگدستی سهل است
خود را برسان سجایا جاویدانی و در هر حیتی سهل است

سجالی اشترآبادی

گفتم ہمہ بیدار دنی باید کرد   گفته کہ ز خود یاد دنی باید کرد
گفتم کہ چنان گوی سخن تا شنوم   خندید کہ فر یاد دنی باید کرد

سجالی اشترآبادی

کم کردم اگر تو جستجویم نکنی   آئینہ صفت روی بسویم نکنی
در حق خود از لطف تو گفتم بسیار   یارب یارب دروغ گویم نکنی

ابوسعید مہمند

♦ ♦ دنیا را ہے بہشت منز لگا   ایں ہر دو بہ نزد اہل معنی کا ہے
گر عاشق صادق ز ہر دو بگذر   تا دوست ترا بہ خود نماید را ہے

ناظر کا زرونی

یکچند چو ممسکاں فشر دم رہِ خلق یکچند چو مفلساں ز دم وصلہ بقیق
نکشوز کار دل بہ اینہا گری بستم کمرے تنگ پئے حدیثِ خلق

ابوسعید برغش

ای دوست از جملہ نیک بد بگشتم کافر بودم کنوں سلاں گشتم
ہر چیز کہ آں خلافِ رای تو بود گر خود ہمہ ویں است از اں گشتم

قتالی خوارمی

گر بر نفس خود امیری مردی و بر دیگرے حرف نیگیری مردی
مردی نبود قتادہ را پائی زدن گردست قتادہ بگیری مردی

ما تفت اصفہانی

ای در حرم و دیر ز تو صد آہنگ بے زنگی و جلوہ مکنی زنگ بہ زنگ
خوانند ترا مومن و ترسا شب و روز در مسجد و مکہ و کلیائے فرنگ

شیخ سعدی

نسعم کہ عیش میرود در وزوشش نالیدن درویش نداند سببش
بس آب کہ میرود بہ حیون و فوات در باد یہ تشنگاں بجاں در طلبش

شیخ سعدی

من بندہ آنم کہ دلے بر باید یا دل بکسے دہد کہ جاں آساید
آنخس کہ نہ عاشق و نہ شوق کسی در ملک خدا اگر نباشد شاید

خسرو دہلوی

نے دل پئے طمع مشوش دارم نہ سینہ ز حرص ز رپر آتش دارم
نان جو آبِ چاہ و کنبے خالی یارب کہ چہ زندگانی خوش دارم

ہدایت طبرستانی

آں دل کہ خدای را بود منزل کو زین تخم صنوبری ترا حاصل کو
گویند کہ دل سرے حق شد آری دل خانہ حق بود و لیکن دل کو

خواجہ علی نعیم

یارب بچہ تحصیل رضای تو کنم خود را بہ چہ حیلہ آشنای تو کنم
عمر ابدی بہ خضر ازانی باد من بنیواہم کہ جاں فدای تو کنم

میرا حسن خاں الفت

ناگشتہ دل شکستہ ام خلوت دوست   باغیر نہ پروا ختم از صحبت دوست
او کینفس از ہموچونی غافل نیست   من بہرچہ غافل شوم از خدمت دوست

جامی

خواہی کہ بہ صوفی گری از خود بری   باید کہ ہواد ہوس از سہر نہی
واں چنیر کہ داری بہ کف از کف نہی   صذر خم بلا خوری و از جانہ جہی

جامی

ای وای بر آنکہ دستانش برود   از پیش نظر سرور دانش برود
گفتہ کہ بر تنم رضا دہ ہیبت   چون زندہ رضا دہد کہ جانش برود

ابن مکن

خواهی که خدا کار نکوبات کند ارواح و ملائک همه رو با تو کند
با هر چه رضای او در آن نیست مکن یاراضی شو به هر چه او با تو کند

مومن نزدی

بخش مهر است و عیب ز خویش است خواهش خود را به عیب راستن است
در داد و ستد حال مه و مهر نبین مهرست تمام و ماه در کاستن است

مومن نزدی

شد عمر تمام و ناتمامیسم هنوز در دوزخ حسرتیم و خاسمیسم هنوز
عمریت که در راه طلب گام زنیم وین طرزه که درخت گامیسم هنوز

مومن یزدی

ای کز پئے کسبِ علم برپاشده تحصیل علوم را مهیاشده
از دفر عشق تا نخوانی ورقی بوجہلی اگر چه ابن سینا شده

مجدوب تبریزی

مجدوب اگر با تو کسی جنگ کند آں کن کہ خجالتش بعد زند کند
بالطف بہ اکساں بیامیز کہ آب از زمی خوش رخنہ در رنگ کند

میرزا صالح الرضوی

ہرگز نشوی در آشنائی با سست می باش بہ یک طریق از رویت
ہر چند کہ بشکندت از صافی خو چو آئینہ شکستہ بنمای درست

ابوالحسن جی

گر خاکِ دُش بہ دیدہ ترسائی درپیش رخس بہ دیدہ ترس آئی
گر غیر خیال او در آری بہ نظر در دیدہ حق بہ دیدہ ترسائی

سرمد

از بوالہوسان کام نیابی ہرگز زیں طائفہ آرام نیابی ہرگز
صد سال اگر جاں کنی ہمنچو گیس بدنام شوی۔ نام نیابی ہرگز

سرمد

چون نقشِ نگیں پئے نامی تو نہو جاں می کنی و در پئے کامی تو نہو
از خرمِ عمر خوشہ تو شہ گبیر ہنگام و رورید و خامی تو نہو

حافظ شیرازی

با مردم نیک و بد نمی باید بود در بادیه و یود و دومی باید بود
مفتون معاش خود نمی باید شد مغرور به عقل خود نمی باید بود

راقم مشهدی

ظالم که کلاه گوشه بر می شکند درویش و غنی بیکد گرمی شکند
غافل که دل نازک مظلومان است آتشیشه که کوه را گرمی شکند

شرف بخشی فیروی

چون عود نبود چوب بید آوردم روی سیاه و موی سفید آوردم
چون خود گفتمی که ناامیدی کفر است فرماں تو بردم و امید آوردم

عمر خیام

گر گوهر طاعت نسفتم هرگز و گر گنج زرخ زرفتم هرگز
نومیدنیم ز بارگاه کرمست زیرا که یکی را دونه گفتم هرگز

نواب صدیق حسن خاں

صدیق حسن بلاست سرستی تو خودنیت برابرست با هستی تو
بی نقد عمل کس نفروشد خنبت بهیهات بهیهات از تهیدستی تو

نواب صدیق حسن خاں

این دانه و کاه و آب آتش همه پوچ یعنی که تردد و معاشست همه پوچ
در دست تو اختیار کارت چو نیست فکر و اندیشه و تلاشت همه پوچ

مولانا جلال الدین رومی

فی باتودی شستنی سامان است فی بی توودی زستنی امکان است
اندیشه درین واقعه سرگردان است این واقعه نیست ربی درمان است

مولانا جلال الدین رومی

ایزد که جهانے بکف قدرت است دو چیز تراداد که آں هر دو نکو است
هم سیرت آنکه دوست داری را هم صورت آنکه کس ترا دارد و دوست

مولانا جلال الدین رومی

بسیار تراخته رواں بایشد و انگشت نمای ایں و آں بایشد
گر آدمی بساز با آدمیاں در خود ملکی با سماں بایشد

مولانا جلال الدین رومی

ز بهار گو که رهرواں نیز نیند کمال صفقان بی نشان نیز نیند
زین گونه که تو محرم اسرار نه می پنداری که دیگران نیز نیند

اوصالدین کرمانی

ای قبله هر که مقبل آمد کویت محراب دل شکستگان ابرویت
امروز کسی کز تو بگرداند روی فردا بکدام دیده بنید رویت

شیخ عماد الدین فضل الله

غم راز من و مرا گزیر از غم نیست یاران قدیم را شکست از غم نیست
غم خوی من کرده و من خوی غم به چوں من و غم و دیار و عالم نیست

قاضی میرن

آں دل کہ تو دیدہ ز غم خوش شدت وز دیدہ خوگ گرفته بیرون شدت
روزی بهوای عشق سیری می کرد یلی صفتی بید و مجنون شدت

خلیل بیگ گیلانی

ایام شباب باهوس بودم حفت فی دیدہ دیدہ بودونی گوش شفت
در خواب غرور صرف شد نقد حیات بیدار کنوں شدم کہ می بایدت

حکیم سنائی

از عهدہ عهد گریوں آیدم از ہر چہ گماں بری فزوں آیدم
سمرغ نہ کہ بے تو نام تو برند طاوس نہ کہ با تو در تو نگرند

نصیر الدین طوسی

نی هر که بود بعشق دیوانه بود   نی هر مرغی سزای این خانه بود
صد قرن بگرد که نه گردد پیدا   مردی که بفنس خویش موانه بود

بابا افضل کوہی

هر چند دل خلق نگهداری به   کس راز کم و بیش نیازاری به
چوں عالم را وفا نخواهد بودن   پس تخم جفا هر آنچه کم کاری به

بابا افضل کوہی

چو شش خصومت ست بکشی   چوں مال ملامت ست درویشی
چوں دل از خوشن و خوشن   بی خوشینی به ست و بی خوشی به

بابا اعلیٰ الدین کوہی

دراہ اگر بہ مینوائے برسی سر بر قدش نہ کہ بجائی بری
بید رواں را ازین قلمح زنجیت بادرد آتابہ دوائی بری

باقی نمانی

اے خواجہ اگر چہ مال دنیا طلبی رزق تو مقدرست بجا طلبی
ہیچ از تو خدا طاعت فردا طلبد کامروز از روزی فردا طلبی

غالب

غالب بہ سخن گرچہ کست ہم نرست از نشاء ہوش ہمیت اندر نرست
می خواہی و مفت و نغز و انگہ بسا این بادہ فروش ساتقے کو نرست

واقف دهلوی

فردا که باطل زهد جنت بخشند در جائزه نامی و نوش و نعمت بخشند
ما بے عملان نیز امید می داریم شاید که مرا آبه حسرت بخشند

واقف دهلوی

از سلسله بی سرو پایان تو ایم از حلقه بی برگ و نوایان تو ایم
ما را محروم برگردان زورت شیا شد ما گدایان تو ایم

واقف دهلوی

فارغ ز غم بوده و نابوده نشی این زین صرخ آفت اندوده نشی
تدبیر تو شد بلامی جانست عاقل خود را بنجد اگزار و آسوده نشی

جوانی پیری و حیات و ممات

سحابی استرآبادی

من باغِ جهانِ افسی دیدم بس   مرغش ز هوا و هو سی دیدم بس
از صبح وجود تا شب با نگاهِ عدم   چون چشم کشودم نفسی دیدم بس

عمر خیام

از تن چو رود روانِ پاکِ من تو   خسته و دهنده بر مغاکِ من تو
و آنگاه برای خشتِ گورِ دگران   در کالبدِ کشنده خاکِ من تو

عمر خیام

این ابل قبور خاک گشتند و غبار هر ذره ز هر ذره گرفتند کنایه
آه این چه شرابیت که تازو شمای بنمود شده و بخیر اندازیم کلام

عمر خیام

دنیا بباد رانده گیر آتش چه دین نامه عمر خوانده گیر آتش چه
گیرم که بجام دل باندی صلال صد سال دگر بمانده گیر آتش چه

شیخ منعمی تبریزی

رفتم به برزخ محسوس و غنی گفتم که چه برده و دنیای دنی
گفتا که سه گز زمین و شش گز کربا تو نیز همان بری اگر صد چو منی

حسنِ ملبوی

گزایم تو نقشِ دفترِ افلاک است ہم از ورقِ حیاتِ وزی ملک است
گرنوح ہزار سال در عالم زیت شد چند ہر سال کاں در خاک است

بابا اہل کوی

بودی کہ نبوتِ بخور و خواب نیاز کرد دنیا ز مندت ایں چار انبیا
ہر یک تو آنچہ داد بست انداز تا باز چہاں شوی کہ بودی ز آغا

بابا اہل کوی

دل نعرہ ز نانِ ملکِ جہاں طلبی پیوستہ وجودِ جاوداں می طلبی
مسکینِ خیرِ نیست کہ صیا و اہل پے در پے او نہادہ جاں می طلبی

بابا فضل کوہی

گر حاکم صد شهر و ولایت گردی   و در بہر فضل بہ غایت گردی
گر عاشق صادق و گرز اہد پاک   روزی دوسہ چون ود حکایتی

بابا فضل کوہی

عمر تو اگر فزوں شود از پانصد   افسانہ شوی عاقبت از روی خرد
باری چو فسانہ می شوی ای بخرد   افسانہ نیک شونہ انسانہ بد

غزالی مشہدی

تا کہ گوی کہ گوی اقبال کہ برد   تا کہ گوی کہ سانغیش خورد
اینہا چہ فسانہ است میایدفت   اینہا چہ حکایت است میاید مرد

میرزا محمد حسین نوین

پیرست که برگ تن پرستی ریزد بر منظر عیش زنگ پستی ریزد
هر زندانی که افتد از کاوش هر یک گنگره از حصار هستی ریزد

مومن دی

قدم کند و چهره ز ریری پیری بر هم شکند صولت شیر پیری
گفتم که چه بدتر است پیری یا برگ فریاد بر آورد که پیری پیری

مومن زیدی

گر صاحب بوریادگر اوزنگ است آخر همه را سوی عدم آهنگ است
از جام ابل مست کسندش آخر هر چند که زیر چرخ مینارنگ است

مومن یزدی

داریم ز بے ثباتیِ عسمرالم نگذاشت که تاومی به آریم بهم
از شهب روز وادهم شب دنیا کایں عمر دواپه میرود سوی عدم

جامی

که ترک وجود غم نرآینده کنی گه آرزوی حیات پائنده کنی
آینده عمر خواهی از رفته فزوں در رفته چه کردی که در آینده کنی

ادامی یزدی

ایں عمر به بادِ نوبهاراں ماند ویش به یلِ کوهسلاں ماند
نینهار چیاں یز می که بعد از مردن انگشت گزیدنی به یاراں ماند

ملا قاسم شهدی

می یافته تخمیر و نظام از اضداد از چنکنی زمرگ خود اصلایاد
پس پکیر و این نفس بگویم به تو بیت مستی خاکی فتاده اندر ره باد

مرضی قلی خاں شالمو

نساں که ز یک دگر جگریش ترا خلقه پس ترجاعتی پیش تراند
در غربت مرگ بیم تنهایی نیست یاران غریز آں طرف بشیر اند

سیف الدین آملی

دراکه به عمر آنچه به بود گذشت دوری که در او دلی بیاسود گذشت
مجم جوانی که بهاری خوش بود چون خنده برق عهد گل زد گذشت

رضای شیرازی

سلطان به جهان پرده سرافراز بست درویش به هر شیت پای ز دولت
القصه به هر دور و ز در گذشتن عمر مرغی به سر شاخ نوای ز دولت

کاوین جانی ویلی

گر بر سر راه بر نهی پائنه تخت در همچو سلیمان شوی ز دولت و تخت
چون عمر تو نخته گشت بر بند خست کاس میوه که نخته شد بریزد ز دست

ابن کلین

منگر که دل ابن یمن پر خورشید بنگر که از این سرای فانی چو شد
مصحف کبف چشم بره روی بدست با یک اجل خنده زناں بیرون شد

ابن مین

از کوی حیات تا در مرگ جز نیم نفس مسافتم نیست
 و بس طره که اندرین مسافت گام نهی که آفت نیست

میرزا محمد تقی

ایں عمر غریبیت بختش بر آب دریای عنایت است فرصت دیا
 در بجز وجود عاقبت همچو حباب بر یک نفست خانه عمر است خراب

جمالی اردستانی

من در عجبم که هر که خواهد مردن با خود بجز از کفن نخواهد بردن
 از بهر چه آزار خود و یار کند و اما ده کند آنچه نخواهد خوردن

ابوسعید مهنه

لغات جهان چیده باشی همه عمر بایار خود آرمیده باشی همه عمر
مهم آخر عمر حلتت باید کرد خوابی باشد که دیده باشی همه عمر

والهیز و جردی

دزگری نه سردانداست بنده نه خار هوس نه گلستان امید
بهقان فلک خرمین عمر به می پیماید بیل ماه و خورشید

شیخ عطار

می باریدم خوں جگر بر رخ نوش بر سر خاک پیری بادلش
و از آمد که چنند گری بر ما بر خویش گری که کار داری درش

شیخ عطار

مردا که ولم به هیچ درماں نرسید جانم بلب آمد و بجاناں نرسید
 و بنجیرے عسربا پایاں آمد و افسانہ عشق او بپایاں نرسید

سرمد

یدی کہ غم و عیشِ جهان و دگر گشت چیزے کہ در اندیشے تو بود گشت
 ایس بیک نفس کہ ماند سرمایہ تو ہشیار کہ نقصان نہ کنی سود گشت

سرمد

مخفی دل دیوانہ بہ تقدیر نہ شد فانغ ز خیال و فکر و تدبیر نہ شد
 بام شباب بخت باقی ہوست پاپیر شدیم و آرزو پیر نہ شد

سر

ایں جوشِ جباب از قدیم ست قدیم   نقشِ سرآب از قدیم ست قدیم
لب تشنه طحِ نوست ایں کهنه ربا   ایں خانه خراب از قدیم ست قدیم

حافظ شیرازی

سیلاب گرفت گرد ویرانه عمر   آغاز پرے نهاد میانه عمر
بیدار شواے خواجہ که خوش بکشند   حالِ زمانه رخت از خانه عمر

حافظ شیرازی

نه دولت دنیا به ستم می ارزد   نه لذت هستی به الم می ارزد
نه هفت هزار سال شادی چها   با محنت پنج روز غم می ارزد

حافظ شیرازی

گفتم که مگر به اتفاق اصحاب در موسم گل ترک کنم باد و تاب
بلبل ز چین نعره زناں ادجواب کای بخیراں فصل گل و ترک شراب

حافظ شیرازی

مے نوش که عمر جاودانی نیست خاصیت روزگار فانی نیست
هنگام گل و لاله و یاراں سرت خوش باش دی که زندگانی نیست

حکیم قاتانی

از کشت عمل بر است یک خسته مرا در روی زمین برست یک گشته مرا
ناچند چو کاوگر و خرمن گردیم چوں مرغ برست دانه تو تیره مرا

علی خن

ساقی قدمی که دور گلزار گذشت   مطرب غری که وقت گفتار گذشت
ای نفس از مهر دل زار بگو   افسانه آس شب که بایار گذشت

علی خن

اوضاع زمانه لایق دیدن نیست   وضع خوشتر ز چشم پوشیدن نیست
دانی ز چه پاکشیده ام در دامن   دنیا تنگ است و جا خستیدن نیست

خلیفه اصفهانی

افسوس که عمر گذشت بیهوده تلف   دنیا به لعب و دین رفت ز دست
رنجیده خدا و خلق راضی نشده   ضایع کردیم پاره آب و علف

محمود

هر روز یکی زور در آید که منم خود را بجهانیاں نماید که منم
چون کار جهان بر و قرار گیرد ناگاه ابل زور در آید که منم

شیخ اوحالدین کرمانی

مخرم دل آنکه دینت مرد و گفت اسرار تو با بزرگ و با خرد و گفت
سر رکفن و فای پیچید و رفت غمهای ترا با بجهان برد و گفت

شیخ اوحالدین کرمانی

گفتم که مگر تخم هوس کاشتنی است معلوم شد که جمله بگذاشتنی است
بگذاشتنی است هر چه در عالم است الاغم دوست کان بگذاشتنی است

حکیم سنائی

زن زن زوفا شود ز زیور نشود سر سر ز خرد شود ز افسر نشود
بی گوهر گوهری ز گوهر نشود سگ اسکے از قلاوہ کمتر نشود

حکیم سنائی

گر آدم نم زن بے نامدے در تیز شدن زن شد کی شد
زاں بہ نہ بودے درین ریخرا بہ آمدے نہ بدے نہ شدی

بوعلی سینا

اسرار وجود خام و آشفتہ بماند و اں گوهر بس شریف باسفتہ بماند
ہر کس ز سر قیاس حرفے گفتند و ان بکتہ کہ اصل بود ناگفتہ بماند

ابونصر فارابی معلم ثانی

ز آن پیش که از جهان فرومانی فر آں کن که نبایدت پشیمانی خورد
امروز بکن چومی توانی کای فردا چه کنی چو هیچ نتوانی کرد

درو

خمار خمار گرز صهبای شکست و محتسب از غرور مینا شکست
اینها هم بسند که هوای نفس اند من بنده آں کسم که خود را شکست

درو

طفلی بگذشت و شد جوانی خال پیری هم می رسد نباشی خال
هر چند چو تار سحر بر جای خودی چون دانه کند قطع ره اینجامزل

درد

عمری که شمرده ایم سال و شش مانند فلک قرار بنودگاهش
سگرم سراغ کیست یارب و را یک خلق چو سایه میرو دهمش

درد

گر در ترا غفلت دل کرده خراب گه آگهیست فکنده اندرتب و تاب
ای بنخیر این همه غنوں تا که بیدار تمام باش یا خوب نجواب

درد

از شرم ظهور خویش نایاب شدیم یعنی چو جاب در می آب شدیم
مانند شرر همی قدر فرصت بود یک چشم کشوده باز در خواب شدیم

درو

عالم همیشه ست ز جام هستی سرشار ز جرعه مدام هستی
از پرده این ساز چنان معلوم کاین نعمت را و د از مقام هستی

درو

باید که ز فکر زندگانی گذری و ز حرص و هوا و کامرانی گذری
ای درو ز اندیشه عالم بگذر ز آتش که زین جهان فانی گذری

درو

کو عقل و کجا فهم و کرا بنیش و شو کورا و کراں بهم نمایند خروش
چون شمع درین بزم عبث می سوزد ای روشنی طبع تو هم شو خاموش

خوشنود کو پاموی مدراسی

برخیز ز خواب میرود غمزدست   برگیر حساب می رود غمزدست
خوشنود می به سوگواری نشین   با چشم پر آب می رود غمزدست

واقف دہلوی

پیری ست و لایچہ موقعہ ماوینست   کی این ہنگام تحلف پیر بہت
دامن درکش کنوں ز تقطیع لب   کیں موی سفید تار و پود کفنست

غنی کشمیری

فسوس کہ رفت نشہ عہد شباب   سرخوش نشدم یک دم از بادہ ناب
ز بہر تماشای جہان ہمچو حباب   تا و اگر دیم چشم رستم بچواب

حبر و اختیار و کُناه و نو

رضی آرتیانی

ای درّه سرگشته قرار تو کجاست   وی شت غبار اعتبار تو کجاست
درآمد و رفتن و بودن محسوب   ای عاجز مضطر اختیار تو کجاست

خلیل بیک گیلانی

ایام شباب با هوس بودم خفت   نه دیده دیده بود و نه گوش شنفت
در خواب غرور صرف شد تقدیر حیات   بیدار شدم کنون که میبایخفت

عمر خیام

من می خورم و هر که چو من اهل بود می خوردن من به نزد او مهمل بود
می خوردن من حق زایل نیست گرم نخورم علم خدا جهل بود

عمر خیام

نه لایق مسجد من نه در خور کنیشت ایزد داند گل مرا از چه سرشت
چون کافر درویشم و چون قحطیه زب نه دین من دنیا و نه امید بهشت

عمر خیام

دارم و لکنی غنیمت بیا مرز و پیرس صد واقعه در کیمین بیا مرز و پیرس
شرمنده شوم اگر بپرست علم ای اکرم اکرمین بیا مرز و پیرس

عمر خیام

من بنده عاصیم رضای تو کجا است   تار یک دلم نور ضیای تو کجا است
 مارا تو بهشت اگر لطاعت بخشی   این مع بود لطف و عطای تو کجا است

عمر خیام

بخشای درمی که در کشانیده تو   بنمائے ہے کہ رہ نماینده تو
 من سب ہیچ دستگیر نہ ہوں   کاشان ہمہ فانی اند و پائید تو

عمر خیام

ناکرده گناه در جہاں کسیت بگو   آنخس کہ گنہ نکرد چون است بگو
 من بد کنم و تو بد مکافات دہی   پس فرق میان من و تو چیست بگو

عمر خیام

یار بکشتای بر من از رزق در بی منت مخلوق رسان با خصری
از باده چنان مست بگرد مرا کز بی خبری نباشدم در دوسری

ابوسعید مهنه

گر کار تو نیکوست به تدبیر تو نیست وزیر بد است هم ز تقصیر تو نیست
تسلیم و رضا پیشه کن و شاد بزی چونیک و بد جهان تقدیر تو نیست

ابوسعید مهنه

دارم ز خدا خواهش خبات نعیم زاهد به ثواب من به امید عظیم
من بست تهمی میروم او تحفه بدت تازیس دو کدام خوش کند طبع کرم

نصیر الدین طوسی

این نکته نگوید آنکه او اہل بود زیرا کہ جواب نکته آتش پہل بود
علم از لی علت عصیاں کردن نزد عقل از غایت جہل بود

شیخ عطار

یک عاشق پاک و یک زندہ گجاست یک سوختہ ب فکر پراگندہ گجاست
چوں بندہ اندیشہ خویش اندہمہ بر روی زمین خدای را بندہ گجاست

بابا افضل کوی

ای لطف تو دگر ہر خود را ئی وی عفو تو پردہ پوش ہر سوا ئی
بخشای بر آں کسے کہ اندر ہمہ عمر جز در گہ تو ایچ ندارد جای

بنیوایی بدجستانی

زاهد که در این سراچه مادا دارد اندیشه ز گفتگوی فردا دارد
گوشاد بزی که زاهد وفاست از اوست هرجا آبست رو بدریا دارد

میرزا حیدر ضوی

یارب! چه کنم که ناله ام بی اثر است هر شام چراغ طالع می تیره تر است
هر لحظه ز بس که بشکنم تو به خوشی هر توبه که میکنم گناه بی و گلاست

ناظم هروی

ای صورت و معنی دو سوا از قیمت یک بیت زمین و آسمان قیمت
دیوان وجود را چه تفسیر کنم لفظش همه جرم ماست معنی گرت

شیخ مغربی تبریزی

گر فضل کنی ندارم از عالم پاک در عدل کنی شوم به یحبار ملاک
روزی صد بار گویم ای صانع پاک شسته خاکم چه آید از مستی خاک

بهالی آملی

آهنگ حجاز می نمودم من زار کاسد سحری ز دل بگوش ای گرفتار
یار ب به چه روی جانب کعبه گبری که کلیسیا از او دارد عار

شیخ سعدی

فردا که به نامه سیه در نگری بس دست تحیر که بنداں ببری
بفروخته دین به دنیا از بے خبری یوسف که به ده درم فرشی چه خبری

سرمد

ایفسِ تمکار به بی‌شیطان است پیوسته عیاں بود مگر پنهان است
ابسیخ خمی - چرا به ابسی بد در پیش خیالات تو او حیران است

سرمد

ای یار دین یار غمخوار توئی آگاه بر احوال من زار توئی
دیدم همه را و آزمودم همه را در سبکی ام یار وفادار توئی

سرمد

اے جانِ گرامی بخدا نادانی در خانه تن یک دوسه مہمانی
بر رخ اگر روی و خورشید شوی آں چیز کہ در شمار نیاید آنی

سرمد

سرمد کارِ اله لطف و کرم است از معصیتِ سیاه کاری چه غم
رخسیدن برق برین جوشِ باران رحمت چه فروغِ غضب چه بسیار کم

این کهن

کرم را درین دور طالبِ مباحش که محروم ماننی ز مطلوبِ خویش
کریاں برفتند گوئی که شد کرم هم گرفتارِ مقلوبِ خویش

حافظ شیرازی

اَس به که ز جامِ باده دل شادیم و ز آرزو گزشت کم یادیم
و یس عایتِ رُوائِ زندانی ما یک لحظه ز بندِ عقل آزادیم

حکیم قالی

تا کے غم زید و گم غم و غم خوریم   آں بہ کہ بجای غم زخم خوریم
خوش باش بیش و نوش کز نخل چا   فرض ست کہ خار گہے تر خوریم

صفی ازی

چون اثمہ جرم ما بہم پیسند   بروند و بنیران عمل بخشند
بیش از ہمہ کس گناہ ما بود ولی   مارا بہ محبت بنی بخشند

صفی ازی

ہر چند کہ نہ کم پگاہ و بے گاہ   نوید ز جنتش نہ اشم و اللہ
گر بہت نجات عالمی از رہ عدل   بخشیدہ شوم بفضل انشاء اللہ

جنّتی

هر چند متاع همه عصیان خطا
این جسم شکسته کشتی موج فناست
ای جنّتی از کثرت طوفان گناه
میندیش که ناخدا یی بحر خدا

جامی

ای ذره چراز حشر بیم است ترا
دل بیهوده زین فکر دو نیم است ترا
هر چند که غرقه گناه یی میندیش
خوش باش که کار با کریم است ترا

میرزا جلال امیر

هر چند که سر بر گناه آوردم
بر سایه رحمت پناه آوردم
در شراب میذلال کرمت
چون نه خود روی سیاه آوردم

قاسم

بزاله و بر زارئی من حمت کن   بر مفلسی و خواری من حمت کن
بر گریه و بیداری من حمت کن   بر فقر و گوناری من حمت کن

سناخ

یار شده ام تبه بیا مرزما   شد روی دلم سیه بیا مرزما
وردا که بخر گنه نه کردم کای   بخشنده هر گنه بیا مرزما

سناخ

سناخ کجائی بدر یاربیا   سراچه زنی بر در و دیوار بیا
محروم شوز جوش حمت عام   گزینگینی و گر گنهگار بیا

مولانا جلال الدین رومی

فردا که به محشر اندر آید زن و مرد از بیم حساب رویها گرد دزد
من عشق ترا بکف نهم پیش آرم گویم که حساب من ازین باید کرد

طالب آملی

صاحب کربار من گمراه به بخش سهوی اگر مقلاده ناگاه بخش
بخشده پس از خدا چو امر و زوی در دست تو ام خواه بخش خواه

محتشم کاشی

ای شیخ که هست دایم از نخوت تو در طعنه آلاش من عصمت تو
گر عفو خدا کم بود از طاعت تو دوزخ ز من و بهشت از حضرت تو

درد

گر شتہ عیشیم و گر غم سزده ایم از دولت او درد بایں عریده ایم
زین شین داشتیم کاسے با حوش از راه نمائش بخود آمده ایم

درد

عمریت کہ چون لف پریشان خجیم چوں غنچہ گل سربہ گریبان خودیم
تا جلوہ یار جلوہ گر شد در ما آئینہ صفت ہمیشہ حیران خودیم

درد

از کوری دل بخود نگاہے نکم و اس کار کہ کردنی ست گلہے نکم
من بندہ ناکارہ و تو بخشندہ دیگر چه کنم اگر گناہے نکم

نواب شاه جهان سگیم

گو بهر گناه وقف فرست باشم در طاعت حق کینه همت باشم
نوسیدیم که نامیدی کفرست بر خط امیدوار رحمت باشم

نواب شاه جهان سگیم

در یافت عطاء کبر یائی مارا و در حضرت اوست جبهه سائی مارا
بچوں عاجزی از پادشهان مقبولست نازم که کشد به باد شائے مارا

حسرتی دهلوی

الطاف تو بر بنده عاصی عجیب لطف و کرمت نیست سبب بهر سبب
نامست بلب و تجلیت در جان باد آن مکه بروں روم ز دنیا یاز

واقفِ ہلوی

اللہ کریم ست عطامی بخشد ہم پوشد عیب ہم خطامی بخشد
زاهد ہر خید پر گناہ سیم ولے مارا بر زعم تو خدا می بخشد

غالبِ ہلوی

آں را کہ عطیہ ازل در نظر ست ہر خید بلا بیش طرب بیشتر ست
فرست میان من و صفاں در کفر بخشش دگر و فر دعبادت گرت

غالبِ ہلوی

اوراق زمانہ در نوشتیم و گذشت در فن سخن یگانہ گشتیم و گذشت
می بود دوا ی مابہ پیری غالب زان نیز بہ ناکام گزشتیم و گذشت

غالبِ ملوی

عمریت کہ در خمِ خارم ساقی   تابِ تف تشنگے نیارم ساقی
بخشا سرشک و در گلویم سرده   سایلِ کفیم تسبیح ندارم ساقی

آزاد بلگرامی

در شرکہ با این رخ چوں صبحِ ییا   گلزار کنی عرضہ شہ چوریاں
قرباں شہوت چو بر شفاعتِ آئی   فرقی سخن ز فاسق و از مراض

آخِرَت و حِرْمَتِ آلهی

عمر خیام

آنم که پدیشتم از قدرت تو پرورده شدم به ناز در نعمت تو
صد سال به امتحان گنبد خواهم کرد تا جرم من است بیش یا حمت تو

عمر خیام

یارب به دل اسیر من حمت کن بر خاطر غم پذیر من حمت کن
بر پای خرابات رو من نخبائی بر دست پیاله گیر من حمت کن

عمر خیام

بافس منمیش در بندم چه کنم   و ز کرده خوشتن به دردم چه کنم
گیرم که زمین در گذرانی به کرم   زین شرم که دیدی که چه کردم چه کنم

عمر خیام

خیام ز بهر کس این نام حصیت   در خوردن غم فائده بیش و کم نیست
آز اگه نکرده غفلت از نبوغ   غفراں ز برای گناه غم نیست

عمر خیام

آباد خرابات ز می خوردن است   خون و و نهار توبه در گردن است
گر من بکنم گناه رحمت چسب   آرایش رحمت از گناه گردن است

عمر خیام

گر گوهر طاعت نسفتم هرگز و گر دهن زرخ ز رفتم هرگز
نومیدنیم ز بارگاه کرمست زیرا که یکی را دو نگفتم هرگز

عمر خیام

سازنده کار مرده و زنده تویی دارندۀ این صبح پراکنده تویی
من گرچه بدم صاحب این بنده تویی کس را چه گنه که آفرینند تویی

خواجه علی نعیم

آفاق ز خوب زشت خالی ماند هم صومعه هم کنشت خالی ماند
گر عفو کنی کی بد و زخ نرود در عدل کنی بهشت خالی ماند

ملا منظر حسن

زاهد به کرم ترا چو اشنا شناسد بیگانه ترا چو آشنا شناسد
گفتی که گنه مکن که من قهتارم این را به کسی گو که ترا شناسد
رفیع و اعظ

آن وز که بیدار از این خواب شوم از آتش انفعال و تاب شوم
زین آلائش کدام آ بزم شوید از شرم گناه خود مگر آب شوم
سیف الدین باختری

گر من گنه جلد جهان کردم لطف تو امید است که گیرد دستم
گفتی که بوقت عجز دست گیرم عاجز تر از این نخواه کا کنونستم

بہائی آئی

تا منزل آدمی سرے دنیا است   کارش ہمہ ظلم و کار حق لطف و عطا
خوش باش کہ آن سرچنین خواهد بود   سالی کہ نکوست از بہارش پیداست

سحابی استر آبادی

روزیکہ عیاں شود خداوند جہاں   لطفش بہ کہان باشد و قہرش بہ مہاں
خوشید جہاں فرزند چوں در تابد   ذرہ شود آشکار و سیارہ نہاں

سحابی استر آبادی

نہ علم نہ معرفت نہ دین نہ یقیں   نہ قدر نہ منزلت نہ عز و تمکین
چوں استحقاق محترم چندین مست   شاید کہ نمازم من محروم چہ نیست

سجالی سترآبادی

یکچند چراغ آرزو بایف کن قطع نظر از جمالِ هر یوسف کن
زین شهید یک انگشت رسالت است از لذت اگر محو مگر دے تف کن

ابوسعید مہمنہ

یارب در دل بغیر خود جاگذار درویدہ من گردِ متن اگذار
گفتم گفتم ز من نمی آید هیچ رحمی جمی مرا بہ من داگذار

ابوسعید مہمنہ

غم نامک و از در تو با غم نہ روم جز شاد و امید وار و خرم نہ روم
از در گمہ بچو تو کریمے ہرگز نو مید کسی ز رفت و من ہم نہ روم

ابوسعید مهنه

در خانه خود شسته بودم درش   وز بارگنه فکنده بودم سرش
آواز آمد که غم مخورای درش   تو در خور خود کنی و مادر خورش

ابوسعید مهنه

باز آ باز آ هر آنچه هستی باز آ   گر کافر و گبر و بت پرستی باز آ
ایں در که مادر که نومیدی نیست   صد بار اگر توبه شکستی باز آ

ابوسعید مهنه

چون عود نبود چوب بید آورم   روی سیه و موی سپید آورم
تو خود گفتی که نا امید ی کفر است   بر قول تو رفتم و امید آوردم

ابوسعید مهنه

از بارگنه شدنِ مسکینم پست یارب! چه شود اگر مرا گیری دست
گر در علم آنچه ترا شاید نیست اندر کرمّت آنچه مرا باید هست

ابوسعید مهنه

عصیانِ خلایق ار چه صحرا صحر است در دستِ غایت تو یک بگیا است
هر چند گناه ماست کشتی کشتی غم نیست که رحمت تو دریا است

ابوسعید مهنه

من بتو می قرار نتوانم کرد احسان ترا شمار نتوانم کرد
گر بر تن من زباں شود هر سو یک شکر تو از هزار نتوانم کرد

میرزا عبداللہ منشی

در حشر چونیک بد ہر اسان گرد کارہمہ چوں با دست آسان گرد
ہر چند کہ آبتلخ یا شیرین است چوں رفت بدریا ہمہ کیساں گرد

حسن بلوی

دارم دکنے غمیں بیامرز و میر صد واقعہ در کھیں بیامرز و میر
شرمندہ شوم اگر بہ پرسی علم ای اکرم اکرمیں بیامرز و میر

جامی

چوں خور ز فروغ خود جہاں آید بر پاک و پلید اگر ستا بشاید
نہ نور وے از ہیچ پلید آلاید فی پاکی اُو ز ہیچ پاک انفراید

جامی

ای مرد گنہگار در توبه کشتادست   انواع نعم بهر تو آماده نهادست
بشتاب سوی توبه که از یاد رفتی   از گردن تا خیر بے واقعه زادت

جامی

یک نیمه ز عمر در بطالت بگذشت   یک نیمه به تشویر و خجالت بگذشت
عمری که می از و جهانی ارزو   بنگر بچه حیل و چه حالت بگذشت

بابا فضل که بی

ای آئند خلاص چہ ہار کا نی   بشو سخن ز عالم روحانی
دیوی و دوی و ملکی انسانی   در تست ہر انچه غالبانی آنی

باب اول کوی

ایدل بچه غم خوردنت آید پیشه و زمرگ چه ترسی چو درخت آید
و آنکه که بنا خوشی بر دنت زینجا خوش باش که رستی از هنر آید

سر

یارب ز کرم بخش تقصیر مرا مقبول کن ناله شبگیر مرا
پیری و گناه ماجراست عجیب لطف تو کند چاره تدبیر مرا

سر

افسوس که مخلوق پرستی کردم و ز همت پست روبه پستی کردم
ایس با ده خار داشت هشیار شدم ایام شباب بودستی کردم

سر

از کرده خویش من فضل بسیارم عمریت که پابند درین آزارم
چیز که نباید نشود ازین شد بر فضل نظر کنی تا بر کردارم

سر

یارب تو عطا کن رفاعت گنیم عمریت که در عرض هوا درخشم
دین انتواں کرده دنیا سودا هر خطه درین سود و زیان می تخم

سر

ایں هستی موهوم حجاب است شب این بحر پر آشوب سربست
از دیده باطن به نظر جلوه گرت عالم همه آینه آب است بهی

سرمد

اے دلِ عبث از دارِ بقامی تری اندیشہ بکن کہ از کجای تری
در راہِ فنا نیست تعبِ آرامت آں خانہ ازینجا ست چرامی تری

سرمد

تا چنڈ کبوتر و دشتِ رحمت کشتی از بارِ ہوا و حرصِ محنت کشتی
ایں زندگیت بقدرِ خواہش نبوہ وقت ست ہنوز گزند امت کشتی

سرمد

غمِ ناکم و از کوئے تو با غمِ نروم خورشاد و امیدوار و خرمِ نروم
از حضرت پچو تو کری می شاہ محروم کسی زلفت و من ہم نروم

سرمد

افعال بدم ز خلق پنهان مسکین دشوار جہاں بردلم آسان مسکین
امروز خوشم بدار فردا با من اُنچہ از کرم تومی سزد آتین مسکین

ابن مکین

اے واقف اسرار ضمیر کہ جس در حالت عجز دستگیر ہمہ کس
یارب تو مرا توبہ دہ و عذر پذیر اے توبہ دہ و عذر پذیر ہمہ کس

راہب

راہب نجم بادہ پیر دیر بود پیمانہ حریف گرم سیرے بود
ایں مُشتِ گل کہ گشت خشتِ خم میخوارہ عاقبت بخیرے بود

حافظ شیرازی

گویند کسانیکه ز مے پر مینزند زانسان که بمیزد چنان برخیزد

ما بامے و معشوق از نسیم مدام تابو که ز خاک ما چنان برخیزد

حکیم قاتانی

نه باده نه جام باده ماند بانی نه ساده نه نام ساده ماند بانی

مازاده مام روزگاریم و لے نه زاده نه مام زاده ماند بانی

امید بهمانی

بر در که دوست هر گناه می بخشد صد ساله گناه بد آهے بخشد

عفو کنیم بنا توانی کردند زیجاست که کوهر را بکنا بخشند

اشرف مہدی

یارب تو مرا آتشِ قہر مسوز در خانہٗ دل چراغِ ایماں افزور
 این خلعتِ بندگی کہ شد پارہٴ جہاں از راہِ کرم بر شتہٴ عفو بدور

معین استر آبادی

افسوس کہ پیکِ عمر را ہے کریم مردانہٴ نذرستیم و واپس کریم
 و زمانہٴ نماند جای یک نقطہٴ سفید از بسکہ شب و روز سیا ہے کریم

ظہیر فاریابی

دور روزہٴ عمر پر ز خوف و خطر از غصہٴ غذایِ خلقِ خویش جگرست
 آسودہٴ دلی ز بعدِ مردن نیست زیرا کہ خطرِ دریاں طرفِ بیارست

بیرم خان خانان

ای عمر حیات جاودانت بادا تا هست جهان بقای جانب بادا
حیفت نصیب شمنان چون گویم در تو نصیب و ستانت بادا

امیر حسنی سادات

در دلم از شمار دفتر گزشت وین قصبه بهر محل و محضر گزشت
این واقعه در جهان شنیده است من تشنه آب آیم از سر گزشت

حکیم کنائی کاشی

زاهد گوید که مست فردا چه کند تا رحمت یزدی تقاضا چه کند
رحمت دریا و بادیه یک قطره آب یک قطره آب پیش دریا چه کند

عرفی شیرازی

جمعی بدت گریه و آه آورند جمعی همه دیده و نگاه آورند
جمعی دیدند خواهش عفو ترا رفتند جهاں جهاں گناه آورند

علی خیریں

سلطان سل کھیں غلامِ تو منم مستِ می معرفت ز جامِ تو منم
حسرتِ نبرم قسمتِ خاصانِ ترا در آرزوی رحمتِ عامِ تو منم

مومن یزدی

کس یاز نکرد دامن از دوا پسیم رحم آری اگر بحال دل وایم
هر چند که دوا پسیم بفریادم رس بر کجیم نگر نه بر با کیم

ظہوری ترشیری

در راه طلب غم تو بس توشن اینار توں بہاؤن از خوشن
کردست عزیز داغہائے تو را سراقہم گم شستہ جگر گوشہ من

امیرغیث محوی

محوی ہر سوز حرص چون ہوڑ دربار کہ قیصر و فقہور مرو
بگذر ز طمع و ز درد و ناں بگذر جانی داسے زندہ بہر گور مرو

طالب آملی

آزردہ مشور من کہ آزرده لم وزردی تو ہمچو آہ من منفعلم
زین شیش خجالتم مدہ کیس و زلفہ خود از گنہ نکرده خود منفعلم

درو

یارب چیزیاں کارم و گویم که بخت
باری ز کنه دارم و گویم که بخت
دارم چو محمدی شفیع محشر صد توده کنه آرم و گویم که بخت

درو

دکشن و هر سبکه غفلت کاری تخم گنهی بهر طرف می کاری
از روی خدایا مدت شرم آید باشد که ز روی خلق شرمی آری

درو

از شادی و غم هر چه در امکان شوی از وای همه حضرت انساں شوی
در باغ ظهور چون گلت آوردند خواهی دلریش خواه خندان شوی

درد

بی‌شکر و بی‌فوج بادشاهه کردیم بر سبزه فقر کسب برائی کردیم
ای درد بد دولت فقیری اینجا در کسوت بندگی خدائی کردیم

درد

هر سیت و بلند واقف را زهم چو زیر و بم ساز با و از هم است
این نغمه ظهور از تقابل دارد هستی و عدم زمره پرداز هم است

درد

ای درد مرا ز نغمه‌هایم دریاب آهنگ من از صوت و صدایم
ای زمره پرداز زبان قانون تفصیل مقامم از نوایم دریاب

درد

شربت اگر به سر عقیق ویشی پوشید اگر گدا کلاه پشی
 بیباکی آئینه بر اینها بکشد چشمی که نداشت ست شرمی

احسن بلگرامی

آنخس که گنه نه کرد پیدانه بود او خود خلف آدم و حوانه بود
 حق است اگر خطا ز انسان نشود عبد است اگر عفو خدا رانه بود

واقف دهلوی

ای منفساں که یار غارید مرا آنروز که تابوت برآرید مرا
 اول زیر زمین سپارید مرا انگاه جمتش گذارید مرا

غالب

چوں در دہ پیالہ باقیست ہنوز شادم کہ بہارِ لالہ باقیست ہنوز
 دیشِ توکل غمِ فردا کفرت یکر وزہ می دو سالہ باقیست ہنوز

غالب

در عالمِ بے زری کہ تلخست حیا طاعت نتوان کرد بامیدِ نجات
 ای کاش ز حق اشارتِ صوبہ بودی بوجہ مال چوں حج و زکات

غالب

آزاد کہ زد دستِ بے زری پایا رسوائی نیز لازمِ احوالست
 ما خشک لبیم و خرقہ آلودہ می ساتی گرش پیالہ از غربا

صانع بیکرامی

ضعف پیری ز بسکه گداخت مرا هر کس که نظر فکند شناخت مرا
از صحبت من کنوں تباں انگ ^{ست} ایس موی سفید رویه ساخت مرا

میر محمد حنیف الفت

فریاد ساد می که محشر باشد هر چند که نامہ ام سیه تر باشد
مفرست بدوزخم که نتوانم دید جائیکه در و دشمن حیدر باشد

مرزا فصیح

هر چند که دیو نفس فوجے دارد غنقا ہوس ہوائے اوجے دارد
زالا ش معصیت چرا اندیشم بحر کرش وعدہ موبے دارد

مُناجَاَت

درد

یارب ز تو یافت صورت آبِ گل الطاف تو شد پناه جانِ دل من
آسانی کار از تو بد حاصل من هم از کرم تو حل شود مشکل من

درد

یارب لم از بارگنه مخزون است جانِ ار و دلِ فکار و جگرِ پرخون است
هر خیدگناه من ز حد بیرون است عفو ت زگناه من بے افزون است

درد

یار بکن از امید قطع نظمم جز جانب خود بخوان لـ بخیرم
چوں لطف تو باراں شود از ابرکرم حاشا که طمع برد بجائے و گرم

درد

یار ب هر چند در طریق دسیم پرهنیز ز تقصیر نشد آئینم
اکنون چو ز عفو تو نشانے بنیم در پے روم و زیروی ننشینم

درد

یار ب ز طریق لطف بر جانم گزنگزری از ذلت و نقصانم
پس کسیت که شوید پے احسانم در بحر کرم نامہ عصیانم

درد

یارب اگر از جہل خطا شد کام جان از کرمت شاد بود بسیار
 ز امید تو بسکه دل بود بیمار گویند که نیست از گنہ آزارم

درد

یارب ز قصور عمل و حال تباہ سر ز فلک فراغت مرا کوه گناہ
 آنکہ کہ برم جانب عفو تو پناہ اندر خو غفو تو بود کوه چوکاہ

درد

یارب بہ نیاز خود نیازم چه کنم در نپذیری عجز و نیازم چه کنم
 دور افکنی از حریم رازم چه کنم سوے کہ روم چه چارہ سازم چه کنم

درد

یارب اگر از معصیتِ جانکاهم دور افکنی از امید خود ناگاهم
پس جانب امید که افتد راهم تار و زبر ابود شفاعت خواهم

درد

یارب چو بهر تو کس را کار است دردِ دلِ اوفالہ جان آزار است
و ز شوقِ جالت ہمہ شب بیمار است غفلت زده را خوابِ لے بسیار است

درد

یارب کرم تو گر نباشد مدم خونِ جگر از دیدہ رود ما بدم
امید چو وعدہ سلامت دیدم صد طعنہ با امید زند فعل بدم

درد

یارب بہوئے نفس و تن آسانے ترسم کہ رو و حیات برباد و ہوا
گر عفو کنی ز عفو کردن برہم ورنہ گنجاہ مہلک اقم از پا

درد

یارب ہمہ را از تو امید کرم ز اندیشہ رحمت دل و جان بحالم
ہر خید عمل کوتہ و اخلاص کست در جنت جاوید امید نعمت

سرد

یارب زمین زار نہ بند کای جز معصیت و غفلت بید کای
از کار گزشتہ کار آگاہ شدم کای نشد از من کہ بیاید کای

سر

بیش از گنہم بخش و احسان کری
 بر خوانِ کرم همیشه همسان کری
 هر چند گناه بیش افزود کرم
 این قسم بکردار پریشان کری

سر

غیر از درختش نداریم پناه
 بیچاره و عاجزیم با حالِ تباه
 نے طاقت نہ ہست نہ یار ای گناہ
 لا حول ولا قوۃ الا باللہ

سر

بر من در لطف وجود مسدود کن
 مقبول تو ہر گشت مردود کن
 در ضعف نمیتوان گراں بار کشید
 پیرانہ سرم گناہ افزود کن

سر

یارب تو عطا کن ز قناعت گنجم عمر سیت که در حرص و هوا در بجم
 دیں رانتوان کرد بد نیا سودا هر خطه دیں سود و زیاں می بجم

خواجہ عبداللہ انصاری

یارب دل مارا تو بر حمت جان در دہمہ را بہ صابری در مان
 ایں بندہ چہ داند کہ چہ می باید دانندہ توئی ہر انچہ دانی آن

خواجہ عبداللہ انصاری

من بندہ حامیم رضای تو کجاست تاریک لم نورضای تو کجاست
 مارا تو بہشت اگر بطاعت بخشی آن بیع بود لطف و عطائی تو کجاست

مرزا محمد علی خان کوکب

گزشتہ برائے حق ہمیں باید بود   محکوم قضای حق ہمیں باید بود
از بندہ ناتواں چہ آید کوکب   راضی برضای حق ہمیں باید بود

